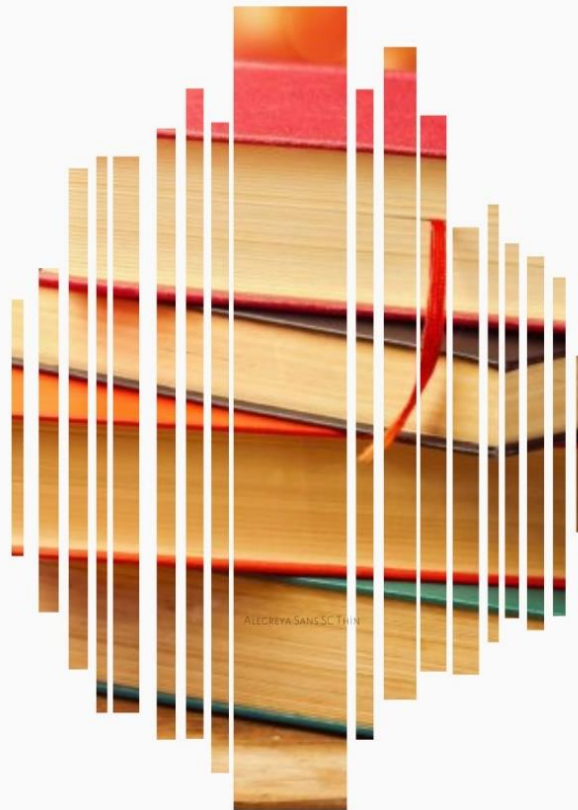

EDITOR IN CHIEF:
SERDAN KERVAN

**KOSOVO
EDUCATIONAL
RESEARCH JOURNAL**

VOLUME 5/ISSUE 1
JANUARY-APRIL
2024

KERJOURNAL.COM

Computer Networking for Expanding Mathematical Understanding and Reasoning through Computer Games

Senad ORHANI*

Abstract: This study seeks to investigate the effects of computer games on students' comprehension and reasoning in mathematics. To achieve this objective, the research employs various methodologies, such as surveys and interviews conducted with users of computer games. Emphasis is placed on examining the interactive aspects of games and their potential influence on motivation and mathematical proficiency. Additionally, the research explores the correlation between the frequency of game usage and academic performance in mathematics. The findings of this study offer a comprehensive framework for better understanding the impact of computer games on mathematical abilities. Beyond highlighting positive outcomes, the research aims to identify challenges and student needs, providing recommendations for developers and users to enhance the educational value of computer games. This investigation makes a significant contribution to the intersection of education and technology, offering a detailed examination of the educational benefits of computer games in the realm of mathematical skills.

Keywords: Computer games, skills, mathematical reasoning, understanding, students.

To cite this article: Orhani, S. (2024) **Computer Networking for Expanding Mathematical Understanding and Reasoning through Computer Games**. Kosovo Educational Research Journal, 5(1), 2-15.

1. Introduction

Computer games have made a profound difference in the way people build and develop their cognitive skills. In this context, examining the relationship between computer games and the improvement of mathematical understanding and reasoning becomes essential. This scientific

*Faculty of Education, University of Prishtina "Hasan Prishtina", Prishtina, Kosovo *
Corresponding author: senad.orhani@uni-pr.edu

paper aims to bring to light the positive impact of computer games on the development of cognitive skills, especially those related to the field of mathematics and mathematical reasoning.

Computer games are a powerful tool for developing various skills, including math skills. Through the complex and challenging interactions, they provide, computer games encourage users to develop speed of perception, problem-solving, and the ability to understand and apply mathematical concepts.

An important part of this connection is the stimulation of critical thinking and the solving of complex challenges that are often presented in computer games. Through this intellectual challenge, users are forced to develop a permanent interaction between visual perception, strategic planning, and the use of mathematical logic. These skills are developed by trying to understand the rules of the game, strategizing to achieve goals, and building a capacity to analyze and process information.

Also, computer games can provide a suitable environment for learning and perfecting mathematical concepts in an engaging and motivating way. The use of visual elements, animations, and rewards in the game has the potential to make learning mathematics more engaging, making it a more fun and relevant experience for users of all ages.

1.1. Identification problem

One of the main challenges in the field of education is the improvement of the quality of mathematical learning and the development of reasoning skills in students. There are two sides to the discussion on this issue: on the one hand, computer games are seen as a potential source for improving mathematical skills by becoming a fun and motivating environment, while on the other hand, some concerns have emerged regarding their potential for to reward free time and to diminish interest in traditional learning.

In this context, the identification of the problem sought in this research is: "What are the real and potential impacts of computer games on users' mathematical understanding and reasoning skills, especially in the context of learning mathematics in an educational setting?"

Questions aim to address the intersection of computer games and mathematical skills, analyzing how their use can contribute to the development of cognitive skills, through a careful review of the literature, the results of studies, and the analysis of current experiences in the field of education and computer science. This identification of the problem is intended to open a broad and detailed discussion on the influence of computer games in the field of mathematics and how this potential resource can be used to improve the quality of learning in this field.

1.2. Purpose of the Study

The purpose of this research is to analyze and document the impact and effect of computers on the development of mathematical reasoning and comprehension skills. Focusing on the relationship between the use of computer games and the improvement of mathematical skills, the research aims to determine how this entertainment technology can contribute to increasing the quality and efficiency of mathematical learning in a more motivating environment.

Through careful research and in-depth analysis, it aims to shed light on the concrete mechanisms through which computer games contribute to the growth of mathematical cognitive skills. In addition, the research aims to identify the most efficient practices and strategies that can be used in teaching mathematics through computer games, thus providing concrete recommendations for educators, game developers, and policymakers in the field of education.

This research is intended to help form a clearer and more precise framework for the use of computer games in the context of mathematics learning. The results of the research, it is expected to distinguish sustainable benefits and positive changes in the mathematical skills of the users, bringing an evaluative contribution to the discourse on the ways of improving mathematics education through the technology of computer games.

1.3. Research questions

1. What specific elements of computer games help expand mathematical understanding?
2. What specific elements of computer games help mathematical reasoning?
3. What are the most effective ways to use computer games in expanding mathematical understanding and reasoning?
4. What are the connections of computer game use to mathematical understanding and reasoning?

2. Literature Review

Mathematics has a variety of applications in everyday life and is closely related to many components of education, which simultaneously contributes to the realization of these topics: global warming, permanent and inexhaustible resources, knowledge of cultures, sustainable development, coexistence peaceful, budget planning, etc., the student must solve situations and problems, must use mathematical reasoning and elements of mathematical language, to clarify and explain various issues related to their realization. Through the situations presented in the cross-curricular topics, the student has the opportunity to make connections between mathematical competencies with certain examples for the realization of these topics. The student learns to carry out several stages when solving a problem or situation and this ability contributes to his personal growth by helping them find their place in society. The student can use statistical methods such as surveys, and interviews to analyze people's opinions, and can reason and argue a certain decision. Thus, he learns to participate in social life in the classroom and at school and develops an open attitude towards the world while respecting diversity (MEST, 2019).

In our definition of a digital game, we mean any game (including game apps) that can be played on a digital device such as a computer, tablet, mobile device, or game console. The great variety of games makes it difficult to define a game more precisely. However, we rarely have trouble recognizing a game when we see one (Skaug et al., 2020). GBL in education is now one of the major learning trends of the 21st century (Ahmad & Iksan, 2021) and has received increasing academic attention in recent years (Zou, 2020). GBL is a mathematics teaching technique that creates a balance between classroom learning and educational games by increasing learning efficiency through student-centered learning activities (Lasut & Bawengan, 2020). It is also one of the most creative and fun methods and, indirectly, the students will pay attention to the teacher's lessons. This is because playing games is innate to students. Additionally, educational games can encourage students to enjoy learning, feel comfortable approaching a variety of challenges along

the way, and overcome these challenges with focus, confidence, and patience, all of which are crucial to education. high in development. of lifelong learners (Liu et al., 2021).

Playing mathematical games provides an attractive way to develop problem-solving skills (Pintér, 2010), opportunities to improve students' social skills (Koay, 1996), to promote mathematical reasoning (Olson, 2007), to support differentiation (Buchheister et al., 2017), provide targeted instruction (Clarke & Roche, 2010), and create connections between the home and school environment (Russo, et al., 2018). From Orhani (2021) study, it is suggested that mathematics teachers consider using AI applications to provide students with personalized guidance or support and to investigate the impacts of AI-based learning approaches (Orhani, 2021).

Despite the promising possibilities for digital games to support mathematical learning (Devlin, 2011; Ke, 2009), studies have pointed out at least three complexities. The first is whether students become more motivated to learn mathematics when using digital games. Studies disagree on this important question (Monaghan, 2016). A second complexity concerns the use of non-school digital games: that is, games not specifically designed to be played in a mathematics lesson (e.g., Angry Birds, Plants vs Zombies, or The Sims). Avraamidou et al. (2015) have shown that the mathematical elements in these games are largely invisible to the player, as they are integrated into the game's algorithmic design. The math in these games also differs from the math curriculum. Thus, it can be a challenge for both teachers and students to discover the mathematics of a digital game and for teachers to make meaningful connections between the game and the mathematics curriculum. A third complexity is the unpredictability of students' play, which makes it difficult for the teacher to achieve common learning goals.

Along with its popularity among students, computer games have received much attention from educators as a possible way to provide students with effective and fun learning environments (Oblinger, 2006). The results of the study by Orhani (2023) reflect a literature review on the need to integrate digital didactic games in the teaching and learning of basic mathematical concepts (Orhani, 2023). Gee (2005) agreed that a game would be good for learning when the game is built to incorporate learning principles (Gee, 2005). Some researchers have also supported the potential of games for the affective domains of learning and fostering a positive attitude towards learning (Ke, 2008). Despite general support for the idea that games have a positive effect on the affective aspects of learning, there have been mixed results regarding the role of games in promoting cognitive benefits and academic achievement (Sayan, 2015).

Games can be used in teaching different disciplines. However, it is said that most teachers do not take games seriously. Educators argue more in favor of the social benefits of games and ignore their educational potential (Squire, 2003). Shute (2011) emphasizes the use of educational games to make learning more fun rather than banning them as a solution to education. These types of video games can be produced. Shute also specifies that parents can play computer games with their children and spend time together so that they can learn skills and experience while having fun (Shute, 2011)

3. Methodology

This research will use a multidisciplinary methodology to address the key questions identified in the problem identification. To achieve the goals of the research and to provide an in-depth and comprehensive analysis, several steps and stages will be used in examining the relationship between computer games and mathematical skills.

3.1. Literature review

To know the general context of the research and to identify previous studies and research related to the topic, a literature review will be conducted. This step will help to understand previous advances and identify gaps or disagreements in the existing literature.

3.2. Computer games analysis

The selection of computer games to be included in the research will be made through a careful analysis of their educational qualities and potential to improve mathematical skills. The use of different games will help to examine their effects on cognitive skills.

3.3. Survey and interview

To gather the perspectives of users and educators, surveys and interviews will be conducted. These data sources will provide a practical and subjective perspective about user experiences and will help to assess the perceptions and evaluation of the effects of computer games.

The survey will be used to collect data from a total of 15 study participants. The survey questions will be careful and focused on user interaction with computer games and their impact on mathematical skills.

3.4. Analysis of data and interpretation

The data collected from the survey and literature review will be analyzed using statistical tools and qualitative methods to arrive at consistent conclusions and interpretations of the collected information.

4. Results

The results chapter includes the analysis and interpretation of the data collected through the research to find out to what extent computer games have influenced the expansion of mathematical understanding and reasoning. The analysis of the results is structured by the research questions that were previously defined.

4.1. Literature review analysis

In this section, we conducted a detailed literature review to identify previous studies and findings related to the research topic, "Computer games expand mathematical understanding and reasoning." The literature analysis has provided us with a clear framework for the current context and the combined knowledge of scientists and academics in the field of education and computer games.

Numerous studies have reported a positive impact of computer games on improving students' mathematical skills. These improvements have often been observed in the level of student's motivation and commitment to the subject of mathematics. The literature has identified that different types of computer games have different impacts on students' mathematical skills. For example, educational games focus on mathematical concepts, while strategy games can promote analytical and problem-solving skills.

Most studies in the literature emphasize the importance of technology, including computer games, in improving mathematics learning. The use of technology has emerged as a powerful tool to understand and apply mathematical concepts interactively.

Studies have shown that interactive elements in computer games, such as challenges and rewards, have a positive impact on improving mathematical skills and stimulating students' interest.

In some cases, studies have noted that the impact of computer games on math skills may vary depending on the age of the users and personal experiences with the games.

Beyond the positive aspects, there have been some criticisms and debates regarding the use of computer games in the field of mathematics education. Several studies have emphasized the need for clear and critical assessments of the quality of games and their impact on mathematics learning.

The results of the literature review provide a strong theoretical and contextual basis for our current research. Also, they help frame the discussion and interpretation of our research results, allowing comparison and contrast of our findings with prior knowledge of the field.

4.2. Computer games analysis

After analyzing and interpreting the data collected through the research, the results show a diverse range of impacts and findings regarding the interaction of computer games with mathematical understanding and reasoning. In this segment, the main results of the research will be presented.

The majority of users report that the use of computer games has been associated with a significant improvement in mathematical skills. Users, who consider games as a suitable means to explore mathematical concepts, show a marked improvement in the improvement of understanding and analytical skills.

The results show a positive relationship between the frequency of using computer games and mathematical performance. Users who spend more time playing computer games tend to show an increase in performance on math tasks compared to those who use them less often.

Some users have expressed appreciation for computer games that include interactive elements, such as challenges and rewards. This interactive element has a positive impact on increasing interest and improving mathematical skills through a prepared and engaging experience.

Users have shown a clear sense that types of computer games have different impacts on mathematical skills. For example, educational games are more effective in reinforcing mathematical concepts than other games.

In some cases, personal variables such as age and experience with computer games have modified the impact of games on math skills. New users tend to show a more pronounced improvement in their math skills.

Some users have mentioned some challenges and requirements regarding the features and use of computer games to improve math skills. Some have called for the developers to integrate more math challenges and adjust the level of difficulty according to individual needs.

The results of the analysis of computer games provide an in-depth perspective on how this technology can affect the development of mathematical skills and provide a platform for debate and future improvements in the field of education and technology.

4.3. Analysis of survey and interview results

4.3.1. Results from the interview with students

Interviewees with students provided a detailed perspective on the impact of computer games on their math skills. The students, who were asked about their personal experiences, had expressed several reflections and evaluations about this topic. Some of the main results are:

Table 1. Results from the interview with students

Answers	Indicators	Coding
Students reported that the use of computer games encouraged them to be more motivated and engaged in learning mathematics. They often mentioned that the interactive elements and challenges of the games made them feel more involved and engaging.	Improving motivation and engagement	Motivation Commitment
Students reported positive changes in the way they understand and use mathematical concepts. Most rated educational games for	Changes in the way of mathematical understanding:	Mathematical understanding

their role in improving their understanding of various mathematical disciplines.		
The interviews part showed that the use of computer games has an impact on their performance in school mathematical tasks. They said that the mathematical skills and strategies they gain from playing computer games have helped them with the tasks learned at school.	The connection between games and school mathematical tasks	Correlation between games and mathematics
Students conveyed their appreciation of the interactive elements in the games. They said that this characteristic boosts motivation and improves concentration in efforts to solve mathematical problems presented in the games.	Interactive Elements as a resource	Interactivity
Some students called for more diversity in computer games to address the variety of their mathematical needs. They also state that teachers can use computer games more actively in teaching mathematics and use them to deepen the knowledge gained in the classroom.	Requirements for developers and teachers:	Developer Teacher

4.3.2. Results from the interview with teachers

Interviews with teachers provided substantial insight into the impact of computer games on students' mathematical skills, deepening their experience and evaluation as educators. Here are some of the key results:

Table 2. Results from the teacher interview

Answers	Indicators	Coding
The teachers claimed that the use of computer games is an effective tool to engage and motivate students in learning mathematics. They especially appreciated	Assessment of computer game use	Evaluation of computer games

the educational features of the games that help improve math skills.		
Teachers emphasized the role of interactive elements and challenges in games to improve students' understanding and concentration in mathematics. They confirmed that the use of these elements promoted a perceived improvement in students' mathematical skills.	Benefits of interactive elements	Benefit Challenge
In some cases, teachers observed that the use of computer games had a positive effect on the traditional teaching of mathematics. They state that students have transferred the skills and strategies acquired from the games to solving mathematical problems in the classroom.	Impact on traditional learning	Impact on traditional learning
Some teachers express the need for improvements in the quality and diversity of computer games available. They emphasized the importance of developers creating games that complement the curriculum and address the specific needs of their classroom.	Need for improvement and diversity	Improve
Teachers claimed that they play a key role in the successful use of computer games in teaching mathematics. They emphasized their role in guiding students, monitoring progress, and integrating games into the curriculum.	The role of the teacher in the use of computer games	The role of the teacher
Teachers mentioned an important concern regarding the availability of games in the Albanian language. They suggested that a greater number of games in their natural language, Albanian, would be beneficial, considering that not all students in Kosovo	The need for games in the Albanian language	Games in the Albanian language

have sufficient knowledge of the English language.		
--	--	--

4.4. Interpretation of collected data

The results of the interviews with students provided an in-depth and familiar picture of the impact of computer games on their mathematical skills and perceptions. Students expressed a high level of motivation and engagement when using computer games, particularly appreciating the interactive elements and challenges offered. This finding indicates that the use of technology in the form of games is a powerful tool to promote student participation and interest in mathematics learning. Regarding the understanding of mathematical concepts, students reported a positive change, emphasizing that educational games and visual elements contribute in a known way to the development of these skills. Moreover, the results showed that the use of computer games has a positive impact on the performance of students in school mathematical tasks, helping to transfer the acquired skills to the classroom context. Students expressed a particular liking for interactive elements as sources of motivation and learning. The challenges and rewards offered by the games make them feel involved and enjoy the process of solving mathematical problems. This aspect deepens the importance of a teaching experience that combines intellectual challenge with fun. For more diversity and adaptability, students express the need for computer games suitable for their levels of mathematical knowledge. This comment indicates that a better example of games aligned with their curriculum and grade level is required. In general, the results of interviews with students argue that the use of computer games can be an effective tool to improve learning and mathematical reasoning, improving students' motivation and engagement in this area. These discoveries bring an optimistic window into the potential of technology to change the paradigm of mathematical learning in a more attractive and innovative context.

The results from the teacher interviews provided a rich perspective on the role and impact of computer games in mathematics learning. The teachers expressed a high appreciation for the use of computer games as an effective tool to motivate and engage students in the subject of mathematics. They particularly valued the educational features and interactive elements of the games, seeing them as an innovative tool to deepen students' mathematical understanding and reasoning. One of the main findings is that the use of computer games has brought about a positive change in the way their students understand and apply mathematical concepts. The teachers expressed that the students have transferred the skills and strategies acquired from the games to solving mathematical problems in the classroom, helping to improve their mathematical skills. Interactive elements, including challenges and rewards, were valued by teachers as an

important resource to improve students' motivation and concentration in mathematics. This finding shows that a successful approach to computer games in teaching mathematics is closely related to their ability to engage and motivate students through challenges and rewards. Teachers mentioned the need for diversity and quality in the computer games used in the classroom, emphasizing the importance of a good fit with the curriculum and students' knowledge levels. This suggests that the use of computer games in mathematics education requires a suitable and improved approach to meet the specific needs of each class. The use of games in the Albanian language ensures the widest involvement of students. This is important to avoid any feeling of discrimination or any negative impact it may have on the motivation and involvement of those students who are not very familiar with the English language. In general, the teachers expressed the conviction that the use of computer games can be a valuable addition to the teaching of mathematics, contributing to the creation of an attractive and innovative learning environment. These findings highlight the importance of integration between technology and traditional instruction to improve the quality and effectiveness of mathematics instruction in schools.

4.5. Review of research questions

Reviewing the research questions was a critical step in the process of this research. The research questions were what guided the direction and focus of the research, and their review ensured that they were clear, appropriate and rich about the objectives of the study. The answers to the research questions are described here.

1. What specific elements of computer games help expand mathematical understanding?

The results of the research on the impact of computer games on the expansion of mathematical understanding showed that key elements such as appropriate mathematical challenges, interaction and collaboration, adaptation to the curriculum, and interactive and visual elements have an important role. Games that provide skill-level appropriate challenges, use interactive and visual elements to make concepts more understandable, encourage collaboration between students, and align with the school curriculum have a positive impact on motivating and improving students' math skills. These results emphasize the importance of a targeted and careful use of computer games in the learning context, thus improving the quality and effectiveness of mathematics teaching in schools.

2. What specific elements of computer games help mathematical reasoning?

Based on research results, computer games influence students' mathematical reasoning through elements such as complex challenges, interaction and strategy, mathematical modeling, rewards and assistance, and the influence of time and pressure. Complex challenges encourage a deep understanding of mathematical concepts, while interactive elements and the opportunity to use strategies develop analytical and reasoning skills. Mathematical modeling helps to use mathematics to describe real situations, while rewards and assistance encourage the use of strategies and the development of reasoning skills. The impact of time and pressure promotes the ability to make efficient decisions in a limited amount of time. These elements of computer games create a rich learning experience that helps improve students' mathematical reasoning.

3. What are the most effective ways to use computer games in expanding mathematical understanding and reasoning?

Based on research results, the most effective ways to use computer games in expanding students' mathematical understanding and reasoning include adapting to the curriculum, using progressive challenges, encouraging collaboration and interaction, integrating visual and interactive elements, and monitoring and feedback. personalized, as well as the use of educational scenarios. These methods promote personalized learning, adaptation to the needs of individuals, and the integration of mathematics in a fun and practical context. The use of progressive challenges and interaction contributes to dynamic learning, while visual and interactive elements make mathematical concepts more understandable. Personalized monitoring and feedback improve student performance, while the use of educational scenarios promotes a prepared approach to real situations. The combination of these strategies provides a more sophisticated and effective use of computer games to advance students' mathematical understanding and skills.

4. What are the connections of computer game use to mathematical understanding and reasoning?

Based on the research results, the connections of computer game use in mathematical understanding and reasoning are deep and complex. Computer games provide an interactive and motivating platform for students, improving their understanding of mathematical concepts through diversified challenges and situations. User interaction with visual elements and practical applications of mathematics in games contribute to building a deeper and lasting understanding of the subject. In addition, computer games encourage an active approach to learning, allowing students to develop analytical and reasoning skills by facing different challenges. Cooperation and interaction between students through games are rewarded with collective learning and a deeper understanding of mathematical concepts. To summarize, the use of computer games

creates strong and positive links between mathematics learning, student motivation, and the development of analytical and reasoning skills.

5. Conclusion

In conclusion, the research has evidenced that computer games have an important role in expanding students' understanding and mathematical reasoning. Elements such as complex challenges, interaction and collaboration, adaptability to the curriculum, visual and interactive elements, as well as personalized feedback are essential in improving students' mathematical skills. To achieve this, it is important to use effective ways of using computer games, adapting to the needs and abilities of students, and integrating them into the learning context. Mathematical understanding and reasoning through computer games is seen as a successful way to engage and motivate students, influencing the improvement of performance and sensitivity to the subject of mathematics. Thus, the results of the research confirm the important potential of using computer games in building an innovative learning culture suitable for the demands of mathematical learning.

References

- Ahmad, N. F, Iksan. Z. (2021). Application Skills Process Science through Learning Science Based Games Digital. *Science Insani*, 6, 75–81. doi: 10.33102/sainsinsani.vol6no1.246
- Buchheister, K., Jackson, C., Taylor, C. (2017). Maths games: A universal design approach to mathematical reasoning. *Australian Primary Mathematics Classroom*, 22(4), 7–12.
- Clarke, D., Roche, A. (2010). The power of a single game to address a range of important ideas in fraction learning. *Australian Primary Mathematics Classroom*, 15(3), 18-23.
- Devlin, K. (2011). *Mathematics education for a new era: Video games as a medium for learning*. CRC Press.
- Gee, J. P. (2005). Why are video games good for learning? www.academiccolab.org/resources/documents/MacArthur.pdf.
- Ke, F. (2008). Computer Games Application Within Alternative Classroom Goal Structures: Cognitive, Metacognitive, and Affective Evaluation. *Educ. Technol. Res. Devel.*, 56, 539-556.
- Ke, F. (2009). A qualitative meta-analysis of computer games as learning tools. In R. Ferdig (Ed.), *Handbook of research on effective electronic gaming in education*, IGI Global, 1–32

- Koay, P. L. (1996). The use of mathematical games in teaching primary mathematics. *The Mathematics Educator*, 1(2), 172-180.
- Lasut, E. M. M., Bawengan, J. J. (2020). "The effectiveness of ICTs integration in enhancing student motivation in learning English" in *Proceedings of the 4th Asian Education Symposium (AES 2019)* 438, 211–215. doi: 10.2991/assehr.k.200513.047
- Liu, Y. C., Wang, W. T., Lee, T. L. (2021). An integrated view of information feedback, game quality, and autonomous motivation for evaluating game-based learning effectiveness. *J. Educ. Comput. Res.*, 59, 3–40. doi: 10.1177/0735633120952044
- MASHT. (2019). *Kurrikulat lëndore/programet mësimore*, Ministria e Arsimit, Shkencës dhe Teknologjisë, 1-107.
- Oblinger, D. G. (2006). Games and learning. *EducateE Quarterly*, 29(3), 5-7
- Olson, J. C. (2007). Developing students' mathematical reasoning through games. *Teaching Children Mathematics*, 13(9), 464-471
- Orhani, S. (2021). Artificial Intelligence in Teaching and Learning Mathematics, *Kosovo Educational Research Journal*, 2(3). 29-38.
- Orhani, S. (2023). Teaching and Learning Basic Mathematical Concepts Based on Digital Games, *International Journal of Current Researches in Sciences, Social Sciences and Languages*, 3(2), 40-48.
- Pintér, K. (2010). Creating games from mathematical problems. *Primus*, 21(1), 73-90.
- Russo, J., Russo, T., & Bragg, L. A. (2018). Five principles of educationally rich mathematical games. *Australian Primary Mathematics Classroom*, 23(3), 30-34.
- Sayan, H. (2015). *Educational Research and Reviews*, 10(22), 2846-2853
- Shute, V. J. (2011). Game On / Instructional Design Research Works to Make Learning Fun. *Higher Education Studies*. Open source learns. http://www.eurekaalert.org/pub_releases/2011-02/fsu-go021411.php
- Skaug, J., Husøy, A., Staaby, T., & Nøsen, O. (2020). *Game pedagogy: Computer games in teaching*. The trade book publishing house
- Squire, K. (2003). *Video Games in Education* <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/summary?doi=10.1.1.100.8500>
- Zou, D. (2020). Gamified flipped EFL classroom for primary education: student and teacher perceptions. *J. Comput. Educ.* 7, 213–228. doi: 10.1007/s40692-020-00153-w

OKUL YÖNETİCİLERİNİN KÜLTÜREL LİDERLİK ROLLERİNİN İNCELENMESİ[†]

Volkan DEMİRCİ[‡]

ÖZET: Bu çalışmanın amacı, okul yöneticilerinin kültürel liderlik özelliklerine ne düzeyde sahip olup olmadıklarının incelenmesidir. Araştırma nicel bir çalışma olup ifade edilen amacı doğrultusunda nicel araştırma deseninden yararlanılmış ve verilerin analizinde ise SPSS programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verileri toplamak amacıyla Yıldırım (2001) tarafından “Okul Yöneticilerinin Kültürel Liderlik Rollerinin Öğretmenlerin İş Doyumuna ve Meslek Ahlakına Etkisi” adlı doktora tez çalışması için geliştirilmiş olan Kültürel Liderlik Rollerini Ölçeği izinleri alınarak kullanılmıştır. Araştırmanın evreni, 2022-2023 öğretim döneminde Rize, Mersin, Şanlıurfa, Konya, Erzurum, İzmir ve İstanbul illerinde ilkokul, ortaokullar ve liselerde görev yapan okul yöneticilerinden oluşmaktadır. Araştırma kapsamında elde edilen verilerden oluşturulan bulgulara göre okul müdürlerinin kültürel liderlik rollerini yerine getirme düzeyleri arasındaki ilişkinin anlamlı, pozitif ve güçlü bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Araştırma verilerine göre cinsiyet değişkenine bağlı olarak okul Yöneticilerinin kültürel liderlik rollerini yerine getirme düzeyleri hakkındaki görüşleri arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Kültürel Liderlik, Çok Kültürlülük, Okul Yöneticileri, Kültür, Öğretmen.

To cite this article: Demirci, V. (2024) **OKUL YÖNETİCİLERİNİN KÜLTÜREL LİDERLİK ROLLERİNİN İNCELENMESİ**. Kosovo Educational Research Journal, 5(1), 16-37.

Examining the Cultural Leadership Roles of School Administrators

ABSTRACT: The aim of this study is to examine whether school administrators have cultural leadership characteristics or not. The research is a quantitative study and in line with its stated purpose, the quantitative research design was used and the data were analyzed using the SPSS program. In order to collect the data, the Cultural Leadership Roles Scale, which was developed by Yıldırım (2001) for his doctoral thesis named "The Effect of School Administrators' Cultural Leadership Roles on Teachers' Job Satisfaction and Professional Ethics", was used with permission. The universe of the research consists of school administrators working in primary schools, secondary schools and high schools in the provinces of Rize, Mersin, Şanlıurfa, Konya, Erzurum, İzmir and Istanbul in the 2022-2023 academic year. According to the findings created from the data obtained within the scope of the research, it has been determined that the relationship between school principals' levels of fulfilling their cultural leadership roles is a significant, positive and strong relationship.

[†] Bu çalışma, 2023 yılında Volkan Demirci tarafından hazırlanan, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Eğitim Yönetimi Tezsiz Yüksek Lisans Bitirme Projesine dayanmaktadır.

[‡] Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Öğrencisi, volkan_demirci22@erdogan.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2055-7469

According to the research data, it was seen that there was no significant difference between the views of school administrators about the level of fulfilling their cultural leadership roles, depending on the gender variable.

Keywords: Cultural Leadership, Multiculturalism, School Administrators, Culture, Teacher.

1. GİRİŞ

Savaşlar, terör ve ekonomik sorunlar dünya genelinde ve özellikle ülkemizin yakın coğrafyasında önemli göç dalgalarına ve bununla beraber yoğun bir demografik hareketliliğe sebep olmaktadır. Bu hareketlik sonucunda çok kültürlü toplumlar ve çok kültürlü öğrencilerden oluşan okullar ortaya çıkmıştır.

Çok kültürlü eğitim bazı araştırmacılar tarafından eğitimin niteliğinin artmasına yardımcı olacak bir eğitim şekli olarak kabul görmektedir (Gay, 1994). Çok kültürlü eğitim, öğrencilerin yetiştikleri dünyayı ve içinde buldukları töre ve kültürü anlayabilmeleri, bu kültürler arasında bir köprü kurabilmeleri ve toplumun geneline uyan yeni bir kültürün geliştirilebilmesi için önem arz etmektedir (Banks, 1995). Farklı ülkelerden gelen insanların bir arada yaşadığı uluslarda toplumun her kesimine hitap edecek bir düzen oluşturmak o toplumun huzur ve refah içerisinde bir arada yaşayabilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu hususta önemli iş yüklerinden biri de toplumun gelişmesine katkı sağlayan öğretmenlere düşmektedir (Başbay ve Kağnıcı, 2011). Öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin farklı etnik kökenlere sahip öğrencilerin yaşadıkları güçlükleri sezebilecek, onlarla etkili iletişim kurabilecek ve akademik olarak iyi bir şekilde yetişmelerine temel desteği sağlayabilecek potansiyele sahip olmaları gerekmektedir. Öğretmenlerin, çok kültürlü eğitimin gerekliliklerine uygun şekilde eğitim alabilmeleri için uygun programların hazırlanmasına ihtiyaç olduğu çoğu eğitimci ve uzmanlar tarafından desteklenmektedir (Wells, 2008).

Gerek mülteci/göçmen gerekse göçmen olmayan çocuklar için okullar, çok kültürlü bir topluma ve küreselleşen dünyaya uyum sağlamayı kolaylaştırması beklenen kültürel bağlamlardır (Schachner, 2019; Schwarzenhal vd., 2017). Bu nedenle eğitimin kültürel farklılıkları göz önünde bulunduracak şekilde düzenlenmesi, farklı kültürel özelliklere sahip öğrencilere yönelik eğitim eşitsizliklerini ve onların eğitim sürecinde yaşadıkları sorunları ortadan kaldırmak için dönüştürücü bir potansiyele sahiptir (Gay, 2015). Eğitimde eşitliğin ve başarının sağlanması ve eğitim sisteminin daha kapsayıcı özelliğe sahip olabilmesi, eğitimin kültürel farklılıklara uygun bir şekilde düzenlenmesi ile mümkün olabilmektedir (Kotluk ve Kocakaya, 2018). Eğitim kurumlarında öğrencilere kendi kültürel miraslarını ve dillerini korumanın yanı sıra diğer kültürler hakkında bilgi edinebilecekleri, aynı zamanda akademik bilgi ve becerilerini geliştirebilecekleri fırsatlar sunulmalıdır (Gay, 2015; Ladson-Billings, 1995a; 1995b).

Okul yönetimlerinin ve öğretmenlerin çok kültürlü eğitime yönelik tutumları, sınıflarındaki farklılıkları ne düzeyde algılayacakları ve bu duruma bağlı olarak nasıl bir öğretim şekli geliştirecekleri önemli bir konu olarak kabul edilmektedir. Öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin sınıflarında bulunan öğrencilerinin sahip olduğu kültürel değerlerini gözlemlemesi ve öğrencilerinin davranışlarını bu kültürel değerlerin şekillendirdiğinin bilincinde olması gerekmektedir. Öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin karşılaştığı kültürleri bilmeleri ve davranışları anlamlandırabilmeleri için yüksek bir kültürel zekâya ihtiyaçları bulunmaktadır (Banks, 2013). Bu bağlamda çok kültürlü okullarda yöneticilik yapan okul yöneticilerinin üstlenmiş oldukları kültürel liderlik daha da önem kazanmaktadır.

Konuyla ilgili alan yazında yapılan çalışmalarda bu görüşü destekler niteliktedir. Polat (2009) çalışmasında, eğitimin amacını bireyi tek tipleştirme yerine onu olduğu gibi kabul edip onun yeti ve yeteneklerini geliştirmeye odaklanılması gerektiğini ifade etmiştir. Bu nedenle öğrencilerin biyolojik, cinsel, ırksal, dinsel, kültürel, ekonomik, siyasi kökenli farklılıklarını doğal kabul edebilen eğitimcilere ihtiyaç olduğunu ortaya koymuştur. Eğitim, bu değişimi yakalayabilmenin en önemli aracıdır.

Arslan ve Çalmasıur (2018) çalışmalarında; ilköğretimde görev yapan okul yöneticilerinin çok kültürlü eğitim tutum puanlarında cinsiyet değişkeni açısından, okuldaki görev değişkenine göre, branş değişkenine göre değerlendirildiğinde anlamlı bir farklılığın bulunduğunu belirlemişlerdir. Aynı zamanda ilköğretimde görev yapan okul yöneticilerinin çok kültürlü eğitim tutum puanlarında okul türü değişkenine göre anlamlı farklılığın bulunduğu ve bu farkın ortaokulda görev yapan yöneticiler lehine olduğu tespit edilmiştir.

Okul yöneticileri çok kültürlü eğitimin esas kültürü koruyarak ve merkez alarak geliştirilmesi gerektiğini ifade etmektedirler. Arslan ve Çalmasıur (2018) tarafından çok kültürlülüğe ilişkin tutumların farklılıkların tanınması, insanların birbirlerini anlaması vb. boyutlarda genel olarak olumlu olduğu, pratiğe dönüştürme noktasında ise çekimser oldukları görülmüştür. Çok kültürlülüğün eğitim uygulamalarına yansıtılmasında etnik ve ideolojik noktalarda art niyet taşınamaması ve ana dilde eğitime zarar vermemesi gerektiği vurgulanmaktadır.

1.1. Problem Durumu

Kültür, günümüz dünyasında en çok kullanılan terimlerden biridir. Kültür, bir milletin dinî, ahlâkî, hukukî, fikrî, estetik, dinsel, iktisadi ve teknik hayatının ahenkli toplamıdır (Kafesoğlu, 1997). Bir milletin maddi ve manevi değerlerinin toplamı olarak da tanımlanabilecek olan kültür, başta sosyal, iş ve toplum hayatı olmak üzere insan hayatının her alanında en küçük ayrıntılarda tecelli eder. Kültür ve kültürel gelişmeler bu nedenle tüm sistemler üzerinde yakın bir etkiye sahiptir (Wyer vd., 2013). Eğitim sistemleri, bir milletin kültürünü nesilden nesile aktararak milletin bekasında öncü rol oynayan ve ülkenin ihtiyaç duyduğu insan kaynağını yetiştiren sistemlerdir (Sarier, 2013). Okullar girdi olarak aldıkları öğrencileri kültürlendirirler.

Kültürleşme sürecine dahil olarak öğrenciler kendilerini içinde buldukları toplumu öğrenirler. Kültür, onu toplumun istediği şekilde şekillendirin insanları eğitir, böylece kültürel birlik ve toplumsal barışı sağlar (Yıldırım, 2001; Conway, 2000). Her okulun kendine özgü inançları, varsayımları, değerleri, normları, anlam kalıpları, gelenekleri, törenleri ve hikayeleri vardır. Başka bir deyişle, herkes okulun kendine ait bir örgüt kültürü vardır (Şişman, 1994; Schein, 2010). Güçlü bir örgüt kültürüne sahip okulların hedeflerine ulaşması, zayıf örgüt kültürüne sahip okullardan daha etkili ve verimlidir (Hoy ve Miskel, 2010, s. 174-179; Aksu ve diğerleri, 2003). Güçlü örgüt kültürüne sahip okullar girdi olarak gönderilen para, öğrenci ve işçi en etkin ve verimli şekilde kullanılmaktadır yaptığı yatırımların boşa gitmesine izin vermez. (Turan, 2014).

Okul yöneticileri, örgüt kültürünü etkin ve verimli bir şekilde yönetebilmelidir. Okulun kültürel ve sosyal yönlerine önem vermeli ve okullarında kültürel liderliği geliştirmelidirler, yapabilmeli. Kültürel liderlik; ortak düşünce, inanç, semboller, kabuller, gelenekler ve normlar aracılığıyla paydaşların ortak amaçlar doğrultusunda harekete geçirilme sürecidir. (Yıldırım,

2001; Baker, 1992) Kültürel bir lider olarak okul yönetimi, başarılı bir okul yaratmak için gerekli tüm adımları atmalıdır.

Ortak, ilham verici bir vizyon etrafında okul personeli, öğrenciler ve veliler kombine; Çalışanlar arasında etkin işbirliğini ve güveni güçlendirir, değişen değerler ve normlar aracılığıyla yeni semboller, törenler, gelenekler okulun kültürü ve okulun akademik ve kurumsal gelişimi için bir cephe oluşturarak gelişimin önünü açar (Bento, Okul yönetiminin kültürel liderlikte ve oynaması gereken bir takım görevleri bulunmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğinde müdürlerin kültürel liderlikle ilgili görevine şu cümlelerle vurgu yapılmaktadır (Milli Eğitim Bakanlığı, 2016a):

“Okul yöneticileri; öğretmenlere, öğrencilere, velilere ve çevreye eğitim ve öğretimde liderlik yapar, verimliliğin artırılmasına, ekip ruhunun oluşturulmasına, okulun çevreyle bütünleşmesine ve kurum kültürünün geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapar.”

Milli Eğitim Temel Kanununun 1. Maddesinde (MEB, 2016b): *“...Türk Milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan yurttaşlar olarak*

yetiştirmek” ve aynı kanununun 28. Maddesinde ortaöğretimin amaç ve görevlerine dair

(MEB, 2016).

“Bütün öğrencilere ortaöğretim seviyesinde asgari ortak bir genel kültür vermek suretiyle onlara kişi ve toplum sorunlarını tanımak, çözüm yolları aramak ve yurdun iktisadi sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunmak bilincini ve gücünü kazandırmak” ifadeleriyle de okul yöneticilerinin genel kültür kazanımlarının yanı sıra genel kültürün aktarımı yönünden sorumluluklarına da vurgu yapılmıştır.

Okul Yöneticilerinin kültürel liderlik rollerine ilişkin bir analizin alanda oldukça özgün bir çalışmaya temel oluşturabileceği düşünülmektedir. Bu sebeple bu konuda bir çalışma ihtiyacı görülmüştür.

Bu çalışmanın amacı, okul yöneticilerinin kültürel liderlik rollerini yerine getirme düzeyleri incelemektir

1.2. Araştırmanın Amacı ve Araştırma Soruları

Amaç: Bu araştırmanın amacı okul yöneticilerinin kültürel liderlik rollerini yerine getirme düzeylerini belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki araştırma soruları oluşturulmuştur.

1. Okul müdürlerinin kültürel liderlik rollerini yerine getirme düzeyleri nedir?
2. Cinsiyet değişkenine bağlı olarak öğretmenlerin okul müdürlerinin kültürel liderlik rollerini yerine getirme düzeyleri hakkındaki görüşleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

3. Okulun bulunduğu yerleşim yerine bağlı olarak öğretmenlerin okul müdürlerinin kültürel liderlik düzeylerini yerine getirme düzeyleri hakkındaki görüşleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

4. Öğrenim durumuna bağlı olarak öğretmenlerin okul müdürlerinin kültürel liderlik düzeylerini yerine getirme düzeyleri hakkındaki görüşleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

5. Mesleki deneyimlerine bağlı olarak öğretmenlerin okul müdürlerinin kültürel liderlik düzeylerini yerine getirme düzeyleri hakkındaki görüşleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

6. Yabancı dil bilip bilmeme düzeyine bağlı olarak öğretmenlerin okul müdürlerinin kültürel liderlik düzeylerini yerine getirme düzeyleri hakkındaki görüşleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Bu araştırmanın ele aldığı konu ise okul yöneticilerinin kültürel liderlik rolleridir. Bilgi çağından kültür çağına geçtiğimiz bu süreçte okulların rekabet avantajı sağlamak için kültürel liderlik rollerini iyi yapan okul yöneticilerine ihtiyacı vardır. Halen geleneksel yönetim biçimlerinden kurtulamamış okul liderleri ve örgütleri için verimliliği artırma yönünde değişimlere ihtiyaç duyulmaktadır. Çalışanlar ve yöneticilerin hiyerarşik bağlarla birbirine bağlı olduğu, ortak değer ve ihtiyaçlardan ziyade uyulması gereken kurallardan ibaret okulların varlığı dikkati çekmektedir (Yörük ve Şahin, 2012). Yapılan araştırmalarda okul yöneticilerinin kültürel liderlik rollerini yeterince yerine getiremedikleri (Yıldırım, 2001, Tuna, 2014, Uygur, 2010) bulunmuştur. Bu araştırma, okul yöneticilerinin kültürel liderlik rollerini yerine getirme düzeyinin tespiti, kültürel liderlik rollerini yerine getirmelerini engelleyici durumların tespiti ve artırılması için neler yapılabileceğine ilişkin öneriler koymasından önemlidir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

1-Araştırma, 2022-2023 eğitim öğretim yılında İzmir, Mersin, Rize, İstanbul, Konya, Şanlıurfa ve Erzurum illerinde il merkezleri, ilçe ve köylerdeki devlet okullarında görev yapan 175 okul yöneticisine uygulanan ölçek verileri ile sınırlıdır.

2- Elde edilen veriler, okul yöneticilerinin ölçeklere verdikleri yanıtlarla sınırlıdır.

3-Araştırma, sadece okul yöneticilerinin görüşleri ile sınırlıdır ve araştırmaya öğretmen görüşleri dahil edilmemiştir.

4-Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin görüşleri, araştırmada kullanılan ölçek sorularına okul yöneticileri tarafından verilen cevaplarla sınırlıdır.

1.5. Sayıtlar

1-Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin ölçek maddelerine verdikleri cevaplar gerçeği yansıtmaktadır.

2-Bu çalışmada okul yöneticilerinin kültürel liderlik rollerini yerine getirme düzeyi ile arasında ilişki olup olmadığına ilişkin çalışma yapılmıştır.

3-Kullanılan ölçek, araştırmanın konusu hakkında gerekli verileri toplamak için yeterlidir.

4-Araştırmada yer alan okul yöneticileri, ölçek sorularına ciddi bir şekilde içtenlikle cevaplamışlardır.

5- Kaynaklardan elde edilen bilgiler gerçeği yansıtmaktadır.

1.6. Tanımlar

Okul Yöneticisi: İlkokul, ortaokul ve liselerde görev yapan okul müdürü, müdür başyardımcısı ve müdür yardımcısı olarak görev yapan kişilerdir (Yıldırım, 2001).

Kültürel Liderlik: Okul iklimini meydana getiren ortak fikir, ortak akıl, inanç gelenek ve kurallar ile beraber paydaşların hedeflere yönelik harekete geçirilme sürecidir. (Yıldırım, 2001; Baker, 1992)

Kültür: Bir topluma ait, inanışları, geleneksel el sanatlarını, halk oyunlarını, yaşam biçimlerini içine alan bir bütünün genel adıdır. Kültür kısaca bir topluma ait maddi ve manevi her şeydir. Kültür fikir de ve eylemde bir örüntü halidir. (Malinowski, 2003)

2. KURAMSAL TEMELLER VE İLGİLİ LİTERATÜR

Çok kültürlülük farklı isimlerle ifade edilmiştir. Bu isimlendirmeler; kültürel yeterlilik, evrensel yeterlilik, kültürel duyarlılık, çok dillilik, kültürlerarası iletişim, kültürlerarası etkileşim, farklı kültürlere uyma gibi isimlerle karşımıza çıkmaktadır (Fantini, 2006, akt: Kaya, 2013).

Çok kültürlülük bir diğer ifadeyle kültürlerarası yeterlilik; değişik kültürlerle ve bu farklı kültürlerden gelen insanlarla etkili iletişim için ihtiyaç duyulan duyuşsal, bilişsel ve davranış beceriler şeklinde ifade edilmiştir (Bennet, 2011, akt: Kaya, 2013).

Çok kültürlülük; etnik ve kültürel çeşitliliğin etkili olduğu bir toplumda yaşamayabilme becerisi olarak ifade etmiştir (Banks 1994, akt: Kaya, 2013)

Kaya (2007) modern bir toplumda, tek çeşit insan ve tek çeşit kültür anlayışının kabul edilebilir bir anlayış olmadığını belirtmektedir. Çeşitli etnik, dini ve kültürel gruplardan oluşan toplumlarda çok kültürlülük kavramını toplumsal barışın oluşması açısından çok önemli olduğunu vurgular.

2.1. Çok Kültürlü Eğitimin Tarihsel Gelişimi

Kültür, süreç içinde çeşitli değişimler gösterir ve bu değişimlerden etkilenir. Bu etkilenmeler olumlu veya olumsuz olabilir. Kültürler farklı kültürlerden etkilenir, bu etkilenme sonucunda kendi içinde farklı birçok alt kültürü meydana getirebilir. Aynı toplumda yaşayan insanlar ortak geçmişleri, yaşadıkları bölge, ekonomik uğraşları ve sosyal-ekonomik konularına göre çeşitli kültürler oluştururlar (Cırık, 2008, s.27). Bu doğrultuda kültürü etkileyen çok farklı etkenlerin olduğu, bu doğrultuda aynı toplum içinde kültürün çeşitli etkenler nedeniyle

farklılaştığı söylenebilir. Bu şekilde aynı kültür içinden çeşitli alt kültürlerin ortaya çıktığı ifade edilebilir (Polat ve Kılıç, 2013).

Çok kültürlülük kavramı öncelikle Amerika Birleşik Devletleri'nde meydana çıkmaya başlamıştır. Bu kavramın ortaya çıkmasında coğrafi keşiflerle birlikte meydana gelen kültürel çeşitlilik etkili olmuştur (Polat, 2013).

1960'lı yıllarda ABD'de toplumsal çeşitliliğin artarak, insan hakları hareketlerinin ve etnik grupların aynı zamanda kadınların eşit hak ve imkân taleplerinin artmasıyla 1970'li yıllarda çok kültürlülük ve çeşitlilik kavramları oluşmuştur (Başbay ve Bektaş, 2009, s.33).

2.2. Çok Kültürlü Eğitimin Temel Özellikleri

Eskiden beri süregelen her bireye aynı okul, aynı program şeklinde devam eden eğitim sisteminin toplumsal adaletin sağlanacağına olan düşünce yeni gelişmeler doğrultusunda farklılaşmaya başlamıştır. İnsana verilen önem artmış, eğitimcilerin bireyleri daha iyi ve yakından tanıması gerektiği düşüncesi hâkim olmaya başlamıştır. Kişilerin sadece biyolojik ve psikolojik özellikleri üzerinde değil sosyo-kültürel özelliklerinin de üzerinde durulması gerektiğinin önemi ortaya çıkmıştır (Polat, 2009).

Çok kültürlü eğitim; yaş, fiziksel engel, sosyal statü, etnik yapı, dil, din gibi bireysel farklılıkların doğal olduğunun benimsendiği, bu farklılıklara saygı ve hoşgörü gösterildiği bir ortam oluşmasını amaçlayan eğitimidir (Bank ve Bank, 1993; akt. Polat, 2009).

Çok kültürlü eğitim; değişik ırk, etnik yapıda olan ve sosyal grupları içine alan okullarda her öğrenciye eşit eğitim imkânı sunmayı hedefleyen eğitim yaklaşımıdır (Banks ve diğerleri, 2001).

Çok kültürlü eğitim, çoğulculuk kriterine göre eğitim ortamının düzenlenmesini, hiçbir öğrenciye ayrımcılık yapmadan eşit imkânlar sunan bu doğrultuda eğitim programlarını düzenleyen eğitim felsefesidir (Börü, 2018).

Çok kültürlü eğitim merak, özeleştirici, görüşleri ve bulguları inceleyip değerlendirip bir karara varabilmeyi, bireylere, farklı düşüncelere saygı, hoşgörüyü beraberinde getirir. Aynı zamanda etnik merkezci bir düşünceden uzaklaşma hedefine yönelik yürütülen eğitim süreci olarak ifade etmektedir (Parekh, 2002).

Çok kültürlülük farklılığın çok geniş bir açıdan incelendiği din, dil, etnik köken, mezhep, cinsiyet, yaş, cinsel yönelim ve bunların dışında hayat şekillerinin incelendiği görülmekte. Bu anlayışta her kültürün önemli olduğu ve kültürler arası karşılaştırmanın doğru olmadığı ifade edilmektedir. Kültürlerin kendi özellikleri içinde ele alınması gerektiği, kendi doğrularıyla değerlendirilmesi önemlidir. Her kültürün kendine ait özellikleri vardır ve bunları başka kültürlerle mukayese etmenin yanlış olduğu bilinmelidir (Özensel, 2012).

2.3. Çok Kültürlü Eğitimin Amaçları/ Hedefleri

Çok kültürlü eğitimin amacı öğrenciyi merkeze almaktır. Öğrenci merkezli bir eğitim olduğu için sunulacak eğitimin amacı ve özelliği her ülkeye göre farklılık

gösterebilir. Ülkeler çok kültürel eğitim ile hedefledikleri kendi ülkelerinin özelliklerine göre şekillendirebilir. Her ülkenin eğitime bakış açısı, hassasiyeti farklıdır. Fakat çok kültürlü eğitim ile ülkelerinin demokrasiye bakış açısı arasında doğrudan bir ilişki olduğu söylenebilir (Polat, 2009).

Çok kültürlü eğitim etnik, kültürel çeşitliliğe imkân sağlayan, öğrencileri başarıya ulaştırmak için eşit akademik imkân sağlamayı hedefleyen bir eğitim felsefesine dayanır. Bu doğrultuda; eğitim programları, öğretim materyalleri ve örgütsel oluşumu da kapsayan, eğitim-öğretimin her unsurunu ve eğitim politikalarının çoğulculuk ilkelerine göre şekillendirmeyi amaçlayan eğitim politikasıdır (Polat, 2009).

Çok kültürlü eğitim tek şekil insan yetiştirmeye, tek şekil kültüre göre hareket etmeye karşı bir eğitim amaçlamaktadır. Her bireyin kültürel açıdan farklılıklarına saygı gösteren, bireylere eşit imkânlar göre gelişim imkânı sunan, farklı kültürlere karşı saygılı ve duyarlı bireyler yetiştirmeyi hedeflemektedir. Tüm bireylerin bireysel farklılıklarının, değerlerinin önemli olduğunu benimseyip tüm kültürlere eşit mesafede bir yaklaşım gösterir. Çok kültürlü eğitimin amacı özgür fikirli, sorgulayan, düşünen, kendi kültürünü tanıyan, başka kültürlerin farklılıklarına saygı gösteren, farklılıkların zenginlik olduğunu benimseyen ve özeleştirir yapabilen bireyler yetiştirmeyi hedefler (Polat ve Kılıç, 2013).

Çok kültürlü eğitim eleştirir yeteneğini geliştirir, duyarlı, hoşgörülü bireyler yetiştirir şeklinde ifade ederek çok kültürlü eğitimin önemine vurgu yapmıştır (Parekh, 2002).

Çok kültürlü eğitim; kültürel açıdan farklı öğrencilerin eğitim imkânlarını eşitlenmesine imkan sağlar. Kültürel farklılıkları hedefleyen, kültürel çoğulculuğu koruyan, öğrencilerin farklı kültürlerde iş yapabilmelerine fırsat tanıyan, çoklu sistemlerde yeterliliği geliştirmeyi amaçlamaktadır (Demir, 2012).

Çok kültürlü eğitim yaklaşımları farklı kültürlerin tanınarak, farklı kültürlerden gelen kişilerin imkân ve fırsat eşitliliğinden yararlanmasını amaçlar. Aynı zamanda, kültürel farklılıkların korunarak, farklı kültürlerde yaşama becerisi gösterebilmeyi hedefler.

2.4. Çok Kültürlü Eğitimde Eğitim Programı, Öğretim ve Sınıf İklimi

Sınıf ortamında bulunan öğrencilerin kültürel yönden farklılıkları hızlı bir şekilde çoğalmaktadır. Bu doğrultuda öğrenci ihtiyaçlarını karşılayacak öğretim ortamı ve sınıf iklimi oluşturmak gerekmektedir. Öğretmenin derse hazırlığı, eğitim programı, sınıf iklimi, öğrencilerin başarısı çok kültürlü eğitimin parçasıdır (Banks, 2013).

Çok kültürlü bir eğitim programı için, kültür, değerler, sosyalleşme gibi öğelerin düzenleyici olarak ele alınması gerekmektedir. Çünkü çok kültürlü bir program disiplinler arası oluşturulur.

Çok kültürlü eğitimin temel amacı, farklılıkların tanınıp hoş görülüp ahenkli ve verimli eğitim ortamının oluşturulmasına çalışılmasıdır (Yalçın, 2002: 46)

Sınıf yönetimi eğitimin hedeflerinin amacına ulaşması için öğrenciyi güdüleyici bir şekilde yürütülmelidir (Özdayı, 2004).

Sınıf ikliminin belli başlı boyutlarına dikkat çekmek gerekmektedir. Bunlar; sınıf ortamının fiziki düzeni, plan program etkinlikleri, davranış düzenlemeleri, zaman yönetimi ve etkileşim imkânları şeklinde ifade edilebilir (Başar, 1999: 13-14).

Çok kültürlü eğitimin iyi uygulanmadığı durumlarda ülkelerin toplumsal huzuru bozacağı ifade edilmiştir (Öksüz, Güven-Demirci, 2016).

Çok kültürlü eğitimle ilgili detaylı bilgi sahibi olunmalı ve bu konuda her öğrencinin faydasına olacak bir anlayış uygulanmalıdır.

2.5. Çok Kültürlü Eğitim Programına Eleştiriler

Çok kültürlülük birçok kişi tarafından eleştirilmektedir. Bunun nedeni birçok sorunun neden olacağı yönündedir. Bu sorunlar; bölünme, çatışma ve karga gibi istenmeyen olaylara sebep olacağı yönündedir. Bu görüşte olanlara göre çok kültürlülük politikaları insanları bir millet olarak birleştirmektense bölmektedir şeklindedir. Bu durum bütünleşmeyi imkânsız hale getirmekle beraber, siyaset, kültür ve medeniyet kavramlarında da sorun oluşturmaktadır” (Altınbaş, 2006; Akt. Başbay ve Bektaş, 2009,s.34).

Çok kültürlülük kavramı ve beraberinde gelişen tartışmalar hazırda bulunan eğitim politikalar üzerine düşünmeyi, yeni eğitim politikalarının oluşmasına sebep olmaktadır. Millet devlet görüşüyle ilerletilen eğitim sürecinin eleştirilip zenginlik içeren eğitim politikaları oluşturmaktadır. Farklı yaşam şekillerini göz önünde bulundurup eşit olarak bir arada tutulmasına pek imkân olmadığı görülmektedir. Bu doğrultuda çok kültürlülük tartışmalarına odaklanılmasına ve eğitimin bu doğrultuda düzenlenmesine yönelik beklentiler arttığı görülmektedir (Ünal,2004).

Vatandaş (2002) çok kültürlülüğü uzun bir zamana yayılmış, değiştirilmesi istenen öğelerin değişiminin zorlanmadan gerçekleştirildiği bir asimilasyon politikası olarak belirtmektedir.

Tekinalp (2005), çok kültürlü toplumsal yaşam, kendi içinde bölünmeyi, ayrışmayı ve değişik bir biçimde 'biz' ve 'öteki' ayrılığını getirdiğini ifade etmektedir. Bu durumun sorun olarak karşımıza çıkacağını vurgulamaktadır. Bölünme, ayrışma, tanımama, dışlanma, uyumsuzluk, çatışma gibi olaylara neden olabileceği, bu kavramın toplumu bölebileceğine dikkat çekmektedir.

Erkal (2005) “farklılıkların tanınması ve bunlara saygı duyulması ayrımcılıkların ortadan kaldırılmasına değil, çatışmalara neden olacağını belirterek çok kültürlülüğe karşı bir düşünce öne koymuştur.

2.6. Çok Kültürlü Eğitimde Öğretmen Eğitimi

Çok kültürlülük kavramıyla birlikte farklı kavramlar da ortaya çıkmıştır. Bu kavramlardan bazıları çok kültürlü eğitim, çok kültürlü toplum, çok kültürlü okul, çok kültürlü öğretmen gibi kavramlardır. Eğitimin en temelinde yer alanlardan biri öğretmen olduğu için çok kültürlü eğitim politikalarında önemli bir yeri vardır. Çok kültürlü toplumların eğitim sistemlerinde çok kültürlü öğretmen yetiştirilmesi önemlidir.

Öğretmen yetiştirilmesi eğitimin amaçlarına ulaşabilmesi için çok önem verilmektedir. Son zamanlarda öğretmen yetiştirme çalışmalarında, öğretmen adaylarının kültürlere duyarlı bir anlayışta olmaları istenmektedir. Verilen eğitimlerde bu amaç üzerine yoğunlaşmıştır. Bu doğrultuda öğretmenlerin kendilerini geliştirmeleri ve öğrenme öğretme ortamının öğrencilerin en üst seviyede faydalanabileceği şekilde yürütecek öğretmenlerin yetiştirilmesi vurgulanmaktadır. Öğretmenlerin kültürel farklılıkların bilincinde olduğu bu bilinçle eğitim sürecini yürüten öğretmenler yetiştirmek önemlidir (Ünlü ve Örtün, 2013, s.289).

Eğitime yüklenen anlam süreç içinde değiştiği için öğretmenlerden beklentiler de değişmektedir. Öğretmen daimici ve esasicilik felsefesinin etkisindeydi. Bu yüzden sabit davranışları öğrencilere doğrudan aktarması beklenirdi. Ama zamanla daimici ve esasicilik felsefesi yerini ilerlemeci ve yeniden kurmacı felsefesi aldı. Bu felsefi akımların etkisiyle öğretmenlerden beklenenler de değişti. Öğretmen öğrencinin kendini tanımasını, yeteneğini ortaya çıkarmasını beklemelidir (Polat, 2009). Yeni görüşle birlikte öğretmenlerin öğrencilerin geçmişini ve bireysel özelliklerini dikkate alması önemseniyor. Öğrenci farklılıklarının önemsendiği, eğitim-öğretim sürecinin bu doğrultuda zenginleştirildiği ortam oluşturulmalı. Bu yüzden öğretmenlerin belirtilen bu özelliklere göre yetiştirilmesi gerekmektedir. Bu da çok kültürlü eğitim kavramını ifade etmektedir (Polat, 2003).

Yaşanan kültürel hareketlilikten dolayı çok kültürlü eğitimin programlarda yer verilmesi hedeflenmektedir. Bu değişikliklerin amacına ulaşması programların uygulayıcısı olan öğretmenlere bağlıdır. Bu yüzden öğretmenlerin çok kültürlü eğitim ile ilgili bilgi sahibi olmalı ve ilkelerini önemsemelidirler. Sınıf ortamında nasıl uygulamaları gerektiğini bilmelidirler. Sınıf ortamında değişik kültürlerden gelen çocuklara imkân tanınması yönünden öğretmenin görevi çok önemlidir (Polat ve Kılıç, 2013).

2.7. Çok Kültürlü Eğitimde Okul Yöneticileri

Eğitim kurumlarını belirlenen hedeflere ulaştırmak için, insan ve kaynakları yetkin bir şekilde kullanmak okul yöneticilerinin görevlerindedir. Aynı zamanda belirlenen politikaları ve alınan kararları uygulayarak Türk Milli Eğitiminin temel amaç ve ilkelerini yürütmekle yükümlüdür (Taymaz, 2003: 20).

Eğitim örgütünü yürütecek okul yöneticilerin belirlenen ilkeler doğrultusunda yetiştirilmesi önemlidir (Can ve Çelikten, 2000).

İyi bir okul yöneticisi, okuldaki muhtemel meseleleri önceden belirleyerek bu yönde uygun yöntemler oluşturan kişidir sorunları önceden tespit eden ve uygun stratejiler geliştiren kişidir. Okul yöneticisi; ekip çalışması, sosyal etkinlikler, okul-çevre iletişimi, veli iletişimi, kaynak bulma-kullanma, öğretmenlerin mesleki yönden gelişimi, öğretmenlerin tutumu, kaynakların etkili kullanılması gibi konularda sorun yaşayabilir yaşayabilir (Açıkalın, Şişman ve Turan, 2007: 9798).

Çok kültürlü eğitimde okul müdürleri, devletin eğitim politikalarını, bu politikalar doğrultusunda oluşturdukları özel ve genel hedefleri gerçekleştirmek ile sorumludur (Akinlar, 2018).

2.8. Çok Kültürlü Eğitimde Okul Yöneticileri Kültürel Liderlik Rollerini

Okul yöneticileri, örgüt kültürünü etkili ve verimli bir şekilde yönetebilmekle görevli kişilerdir. Okuldaki kültürel ve sosyal yapıya önem göstermeli bu doğrultuda önderlik yapmalıdır. Kültürel liderlik, bir okulda okul kültürünü oluşmasını sağlayan ortak paylaşımları desteklemek için öncüdür (Yıldırım, 2001). Okul yöneticisi, kültürel lider olarak okul kültürünün fonksiyonel ve hedeflere ulaşmak için temel özelliklerine sahip çıkarken okul kültürünün içinde bulunduğu hızlı değişim ve dönüşüm sürecinde amaca hizmet etmeyen özellikleri de değiştirir (Çelik, 2013).

Kültürel liderlik özelliğine sahip olan okul yöneticisi, başarılı bir okul oluşturabilmek için paydaşlarını destekleyen, onlara ilham veren, belirleyen amaç etrafında onları birleştiren bir rol edinir. Paydaşları arasında işbirliğini destekler ve güveni güçlendirir. Oluşturduğu olumlu atmosfer sayesinde okulun her türlü gelişiminin önünü açar (Bento, 1999; akt: Gökçalp, s:2). Aynı zamanda bu özelliklere sahip okul yöneticisi; güçlü, esnek, öğrenen örgüt kültürü oluşturarak örgütü ve çalışanlarını mevcut sisteme ve değişime hazır hale getirir. Bu koşulları oluştururken; okul kültürünün toplumun kültürüne, çevreye ve mevcut işleyişe uygunluğunu da oluşturur (Gökçalp, 2018).

Okul yöneticileri okul kültürünü tanıtırken, davranışlarıyla okul kültürünün önemini ve gerekliliğini hissettirmelidirler. Resmi rolleriyle de değerlerin ve normların okulda yer etmesiyle ve okulun çevreyle bütünleşmesine katkı sağlamalıdır (Çelik, 2013).

Kültürel liderlik okul örgütü için oldukça önemlidir. Okul yöneticilerinin mevzuattaki vazifeleri arasında yer almaktadır. Okullarının performanslarının denetlenmesi ve değerlendirilmesinde görevleri vardır. Bu görevleri, Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğinde ele alınmıştır (Milli Eğitim Bakanlığı, 2016a):

“Okul yöneticileri; öğretmenlere, öğrencilere, velilere ve çevreye eğitim ve öğretimde liderlik yapar, verimliliğin artırılmasına, ekip ruhunun oluşturulmasına, okulun çevreyle bütünleşmesine ve kurum kültürünün geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapar.”

Okul müdürünün kültürel liderliğinin, Milli Eğitim Bakanlığının yönetmeliğinde de önemle ele alındığı görülmektedir. Okul müdürünün; kurum kültürünün geliştirilmesinde, okulun verimliliğinin artırılmasında, okul-çevre bütünlüğünün sağlanmasında, öğrenci, veli ve tüm personelin motive olması için görev ve sorumlulukları olduğu görülmektedir(Gökçalp, 2018).

2.9. Türkiye’de Çok Kültürlü Eğitimde Okul Yöneticileri

Eđitim sistemi ne kadar dűzgűn iřlerse enerjisi o kadar yűksek olur. Őlkemizde bu sistemi yűrűten ve enerjiyi yűksek tutan okul yűneticileridir (Bursalıođlu, 1997: 3). Okul yűneticileri, farklı Őlkelerden gelen insanların bir amaç etrafında toplanmasının olumlu bir durum olduđunu ifade etmektedirler. Fakat Őlkemizin alt yapısının da buna hazır olması gerektiđini vurgulamaktadırlar. Çok kűltűrlűlűđű kaynařtırmanın bayađı vakit aldıđı, bu yűzden okul yűneticilerin çaba gűstermesi gerektiđi, fedakarlık yapması gerektiđi belirtiliyor (Demirçelik, 2012).

2.10. Tűrkiye’de Okul Yűneticilerinin Çok Kűltűrlűlűk Eđitim Algularına İliřkin Literatűr

Okul yűneticileri çok kűltűrlűlűkle ilgili eđitim veren bir kurum olmadıđını belirtmekte. Bunun yařantı yoluyla, birikimlerle oluřturduklarını ifade ediyorlar.

Okul yűneticileri, çok kűltűrlűlűk konusunda Őlkemizde de teori ve uygulama bilgilerinin bir arada olduđu kaynađın olmadıđı dűřűncesi var.

Yabancılara Tűrkçe eđitim seminerlerinde karřılıklı etkileřim sayesinde iki taraf da bir řeyler Őđrenebiliyor.

Çok kűltűrlűlűkle ilgili bilgi birikimi açařından ũniversiteler de bařlangıç seviyesinde. Bilgi sűrekli geliřip ve deđiřiyor. Bu deđiřimlerin yakalanabileceđi programların olması iyi olacaktır.

Yabancı Őđrenci sayısı artmakta olmasına rağmen bu alanda yapılan çalışmaların yetersiz olduğu vurgulanmaktadır. Őzel ya da devlet aracılığıyla bu konuda herhangi bir seminer, panel gibi paylaşımlar yer almamaktadır. Yeni bir kavram olarak hayatımıza girdiği için bir çalışmaya rastlanmamaktadır. Őđrencilerden Őđrenilenlerle okul yűneticilerinin kendilerini geliştirmeye çalıştıkları belirtilmiştir.

Yűneticilerin kendi çabalarıyla, deneme-yanılma yoluyla Őđrenmeye çalıřtıkları, bu yűnde sistemli bir eđitimin verilmesinin eđitimde kaliteyi artıracadıđını ifade etmektedirler (Demirçelik, 2020).

3. YÖNTEM

Çalıřmanın arařtırma yűntemi ile ilgili arařtırmanın deseni, evreni ve Őrneklemi, çalıřma grubu, veri toplama araçları ile verilerin analizine ait bilgiler bu bűlűmde ele alınmıřtır.

3.1. Araştırma Deseni

Bu arařtırmada nicel desenleme yűntemi kullanılmıřtır. Nicel desenlemede olgu ve olaylar nesnelleřtirerek gűzlemlenebilir, Őlçűlebilir ve sayısal olarak ifade edilebilir. Bařka bir ifadeyle gűzlem ve Őlçűmelerin tekrarlanabildiđi ve objektif yapıldıđı sayısal arařtırmalardır. Nicel desenlemede kűme Őrnekleme kullanılacaktır. Kűme Őrnekleme, evrenin hacim olarak bűyűk olduđu ve geniř bir cođrafı alana yayıldıđı durumlarda kullanılan bir yűntemdir. Kűme Őrneklemede, evreni temsil etmesi gereken kűmelerin seçimi Őnemlidir. Bu bađlamda evren, çeřitli ve benzer gruplara ayrılır (Tashakkori ve Teddlie, 2010).

3.2. Araştırmanın Evreni ve Őrneklemi/Çalışma Grubu

Bu araştırmanın evrenini, Millı Eđitim Bakanlığı’na bağlı Rize, Mersin, İzmır İstanbul, Konya, Erzurum ve şanlıurfa illerindeki resmi ilkokul, ortaokul ve liselerde 2022-2023 Őđretim yılında gűrev yapan okul yűneticileri oluşturmaktadır.

Araştırma kapsamında nicel verileri elde edebilmek için 210 okul yöneticisinden oluşan çalışma grubu, uygun örnekleme yönteminin kullanılması ile oluşturulmuştur. Çalışma grubu seçilirken okul yöneticilerinin okullarında çok - kültürlü öğrencilerin bulunmasına dikkat edilmiştir. Tablo.1’de Okul Yöneticilerine ait demografik bilgiler belirtilmiştir.

Tablo 1. Katılımcılara Ait Demografik Özellikler

Değişkenler	Grup	<i>n</i>
Okulun Yerleşim Yeri	il	36
	ilçe	112
	Köy	27
Cinsiyet	Kadın	70
	Erkek	105
Öğrenim Durumu	Lisans	142
	Yüksek Lisans	32
	Doktora	1
Yabancı Dil Durumu	Evet	81
	Hayır	94
Hizmet Yılı	1-5 yıl arası	36
	6-10 yıl arası	50
	11-15 yıl arası	47
	16 -20 yıl arası	13
	21 yıl ve üzeri	29
Toplam		175

Tablo.1 incelendiğinde, araştırma kapsamında yapılan çalışmaya katılan 175 yöneticiye ait demografik özellikler sunulmuştur. Katılımcı yöneticilerin Okulun bulunduğu yerleşim yerine dağılımına bakıldığında 36 kişi il merkezinde 112 kişinin ilçe merkezinde 27 yöneticinin köy de görev yaptığı görülmüştür. Katılımcıların cinsiyet durumlarına bakıldığında 105 yöneticinin

erkek 70 yöneticinin kadın olduğu görülmüştür. Katılımcıların, öğrenim durumlarına bakıldığında 142 yöneticinin lisans 32 yöneticinin yüksek lisans 1 yöneticinin ise doktora yaptığı görülmüştür. Katılımcıların yabancı dil bilip bilmeme durumlarına bakıldığında 94 yöneticinin yabancı dile sahip olduğu 84 yöneticinin yabancı dile sahip olmadıkları görülmüştür. Katılımcıların hizmet yılı incelendiğinde 1-5 yıl arası 36, 6-10 yıl arasında 50, 11-15 yıl arasında 47, 16-20 yıl arasında 13, 21 yıl ve üzeri hizmeti olan ise 29 yönetici olduğu görülmüştür.

3.3. Veri Toplama Araçları

Nicel çalışmada verileri toplayabilmek için, Yıldırım (2001) tarafından “Okul Yöneticilerinin Kültürel Liderlik Rollerini Ölçeği” kullanılmıştır. Okul Yöneticilerinin Kültürel Liderlik Rollerini Ölçeği Yıldırım (2001) tarafından “Okul Yöneticilerinin Kültürel Liderlik Rollerinin Öğretmenlerin İş Doyumuna ve Meslek Ahlakına Etkisi” adlı doktora tez çalışması için geliştirilmiştir. İki bölüme ayrılmıştır. Birinci bölümde okul yöneticilerine ilişkin demografik bilgiler yer almaktadır. İkinci bölümde ise okul müdürlerinin kültürel liderlik rollerine ilişkin 21 maddeden oluşan ölçek yer almaktadır. Ölçek tek boyuttan oluşmaktadır. “Tamamen Katılıyorum” (5) “Hiç Katılmıyorum” (1) aralığında sınıflandırılarak oluşturulan beşli likert tipidir .

3.4. Veri Toplama Süreci

Okul Yöneticilerinin Kültürel Liderlik Rollerini Ölçeğini uygulamak için gerekli resmi izinler alınmıştır. Ölçekler, çalışma evrenindeki okul yöneticileri belirlenerek 210 okul yöneticisine ulaşacak şekilde dağıtım yapılmıştır. İlgili okul yöneticilerine bu araştırmanın bilimsel amaçlı ve gönüllülük esaslı olduğu belirtilmiştir. Dağıtılan ölçeklerden 175 okul yöneticisinden geri dönüş sağlanmıştır ve yapılan inceleme sonucu bu ölçeklerden 175 tanesi geçerli sayılmıştır. Diğer 35 ölçek ise boş olarak görülmüş ve değerlendirmeye alınmamıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Elde edilen verilerin analizi kısmında; nicel analiz tekniklerinden olan erik analizi kullanılmıştır. Bu içerik analizi ile hedeflenen; ulaşılan verilerden açıklamaya yardımcı olabilecek bazı kavramları elde edebilmektir. Elde edilen veriler incelenerek yeni kodlar oluşturulmuştur. Verilerin analizinin yapılması sürecinde, verilerin arasında bulunan anlamlı olan kısımlara isim verilmek suretiyle kodlama yapılmaktadır.

Verilerin analizine, görüşmeye katılım sağlayan öğretmenlerden görüşme sonucu elde edilen verilere ait bir veri seti oluşturulması ile başlamıştır. Verilerden oluşturulan setler okunup, araştırmanın konusu ile ilgili olan kavramlara dikkat edilmiştir. Daha sonra detaylı olarak elden geçirilen veri setleri araştırmacı tarafından kodlanmıştır. Oluşturulan bu kodlar, araştırmacı tarafından hazırlanan görüşme formunda ki sorulardan oluşturulan temaların altında birleştirilmiştir. Bu şekilde elden edilen kod ve temaların tekrarlanma sıklıklarını gösteren değerleri tablo şeklinde düzenlenerek yorumlanması yapılmıştır.

Elde edilen verilerin güvenilirliğinin sağlanması için bulguların yorumlanması aşamasında, araştırmaya katılan katılımcılara ait önemli olarak görülen görüşler aynı şekilde sunulmuştur. Veriler tablo halinde sunularak, tema ve kodların değerlendirilmesi yapılmıştır. Araştırma kapsamında yapılan görüşmeler sonunda elde edilen verilerin analizi sürecinde, okul

yöneticilerinin görev yaptıkları okulların ve kimlik bilgilerinin belli olmamasına özen gösterilmiştir.

4. BULGULAR ve YORUM

Araştırmaya ait problem cümlesi ve alt problemlerine ait bulgular ile bulgulara ait yorumlara alt başlıklar halinde bu bölümde yer verilmiştir.

1-Okul müdürlerinin kültürel liderlik rollerini yerine getirme düzeyleri nedir?

Tablo 2. Okul müdürlerinin kültürel liderlik Ölçeği Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

	N	\bar{X}	SD
s1	175	4.05	1.060
s2	175	3.82	1.155
s3	175	3.96	1.131
s4	175	4.11	1.103
s5	175	4.10	1.102
s6	175	4.26	1.118
s7	175	3.93	1.061
s8	175	3.95	1.110
s9	175	3.88	1.121
s10	175	4.33	1.121
s11	175	4.06	1.125
s12	175	4.21	1.075
s13	175	4.15	1.064
s14	175	4.19	1.076
s15	175	4.15	1.056
s16	175	4.13	1.083
s17	175	3.99	1.059
s18	175	4.19	1.043

	N	\bar{X}	SD
s19	175	3.94	1.084
s20	175	4.03	1.106
s21	175	3.93	1.138
Ortalama	175	4.07	0.923

2- Cinsiyet değişkenine bağlı olarak okul yöneticilerinin kültürel liderlik rollerini yerine getirme düzeyleri hakkındaki görüşleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

Tablo 3. Okul Yöneticilerinin Cinsiyet Durumu

	Group	N	Median	SD	SE
Puan	Kadın	70	4.24	0.998	0.119
	Erkek	105	4.19	0.874	0.0853

Tablo 4. Okul Yöneticilerinin Cinsiyet Duumu Mann-Whitney U Testi

		Statistic	p
Puan	Mann-Whitney U	3639	0.914

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi Erkek yöneticilerin Medyan (4,19) ve Kadın yöneticilerin Medyan (4,24) olduğu görülmektedir. Mann Whitney U test sonucunda yöneticilerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür ($p>,05$).

3-Okulun bulunduğu yerleşim yerine bağlı olarak okul yöneticilerinin kültürel liderlik düzeylerini yerine getirme düzeyleri hakkındaki görüşleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

Tablo 5. Okulun Yerleşim Durumu

Kruskall-Wallis

	χ^2	d f	p
Puan	1.32	2	0.516

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi okulun bulunduğu yerleşim yerine bağlı olarak okul yöneticilerinin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($p>,05$).

4-Öğrenim durumuna bağlı olarak okul yöneticilerinin kültürel liderlik düzeylerini yerine getirme düzeyleri hakkındaki görüşleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

Tablo 6. Okul Yöneticilerin Öğrenim Durumu

Kruskall-Wallis

	χ^2	df	p
Puan	0.184	1	0.668

Yukarıda görüldüğü gibi öğrenim durumuna bağlı olarak okul yöneticileri görüşleri arasında anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($p>,05$).

5-Mesleki deneyimlerine bağlı olarak okul yöneticilerinin kültürel liderlik düzeylerini yerine getirme düzeyleri hakkındaki görüşleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

Tablo 7. Okul Yöneticilerin Meslek Deneyimleri Durumu

Kruskall-Wallis

	χ^2	d f	p
Puan	1.12	4	0.891

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi okul yöneticilerinin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($p>,05$).

6-Yabancı dil bilip bilmeme düzeyine bağlı olarak okul yöneticilerinin kültürel liderlik düzeylerini yerine getirme düzeyleri hakkındaki görüşleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

Tablo 8. Okul Yöneticilerini Yabancı Dil Durumu

Group Descriptives

	Group	N	Mean	Median	SD	SE
toplaml	Evet	81	4.22	4.38	0.847	0.0941
	Hayır	94	3.93	4.10	0.968	0.0998

Tablo 9. Okul Yöneticilerini Yabancı Dil Durumu

Independent Samples T-Test

		Statistic	df	p		Effect Size
Toplam	Student's t	2.11	173	0.036	Cohen's d	0.320

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi okul yöneticilerinin yabancı dil bilip bilmeme durumuna bağlı olarak okul yöneticilerinin kültürel liderlik rollerini yerine getirme düzeylerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır. Bu farklılık yabancı dil bilenler lehine çıkmıştır ($p < .05$). Ortaya çıkan sonuç küçük etki büyüklüğündedir (Cohen's $d = 0.320$).

5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmanın amacı okul yöneticilerinin kültürel liderlik rollerini yerine getirme seviyelerini belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı Rize, Mersin, İstanbul, Konya, Erzurum, İzmir ve Şanlıurfa illerindeki resmi ilköğretim, ortaokul ve liselerde 2022-2023 öğretim yılında görev yapan 175 okul yöneticisine ulaşılmıştır. Okul yöneticilerinin görüşleri alınarak bulgular yorumlanmıştır. Bu doğrultuda bazı öneriler sunulmuştur.

5.1. Tartışma ve Sonuç

Araştırma kapsamında elde edilen verilerden oluşturulan bulgulara göre okul yöneticilerinin kültürel liderlik rollerini yerine getirme düzeyleri arasındaki ilişkinin anlamlı, pozitif ve güçlü bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Araştırma verilerine göre cinsiyet değişkenine bağlı olarak öğretmenlerin okul yöneticilerinin kültürel liderlik rollerini yerine getirme düzeyleri hakkındaki görüşleri arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür. Araştırmanın bulgularıyla, (Aksu, 2003; Çek, 2011; Değirmenci, 2006; Derin, 2003; Maya, 2017; Tahaoğlu ve Gedikoğlu, 2009; Tuna, 2014; Yıldırım, 2001) tarafından yapılan araştırmaların bulgularıyla uyumaktadır. Aynı zamanda Uygur (2021) çalışmasında da yöneticilerinin kültürel liderlik davranışları düzeylerine ilişkin algıları cinsiyetlerine göre anlamlı olarak fark olmadığı bulunmuştur. Bu çalışmaya göre kadın ve erkek yöneticilerin kültürel liderlik algılarının benzer olduğu ifade edilebilir.

Öğrenim durumuna bağlı olarak okul yöneticilerinin kültürel liderlik düzeylerini yerine getirme düzeyleri hakkındaki görüşleri arasında anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır.

Araştırmanın bulgularıyla, (Aksu, 2003; Çek, 2011; Değirmenci, 2006; Tuna, 2014) tarafından yapılan araştırmaların sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Uygur (2021) çalışmasında; yöneticilerinin kültürel liderlik davranışları düzeylerine ilişkin algıları öğrenim durumlarına göre anlamlı olarak farklılaşmadığını ifade etmiştir.

Mesleki deneyimlerine bağlı olarak okul yöneticilerinin kültürel liderlik düzeylerini yerine getirme düzeyleri hakkındaki görüşleri arasında anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır. Bu sonuca göre okul yöneticilerinin mesleki kıdemleri farklı olsa da kültürel liderlik algılarının benzer olduğu ifade edilebilir. Araştırmanın bulgularıyla, (Aksu vd., 2003; Ay, 2014; Değirmenci, 2006; Derin, 2003; Tahaoğlu ve Gedikoğlu, 2009; Tuna, 2014) tarafından yapılan araştırmaların bulgularıyla benzerlik göstermektedir. Uygur (2021) çalışmasında; yöneticilerinin kültürel liderlik davranışları düzeylerine ilişkin algıları mesleki kıdemlerine göre anlamlı fark olmadığını belirtmiştir.

Okul yöneticilerinin yabancı dil bilip bilmeme durumuna bağlı olarak okul yöneticilerinin kültürel liderlik rollerini yerine getirme düzeylerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır. Bu farklılık yabancı dil bilenler lehine çıkmıştır. Ortaya çıkan sonuç küçük etki büyüklüğündedir.

Okul kültürünün olumlu olması informal ilişkilerin daha iyi olmasını sağlar. Yöneticiler, öğretmenler, öğrenciler ve diğer personeller birbirine karşı saygılı olurlar. Yöneticiler her zaman öğrencileri ve öğretmenleri desteklerler. Böylelikle amaçların gerçekleşmesi sağlanır. Bu noktada olumlu bir okul kültürünü yöneticilerin kültürel liderlik davranışları oluşturur (Uygur, 2021).

Okullardaki yöneticilerin kültürel liderlik rollerini başarılı şekilde yerine getirebilmeleri örgüt kültürlerini anlayarak benimsemesi gerekmektedir. Örgüt kültürünü çevresine tanıtarak kabul ettirmesi önemlidir (Geylani, 2013)

5.2. Öneriler

1. Okul yöneticilerinin kültürel liderlik rollerini iyi yürütüp, okul ortamını pozitif bir duruma getirmeleri önemlidir.
2. Yabancı dil algısı çalışmamızda da anlamlı farklılık oluşturmuştur. Bu doğrultuda yabancı dil öğrenimi desteklenmelidir.
3. Okullarda kültürel liderliğe daha çok önem verilmelidir.
4. Kültür ile ilgili okul müdürlerine, öğretmenlere uygulamalı dersler, kurslar, seminerler ve hizmet içi eğitimler verilebilir.
5. Okul yöneticileri yeniliklere açık, gelişmeleri yakından takip edebilen kültürel liderlik rolü yürütmelidir.
6. Okul yöneticileri, kendi okulunu çok iyi tanımalı bu doğrultuda kültürel liderlik rolü üstlenmelidir.
7. Kültürel liderlikle ilgili daha fazla çalışma yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Akınlr, A. (2018). Türkiye 'de Azınlık ve Devlet Liselerinde Çok Kültürlü Eğitim Anlayışının Araştırılması: Çoklu Durum Çalışması (Doctoral Dissertation).
- Aksu, A., Fırat, N.Ş. ve Şahin, İ. (2003). İlköğretim Okulu Müdürlerinin Kültürel Liderlik Davranışları. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 9(4), 490-507.
- Banks, J. A., Cookson, P., Gay, G., Hawley, W. D., Irvine, J. J., Nieto, S., ... & Stephan, W. G. (2001). Diversity within unity: Essential principles for teaching and learning in a multicultural society. Phi Delta Kappan, 83(3), 196-203.
- Banks, R. E., Smart, B. E., & Tatlow, J. C. (Eds.). (2013). Organofluorine chemistry: principles and commercial applications. Springer Science & Business Media.
- Başbay, A., Bektaş, Y. (2009). Çok Kültürlülük Bağlamında Öğretim Ortamı ve Öğretmen Yeterlikleri. Eğitim ve Bilim, 34, s.30-43.
- Bursalıoğlu, Z. (1997). Okul Yönetiminde Yeni Yapı Ve Davranış, Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Can, N. ve Çelikten, M. (2000). Türkiye'de Eğitim Yöneticilerinin Yetiştirilme Süreci, Millî Eğitim Dergisi, (Ekim-Kasım-Aralık 2000), sayı: 148, s.43-50.
- Conway, G. E. (2000). Small scale and school culture: The experience of private schools. Retrieved February 20, 2017 from <http://www.ailiot.ael.org-eric/digest /edorc946.html>.
- Cırık, İ. (2008). Çok kültürlü Eğitim ve Yansımaları. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education), 34, s.27-40
- Çek, F. (2011). Bağımsız Anaokulu Ve İlköğretim Okulu Müdürlerinin Kültürel Liderlik Davranışları İle Okul Öncesi Öğretmenlerinin İş Doyumu Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Çelik, V. (2013). Eğitimsel Liderlik. Ankara: Pegem A Akademi.
- Değirmenci, S. (2006). Lise Yöneticilerinin Kültürel Liderlik Rollerinin Öğretmenlerin İş Doyumuna Etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu
- Demir, S. (2012). Çok Kültürlü Eğitimin Erciyes Üniversitesi Öğretim Elemanları İçin Önem Derecesi. International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 7(4), s.1454-1475.
- Demirçelik, E. (2012). Çok Kültürlü Ortaöğretim Okulu Yönetici Ve Öğretmenlerinin Yönetim Sürecinde Karşılaştığı Güçlüklerin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Demirçelik, D. E. (2020). Eğitimde Çok Kültürlülük. Ankara: İksad.
- Derin, Ö. (2003). Dershane Yöneticilerinin Kültürel Liderlik Rollerinin Öğretmenlerin İş Doyumuna Etkileri. Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.

- EĞİNLİ, A. T. (2011). Kültürlerarası Yeterliliğin Kazanılmasında Kültürel Farklılık Eğitimlerinin Önemi. Öneri Dergisi, 9(35), 215-227.
- Erkal, M. (2005). Küreselleşme Etniklik Çok Kültürlülük, İstanbul: Derin Yayınları.
- Geylani, A. (2013). Okul Yönetiminde Kültürel Liderlik Yaklaşımı Ve Toplumsal Boyutu. Karatekin Edebiyat Fakültesi Dergisi, 1(1), 1-23.
- Gökalp, S. (2018). Okul Yöneticilerinin Kültürel Sermaye Yeterliklerinin Ve Kültürel Liderlik Rollerini Yerine Getirme Düzeylerinin İncelenmesi.
- Hoy, W. K. ve Miskel, C. (2010). Eğitim Yönetimi: Teori, Araştırma ve Uygulama. S. Turan(Çev.). Ankara: Nobel.
- Kafesoğlu, İ. (1997), Türk milli kültürü. İstanbul: Ötüken Yayınevi.
- Kaya, İ.(2007). Azınlıklar, Çok Kültürlülük ve Mardin. D.Ü.Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi ,9, s. 44-55
- Maya, İ. (2017). İlkokul Öğretmenlerinin Algılarına Göre Okul Müdürlerinin Kültürel Liderlik Davranışlarını Gösterme Düzeyleri. Yönetim Bilimleri Dergisi, 15(29), 107-126.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2016). Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği. 10 Aralık 2016, <http://www.resmigazete.gov.tr>.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2016a). Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği. 10 Aralık 2016, <http://www.resmigazete.gov.tr>.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2016b). Milli Eğitim Temel Kanunu. 10 Aralık 2016, <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/temkanun>
- Öksüz, Yücel, Elif Güven-Demir, Adem İci. 2016. Öğretmenlerin ve Öğretmen Adaylarının “Çok Kültürlü Eğitim” Kavramına İlişkin Metaforlarının İncelenmesi. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi. c. 15. S. 59: 1263-1278.
- Özensel, E. (2012). Çok Kültürlülük Uygulaması Olarak Kanada Çok Kültürlülüğü. Akademik İncelemeler Dergisi (Journal of Academic Inquiries), 7(1), s. 55-69.
- Özdayı, N. (2004). Öğrenci Ve Öğretmenlerin Gözüyle Sınıf Yönetimi Sorunlarına Genel Bir Bakış. XII. Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirileri, 1(375-394).
- Parekh, B.(2002). Çok kültürlülüğü Yeniden Düşünmek: Kültürel Çeşitlilik ve Siyasal Teori. (Çev: Bilge Tanrıseven).Ankara. Phoenix Yayınevi.
- Sarıer, Y. (2013). Eğitim Kurumu Müdürlerinin Liderliği ile Okul Çıktıları Arasındaki İlişkilerin Meta-Analiz Yöntemiyle İncelenmesi. Yayınlanmamış doktora tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü.
- Schein, E. (2010). Organizational Culture And Leadership. (4. Baskı). San Francisco: Jossey-Bass.
- Şişman, M. (1994). Örgüt kültürü (Eskişehir il merkezindeki ilkokullarda bir araştırma). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

- Tahaoglu, F. ve Gedikoğlu, T. (2009). İlköğretim okulu müdürlerinin liderlik rolleri. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi, 15(58), 274-298.
- Taymaz, A. H. (2003). İlköğretim Ve Ortaöğretim Okul Müdürleri İçin Okul Yönetimi. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Tekinalp, Ş. (2005). Küreselleşen Dünyanın Bunalımı: Çok Kültürlülük Journal of İstanbul Kültür University. /1 , s.75-87
- Turan, S. (2014). Eğitim yönetimi: Teori, araştırma ve uygulama. Ankara: Pegem Akademi.
- Tuna, M. R. (2014). Ortaokul müdürlerinin kültürel liderlik rolünün öğrenen okul düzeyine etkisi (İstanbul- Beykoz örneği). Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Uygun, M. (2021). İlkokul Yöneticilerinin Kültürel Liderlik Davranışları İle Öğretmenlerin Örgütsel İmajı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 7(1), 15-31.
- Ünlü, İ., Örtün, H. (2013). Öğretmen Adaylarının Çok Kültürlülük ve Çok kültürlü Eğitime Yönelik Algılarının İncelenmesi. Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, 21 (2013): s.287-302
- Ünal, I.(2004).Eğitim-Sen 4. Demokratik Eğitim Kurultayı – Çok Dilli, Çok Kültürlü Toplumlarda Eğitim. Komisyon Raporu, s. 144-148
- Vatandaş, C. (2002). Küreselleşme Sürecinde Toplumsal Kimlikler ve Çok kültürlülük. İstanbul. Değişim Yayınları.
- Wyer, R.S., Chiu, C. ve Hong, Y. (2013). Understanding Culture: Theory, Research, And Application. New York: Psychology Press
- Yıldırım, B. (2001). Okul Yöneticilerinin Kültürel Liderlik Rollerinin Öğretmenlerin İş Doyumuna Ve Meslek Ahlakına Etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

ÇANAKKALE'NİN ENGELLİLER AÇISINDAN ERİŞİLEBİLİRLİĞİNİN İNCELENMESİ[§]

Murat Balcı^{**}

Yeşim Fazlıoğlu^{††}

Özet: Kentler, ortak yaşam alanları oluşturma, sosyalleşme, toplumsal ve ekonomik yaşam alanları meydana getirme, aitlik duygusu geliştirme ve ortak bir kent kültürü oluşturma açısından önemli görevler üstlenmektedirler.

Bu sebeple engelli olsun ya da olmasın tüm bireylerin ikinci kişilerin yardımları olmaksızın kentlerin sunduğu imkân ve olanaklardan eşitlik ilkesi kapsamında eşit koşullar altında yararlanma hakları bulunmaktadır. Bu haklardan doğan kentsel düzenlemeleri yaşama geçirme görevi ise başta ulusal olmak üzere yerel yönetimlerin görev ve sorumluluk alanına girmektedir.

Türkiye'deki yasal düzenlemeler incelendiğinde toplumu oluşturan tüm bireyleri ayırım yapmaksızın toplumsal yaşama dâhil edecek engelsiz kentler oluşturmak için asıl problemin yasa kaynaklı değil çıkarılan yasaların uygulanması ve yaşama geçirilmesinden kaynaklandığı görülmektedir.

Çanakkale'nin sunduğu kentsel imkân ve olanaklardan engelli bireylerin eşitlik, erişilebilirlik, ulaşılabilirlik açısından ne derece yararlanabildikleri ve gerek toplum gerekse de kentle ne derecede bütünleşebildiklerini ortaya koymak amacıyla gerçekleştirilen bu çalışmanın amacı, kentte yaşayan ve kenti ziyaret eden engelli bireylerin kentle bütünleşmesini sağlayan unsurların yeterli olmadığı savından hareketle bu düşüncenin ortaya konmasıdır.

Bu doğrultuda Çanakkale, bir kenti oluşturan tüm paydaşları ile (caddeler, kaldırımlar, kentsel donatılar, mobilyalar ve aksesuarlar, kafeteryalar, restoranlar, AVM'ler, umumi tuvaletler, çeşmeler, bankamatikler, trafik lambaları, telefon kulübeleri, rekreasyon alanları, müzeler, şehirler arası toplu ulaşım araçları ve durakları, feribot iskeleleri ve yolcu feribotları, havalimanı, plajlar, kale, han, turizm işletme belgeli konaklama işletmeleri) engelli bireyler açısından ne derece uygun olduğu incelenmiş, engelli bireylere yönelik olumlu bazı düzenlemelere karşın genel anlamda erişilebilir ulaşılabilirlik açısından yeterli olmaktan çok uzak olduğu tespit edilmiştir. Bu anlamda Çanakkale engelli bireyler açısından erişilebilir bir kent değildir.

Anahtar Kelimeler: Engelliler, Erişilebilir Şehir, Engelsiz Şehir, Çanakkale, Ulaşılabilirlik

To cite this article: Balcı, M. & Fazlıoğlu, Y. (2024) ÇANAKKALE'NİN ENGELLİLER AÇISINDAN ERİŞİLEBİLİRLİĞİNİN İNCELENMESİ. Kosovo Educational Research Journal, 5(1), 38-50.

[§] Bu çalışma, birinci yazarın ikinci yazar danışmanlığında hazırladığı Engelsiz Şehir: Çanakkale doktora tezinden üretilmiştir.

^{**} Dr. Öğr. Üyesi, muratbalci@aydin.edu.tr, Orcid: 0000-0003-3898-8651

^{††} Prof. Dr., yfazlioglu@trakya.edu.tr, Orcid: 0000-0002-3970-7084

EXAMINING THE ACCESSIBILITY OF ÇANAKKALE IN TERMS OF DISABLED PERSONS

Abstract: Cities undertake important tasks in terms of creating common living spaces, socialization, social and economic living spaces, developing a sense of belonging, and creating a common urban culture.

For this reason, all individuals, whether disabled or not, have the right to benefit from the opportunities offered by cities under equal conditions within the scope of the principle of equality and without the help of second persons. The task of implementing urban regulations arising from these rights falls within the scope of duty and responsibility of local governments, especially national ones.

When legal regulations in Turkey are examined, it is seen that the main problem is not the law, but the implementation of the law in order to create barrier-free cities that will include all individuals who make up the society in social life without discrimination.

This study was carried out in order to reveal to what extent people with disabilities can benefit from the urban opportunities offered by Çanakkale in terms of equality and accessibility and integrate with the society and the city.

The aim of this study was, therefore, to indicate that the elements ensuring the integration of people, having disabilities and living in and visiting the city, with the city were not sufficient.

In this direction, it was examined how suitable Çanakkale was for all its stakeholders (streets, pavements, urban equipment, furniture and accessories, cafeterias, restaurants, shopping malls, public toilets, fountains, cash machines, traffic lights, telephone booths, recreation areas, museums, intercity public transportation vehicles and stops, ferry piers and passenger ferries, airport, beaches, castle, inn, and accommodation establishments with tourism operation certificate) and for people with disabilities, and it was determined that despite some positive regulations for people with disabilities, it was far from being sufficient in terms of accessibility in general. In this sense, Çanakkale is not an accessible city for people with disabilities.

Keywords: Disabled, Accessible City, Barrier-Free City, Çanakkale, Accessibility

INTRODUCTION

According to the data of 2020, it is predicted that approximately 15% of the world population lives with a disability due to reasons associated with physical, visual, hearing and mental problems, chronic diseases or old age, and that this number will increase rapidly in the coming decades with the aging of the world population (Bulgan 2014:1). Therefore, these numerical data require that the needs of the disabled community, which is the largest minority in the world, should be taken into account and given importance. Beyond a legal obligation, this is a requirement for being a human and for each individual to benefit from the opportunities and services offered to people unconditionally under equal conditions (Arıkan 2002: 12).

Cities are important areas, where the world's population gathers, both in terms of the opportunities they offer and the possibilities they have. For this reason, it is the common duty and responsibility of not only local governments but also all stakeholders that make up cities to facilitate the lives of all individuals, whether they have a disability or not, and to provide cities with livable opportunities for all individuals.

If necessary measures are not taken about cities, which are regarded as artificial organisms expanding by incorporating more people and therefore more buildings, vehicles and equipment every year due to the opportunities they offer in economic, social and cultural terms, cities will turn into a prison, where the chaos will increase day by day, rather than becoming a reward for those involved in urban life.

While transforming cities into livable areas is important for individuals who make up the society, this situation is more important than anything for individuals with disabilities who cannot be separated from urban life. The fact that cities are free of obstacles and accessible, and most importantly, livable without the help of second persons will facilitate the integration of people with disabilities into society and social life, away from fear and anxiety. However, the arrangements to be made in cities without considering the needs of disabled people will turn cities into places that are impossible to live for all individuals who may potentially face with the situation of being disabled due to a chronic illness or the decrease in physical movement capacity brought on by aging.

For this reason, transformation of cities into accessible living spaces and the integration of all individuals into urban life by being free from obstacles should not be an area of responsibility that only local governments will undertake; on the contrary, other stakeholders of the city (such as NGOs, public and private institutions, foundations, city representatives, etc.) should be included in this process together with local governments, and cities should be transformed into barrier-free cities in the form of social consensus.

Many legal regulations, laws and decree-laws regarding the transformation of cities into barrier-free cities, and zoning regulations containing urban regulations for the disabled have been enacted; local and national administrations have become parties to many international agreements; and it has therefore become obligatory to transform cities into barrier-free cities by clearing them from barriers.

Thus, within the framework of these national and international laws enacted and signed, it has become obligatory to make urban arrangements for the participation of disabled people in social life, to make cities accessible to everyone, and to implement practices for this purpose. Within the framework of these laws, streets, sidewalks, urban furniture (such as benches, trash cans, billboards, afforestation, and flowering areas, etc.), telephone booths, traffic lights, fountains, toilets, cash machines, bus stops, public transportation vehicles, airport, ferry piers, passenger ferries, restaurants, cafeterias, shopping malls, museums, beaches, recreation areas, and all areas that make up urban life are required to be arranged according to the needs and requirements of disabled individuals. Local administrations, namely municipalities, are the most competent authorities that will implement these mandatory practices without leaving them on paper and that will make practices and regulations which will set an example for other institutions and organizations in this field.

Although important legal arrangements have been made to create barrier-free cities, or in other words, to ensure accessibility for everyone by clearing cities from barriers, the main problem is to what extent these laws are implemented. Failure to implement the enacted laws or to monitor the extent to which they are implemented causes the enacted laws to remain only on paper and disabled individuals not to be included in urban life.

In this research, it was observed to what extent the urban and social living areas of Çanakkale had the necessary regulations for the inclusion of disabled people in urban life without the assistance of second persons within the scope of the principle of full equality, and Çanakkale's ability to be a "Barrier-free city" was determined by the observations made throughout the city and the surveys conducted with physically, hearing and visually impaired individuals.

2. CONCEPTS OF PERSONS WITH DISABILITIES, CITIES, AND CITIES WITHOUT DISABILITIES

Urban practices and planning, which are far from inclusiveness and are carried out without considering all individuals, whether they have disabilities or not, transform cities into areas where individuals feel excluded due to urban barriers and where their participation in urban life is prevented. It is often overlooked that the activities that we can accept as daily routines for non-disabled individuals, such as commuting to work, shopping, visiting a museum, sitting on the beach, swimming, eating in a cafe or restaurant, walking in the park, crossing the street, filling water from the fountain, taking the bus, withdrawing money from ATMs or paying bills, are the usual actions that must be performed by disabled individuals, and the needs of disabled individuals are forgotten, which transforms cities into urban areas where freedom and access are restricted for individuals with disabilities.

The fact that cities are free of obstacles and accessible without the help of second persons and that they have barrier-free urban arrangements based on the principle of equality, are primarily within the responsibility of local governments, and all stakeholders that make up a city, together with local governments, have duties and responsibilities to act together and implement necessary regulations both in theory and in practice. The needs of disadvantaged groups should be taken into consideration while implementing the regulations related to cities, and especially the needs of disabled individuals among these disadvantaged groups, who are most affected by regulations in urban life, should be in the foreground.

The necessary standards regarding the urban needs and regulations of disabled individuals and the accessible regulations of urban living spaces have been determined by the Turkish Standards Institution, and local governments have been determined as the institution responsible for making necessary applications for these regulations to become operative and fulfilling requirements and duties in this direction. However, in spite of all these laws and standards, it is seen that these laws are not followed in order to facilitate the lives of disabled people in urban practices, and in most places they are ignored and non-standard applications are made. As a result of this, it is seen that many problems arise before disabled individuals can participate in urban life (Şahin, 2011).

Just as each individual is different from each other and each individual has unique needs, disabled individuals are also different from each other and each disability group has its own unique needs. For this reason, while making urban arrangements, it is necessary to realize these urban arrangements by taking into account each disability group. Of course, it should not be overlooked that there are many difficulties in making regulations that will include all disability groups throughout the city, but it should not be forgotten that making these regulations is also essential in terms of ensuring social peace and tranquility, and ensuring that all segments of the society are actively involved in urban life.

The emergence of the idea of making the first arrangements for the participation of disabled people in urban life coincides with the period after the Second World War. This is not a coincidence. With the end of the Second World War, it was necessary for soldiers to return to their countries and to have necessary arrangements in order for soldiers, who lost their various limbs or suffered disability, to participate actively in both

social and economic life. Thus, the idea of realizing urban regulations for disabled individuals was born (Evcil & Yalın Usal, 2013: 241-242).

In European countries, it has been adopted as an extremely important policy to enable disabled people to participate in social life and take part in all areas of urban life, and to eliminate urban barriers in this direction, and various studies have been carried out to create public opinion and increase social awareness in this direction. To this end, various practices have been implemented and arrangements have been made and are still being carried out in order to eliminate urban barriers through the consideration of the needs of different disability groups, and cities are being transformed into livable barrier-free spaces for all disabled individuals (Sümer, 2015: 142).

Today, in order for cities around the world to be described as modern, the extent to which cities as a whole have accessible facilities is examined, and cities with exemplary practices in terms of accessibility are rewarded and an awareness is created in the public on this issue. Today, in order for a city to be defined as a modern city, that city must be accessible to everyone living in that city. There are many examples of this in the world. For example, Avila and Lugo in Spain, Salzburg in Austria, Berlin and Gothenburg in Germany, Boras in Sweden, Milan, Alessandria and Rome in Italy, Washington DC and Denver in the United States, Vancouver in Canada, Chester in England, Lyon in France, Breda and Rotterdam in the Netherlands, and Melbourne and Sydney in Australia are shown as the examples of accessible cities without barriers (Sunrise Medical, 2017; Prelli, 2017).

If we focus on Breda (the Netherlands), which received the barrier-free city award in 2019, we see that disabled individuals carry out many practices to participate in social life and facilitate their lives. One of the most important regulations is that the cobblestones on the pavements and roads have been leveled, thus ensuring the freedom of movement of disabled individuals in all public spaces. Another important arrangement is the presence of portable ramps placed to provide access to all stores. In addition, both bus drivers and other tradesmen were trained on disability awareness, platforms for disabled people were installed at buses and stops, and motion sensors were installed on the doors for automatic opening and closing. While audible and visual information is used in vehicles used in public transportation, navigation support is also provided. In addition to all these regulations, in 2017, the main website of the city of Breda was made fully accessible to everyone, including those with sensory disorders (Yates, 2019).

The “Accessible Cities” project, which was initiated by the European Union in 2010 and where good practice examples were awarded, has emerged as a concept that has been on the agenda of Turkey as well as the rest of the world in recent years, and studies and urban improvements have been made in this direction.

However, Turkey’s problem in “Accessible Cities” stems from the operability which cannot be brought to the implementation of the laws. Turkey has approval for the implementation of many international conventions on the rights of persons with disabilities, especially the “Convention on the Rights of Persons with Disabilities” signed in 2009, and the regulations in these conventions. In addition, many laws and regulations enacted in the national area have created the legal infrastructure for disabled individuals, and regulations aimed at ensuring social equality have been made at least in the legal dimension. In Turkey, there are many legal regulations, such as Disabled Law No. 5378, Municipal Law No. 5393, Metropolitan Municipality Law No. 5216, Special Provincial

Administration Law No. 5302, Zoning Law No. 3194, Universal Service No. 5369, and the Accessibility Monitoring and Inspection Regulation, regarding the accessibility of persons with disabilities. In addition, many national standards, such as TS 9111, TS 12460, TS 12576, TS ISO 23600, TS ISO 23599 and TS 13536, have been determined on the basis of international regulations in public transportation vehicles and access to public spaces and buildings for the inclusion of disabled individuals in urban life (Erten & Aktel, 2020: 908). However, the problem in Turkey does not arise from the laws. The problem in Turkey stems from the lack of sufficient control over whether the laws enacted or the standards set are applied, and from the absence of serious penal sanctions for the laws that are not implemented.

3. NATIONAL STUDIES ON BARRIER-FREE CITIES

Various studies conducted by many researchers in Turkey on whether cities are accessible to people with disabilities reveal that there are problems in the implementation of laws rather than laws and in the implementation of determined standards, and that cities are therefore far from being accessible to people with disabilities.

In a study based on Yozgat Province by Tıpı (2011: 856), it was revealed that the city of Yozgat was not an accessible city for people with disabilities in general, and that it did not have the necessary regulations for disabled people. A similar result is also encountered in the study conducted by Bekçi (2012: 26). In this study, it was determined that the city of Bartın was not suitable for the use of physically disabled individuals in terms of transportation, and that the attempts for the participation of disabled individuals in urban life remained mostly in theory. Another study is that of True and Türel (2013). In this study, it was revealed that the inadequacies regarding the regulations in the physical environment of İzmir constituted a major obstacle for disabled individuals to participate in urban life. Another important study in this area is the study conducted by Sabancı University and published in 2013. In this study, 7 different provinces, namely Konya, Antalya, Bursa, Denizli, Istanbul, Ankara and Alanya, were examined in terms of accessibility for individuals with disabilities, and it was determined that they did not have adequate regulations (Ergenoğlu & Yıldız 2013: 141-142). Another important work carried out in this field is the “Disabled Rights Monitoring Report from Legislation to Practice” which was carried out in 2014 and published in 2015 by the Society for Social Rights and Research. In this report, it was stated that, with the implementation of important regulations in many cities in terms of accessibility of disabled people, many regulations remained mostly on paper and were insufficient to solve the problems of disabled people. In addition, another striking result reached in the report prepared by the Accessibility Monitoring and Inspection Commission, which is responsible for inspecting whether legal regulations are fulfilled, is that regulations are mostly made for physically disabled individuals, and that there are no plans to produce realistic solutions, to make the city accessible, and to remove obstacles (Social Rights and Research Association, 2015: 33-36). In the study of Tiyek, Eryiğit and Baş (2016: 258), which deals with the problems faced by disabled people in the field of accessibility from the perspective of the Turkish Standards Institute, the public transportation network of the city of Istanbul was examined in terms of disabled people, and it was concluded that it was not suitable for the use of disabled people. In the study of Çakır Sümer (2015: 139), which evaluated the city of Malatya in terms of disabled individuals, it was found out that although there were some positive regulations for disabled individuals, the city of Malatya was not accessible for disabled individuals in general. In the study, which is based on the Eastern and

Southeastern provinces and examines the status of disabled individuals residing in these provinces under 4 main headings (Quality of Life-Health-Education-Economy) and also compares disabled individuals living in these regions with disabled individuals living in the Western Regions, it was determined that disabled individuals were the most disadvantaged group in terms of the determined criteria (Eliöz, Demir & Akbuğa, 2018: 363). In the study based on Zonguldak Province conducted by Berkün (2019: 55), results in parallel with the results of the study in the examples above were reached. It was determined that Zonguldak province was far from meeting the needs of disabled individuals in terms of accessibility.

4. EVALUATION OF ÇANAKKALE CITY AND ÇANAKKALE URBAN ARRANGEMENTS IN TERMS OF PERSONS WITH DISABILITIES

The extent to which people with disabilities could benefit from the urban opportunities offered by Çanakkale was attempted to be revealed by both observations made throughout the city and surveys conducted with disabled individuals, and how accessible the city of Çanakkale for disabled people was determined.

When the city of Çanakkale is evaluated in terms of accessibility, it is seen that various urban arrangements have been made for disabled people, that these regulations are, however, not sufficient for full, equal and participation of disabled people in urban life without the help of second persons, and that disabled people face many problems in terms of accessibility throughout the city.

When entertainment and shopping places, such as restaurants, cafeterias, shopping malls, beaches; historical places, such as mosques, inns, castles, and museums that make up the urban texture; workplaces of individuals; various public institutions, such as hospitals, schools, post offices; and streets, sidewalks and buses that provide transportation are examined in terms of accessibility, it is seen that although there are some relatively positive regulations for the disabled, it is far from being accessible in general. In order to determine how accessible the city of Çanakkale is for the disabled as a whole, instead of examining or researching the whole city, it will be sufficient to examine the areas and structures used extensively by the inhabitants of Çanakkale in order to have an idea of how barrier-free the city is. Therefore, streets, restaurants, cafeterias and shopping malls, beaches, the covered bazaar, inns, mosques, museums, banks, post offices, toilets, fountains, cash machines, telephone booths, traffic lights, buses and bus stops throughout the city, and the Municipality building and the Governor's Office were evaluated within the scope of the study in terms of accessibility of disabled individuals.

When areas such as restaurants and cafeterias are examined, it is seen that the access to these areas is generally with steps, that there are no ramps in front of the stepped access, and that there are no elevators or stairlifts that provide access to the upper floors in multi-storey buildings. Another important shortcoming in these places is the absence of a tactile surface. In addition, there are no audio menus or Braille menus in restaurants or cafeterias. Another problem is that there are no disabled toilets or that even if there are disabled toilets, they do not meet the standards.

Shopping malls are among the places preferred by many people as they gather businesses in many different sectors under one roof (such as cinemas, cafeterias, restaurants, entertainment centers for children and adults, clothing and electronics stores, etc.). For this reason, it is important that these structures, which gather businesses with many different functions, are accessible (Özgen & Kırlar, 2014: 52).

When the shopping malls in Çanakkale (they will be named as AVM1 and AVM2) are examined in terms of how accessible they are for disabled people or the freedom of movement, it was seen that the entrance doors and widths of the AVM1 were at appropriate standards for disabled people. It was determined that the tactile surface only covered the area from the bus stop to the security area on the ground floor of the AVM 1, and that no tactile surface was used in the other areas. Despite these problems, access to the other floors of the AVM1 was provided by an elevator (However, there was no voice guidance in the elevator), there was a toilet for the disabled in accordance with the standards, wheelchair support was provided in the information office, and there was a parking lot for the disabled. In the AVM2, on the other hand, a single opening and closing door was used to enter, and there was no second door for disabled people to enter. No tactile surface was used throughout the AVM2, and there were no contrasting colors on the glass surfaces. In the AVM2, which has two floors, access was provided by elevators in compliance with the standards on the upper floor, there was a disabled car park and toilets for the disabled. However, the flower beds used for decorative purposes on the second floor and the 8 cm level difference before the railing on the viewing terrace posed a serious danger, especially for the visually impaired.

Similar deficiencies were detected in the banks in the city. It was determined that most of the banks had stepped access and that ramp support was not provided at the entrances. One of the important shortcomings was the lack of tactile surface covering and voice guidance for visually impaired individuals who could speak sign language.

At the entrance of the post office located in the city center, there was a ramp in accordance with the standards that allows disabled people to reach the main building, but the heights of the counters in the building created accessibility problems, especially for wheelchair users. Again, there were no tactile surfaces both inside and outside the building, and there were no necessary regulations for visually impaired individuals. In addition, when the telephone booths in front of the Post Office were examined in terms of accessibility, it was determined that only one of the 10 telephone booths placed in front of the post office was suitable for the use of the disabled in height, and that there were no reliefs on the numbers on any guide sign and telephone handset for the disabled phone booth.

When the ATMs placed in the area called Pier Square were examined, it was determined that there was only 1 ATM for disabled people. Although this ATM located in the area had regulations suitable for disabled individuals, considering the urban population, it is a necessity that the number of ATMs suitable for the use of disabled individuals should be increased.

In the examinations made about the fountains located at various points of the city, it was determined that various urban accessories for decorative purposes were used around the fountains, that there was a level difference in reaching the fountain, that there were no ramps in the areas with a level difference, and that it was not possible to approach the fountain with a wheelchair.

When the public toilets in the city were examined, it was seen that there were important problems, especially in standardization. While there were no disabled toilets in some of the busiest points of the city, it was determined that the toilets, which were described as disabled toilets, were not suitable for the use of disabled people at some

points. For example, there was a 5 cm elevation in front of the disabled toilet in the place called Yeni Kordon, which made it difficult for disabled people to access the toilets.

In line with the investigations performed on the four busiest streets of Çanakkale, it was determined that there were ramps for wheelchair users, that these ramps located in most places were, however, non-standard and that the tactile surface was not sufficient. The tactile surface on the street called Kordon Street was the same color as the ground, and while it created a significant problem for visually impaired individuals, it did not continue along the street. Kordon Street continued along the coastline, and there was no warning sign or physical arrangement for visually impaired individuals in the area where the street met the sea. Again, one of the important problems in this street was the random positioning of urban furniture, at some points dangerously close to the tactile surface.

On Yeni Kordon Street, a tactile surface was used along the entire street, but the tactile surface was positioned too close to the bicycle path in some parts, which posed a danger, especially for visually impaired individuals. On Demircioğlu Street, the biggest problem was caused by the occupation of the pavements, and therefore the street narrowed considerably and did not allow disabled people to move freely. At many points along the street, transition barriers were formed due to floor difference, and there was no tactile surface. On the street called Bankalar Caddesi, there was no tactile surface, and there were elevation differences at many points on Demircioğlu Street, significantly restricting the freedom of movement.

As Çanakkale is a summer resort city by the sea, it is a city with a lot of beaches. In this respect, it was seen that there were important deficiencies when the beaches and the regulations on the beaches were examined in terms of disabled individuals, especially in the summer months. There were 6 entrances in total at Yeni Kordon Barış Beach, only one of which was suitable for use by disabled individuals, and there were no showers, changing cabins, sun loungers, and sunshades for disabled individuals. The ramp, which was connected to the sea, ended approximately 3 m in front of the sea and did not go into the sea. The disabled toilet was located at the other end of the beach and was not in accordance with the standards for the use of disabled individuals. Again, one of the important shortcomings of the beach was the absence of informative signs for visually impaired individuals and the absence of a disabled parking lot. On the other hand, Çanakkale Güzelyalı Public Beach, which is another beach frequently used during the summer months, had made many arrangements for disabled individuals. Çanakkale Güzelyalı Public Beach had disabled toilets, changing cabins and showers for the disabled, and there were three ramps that enabled disabled individuals to access the sea and the beach. There was also a disabled parking lot on the beach.

While archeological sites undertake an important function in creating the urban texture, they also play an important role in creating a common culture. For this reason, structures and areas such as mosques, museums, inns, covered bazaars, castles, and recreation areas should be arranged in such a way that all individuals living in the city can benefit under equal conditions and wander around.

When Çimenlik Castle, an important historical building located in the city center and visited by many visitors throughout the year, was examined, it was seen that the entrance to the castle was stepped and that there was no ramp support in this area. Despite this negativity, it was seen that there was a one-piece ramp up to the inner courtyard when passing through the stepped section, that there was, however, no slope at the beginning

and end of this ramp, and that this situation therefore posed a problem for physically disabled individuals as well as for wheelchair users.

The floor covering in the inner courtyard consisted of intermittent stone pavement, and it was seen that this area posed a serious problem for the visually impaired and for people with walking difficulties and wheelchair users in terms of accessibility due to frequent elevation differences. Although there was a ramp elevator in the transition from the outer castle to the inner castle, the fact that the door of the inner castle had steps and there was no ramp in this area posed an obstacle for disabled individuals. However, there was no direction sign for visually impaired individuals inside and outside the castle, there was no tactile surface, there were no audio descriptions for hearing impaired individuals, and there were no sign language staff.

Another important building in the city center is the historical covered bazaar named Aynalı Çarşı. There was no difference in level both in front of the main entrance gate of Aynalı Çarşı and inside Aynalı Çarşı. However, there was a 10 cm height difference on the route of the disabled toilet in Aynalı Çarşı and in front of the entrance door of the toilet, and there was no ramp in this area.

Another important building, which is located in the city center and is one of the symbols of the city, is the historical Yalı Han. Both the entrance and the inner courtyard floor of the two-storey building were in the form of cobblestones, and the elevation differences due to this flooring posed a serious problem for disabled individuals, and there was no stair lift that provided access to the upper floors. In addition, there was no disabled toilet in the building, and the existing toilets did not meet the appropriate standards for disabled individuals in both access and use of toilets.

There was no difference in elevation at the entrance of the Yalı mosque, which was built in 1854 and is one of the symbols of the city, but the elevation differences in front of the doors that provided the passage from the inner courtyard to the prayer area of the mosque made it difficult for people with disabilities to access these areas. In addition, there was no disabled toilet in the mosque, and the fact that there was a serious height difference in both the existing toilets and the areas where the fountains were located made these areas far from accessible for disabled individuals. In addition, there was no regulation for visually impaired individuals.

When the City Museum and the Maritime Museum located in the city center were examined in terms of accessibility for disabled individuals, it was seen that there was no level difference on the pedestrian roads of the Maritime Museum, and that these areas were supported by ramps at the crossing points. However, it was determined that there were elevation differences in accessing the artifacts exhibited in the museum, that the information texts about the artifacts did not contain arrangements suitable for visually impaired individuals, that there was no tactile surface, information and direction signs, disabled parking lot, and disabled toilet in the museum area. The entrance of the City Museum, which is a three-storey historical building, had steps, and there was no ramp in this area. Stairs were used in the transition between the floors in the building, and there was no stair lift. While there was one disabled toilet in accordance with the standards in the building, there was no disabled parking lot close to the building. There were no tactile surface, regulations, information and directions for visually impaired individuals in the building.

Transportation in the city was provided in two ways: ferries and buses. It was determined that 98 of the 119 buses, providing transportation in the city, and 66 of the 374 bus stops had regulations for disabled individuals in the form of smart stops. Bus arrangements consisted of ramps, wheelchair fixing systems, disabled seats, passenger drop buttons, and information regarding bus stops and next stops on the screens of the buses. The same app was also available on smart stops. While the existing bus information at smart stops had an arrangement in the form of both written and audio descriptions, only written stop information was shared on the information screens of the buses, and there was no audio description application.

Since Çanakkale is a city located in the Bosphorus and has settlements on both coastlines, ferry transportation is important. There were a total of 11 passenger ferries serving between the two sides. These were Mesudiye, 57 Alay, Çanakkale, Lapseki, Ayvacık, Alinteri I-II-III, Gelibolu, and Şehit Ömer Halisdemir. While 3 of these ferries had disabled elevators, 1 had stairlifts, the others did not have elevators, and access to the upper floors was provided by stairs. While there were disabled toilets in 4 of the ferries and tactile surfaces in 3, ramp arrangements were made in areas with height difference in 3 ferries. However, apart from these practices, there were no other regulations for disabled people on the ferries.

Çanakkale Airport is a transportation route that is frequently used as an alternative to highways in intercity transportation. The airport had conditions suitable for the use of individuals with physical, hearing or visual impairment. However, it was determined that it had some shortcomings. These were the staff using sign language, the embossed map showing the location of the airport, the informative and introductory brochures prepared in Braille alphabet, and the absence of audio warning and warning systems.

5. CONCLUSION

While life in cities brings many difficulties even for non-disabled individuals in terms of having many complex processes and relationships originating from structures, spaces, vehicles and people, this situation is a much more difficult and troublesome process for disabled individuals. For this reason, especially since the second quarter of the twentieth century, in line with the development of human rights, based on the idea that cities are the common living space of all individuals forming the society, the practices of transforming cities into accessible areas by clearing them from obstacles have become more and more widespread and many examples of good practices have been seen around the world.

In Turkey, on the other hand, it is seen that many laws have been enacted and various standards have been determined by the Turkish Standards Institute for the removal of obstacles and the inclusion of disabled people in urban life. However, it is also seen that these regulations cannot be applied at the desired level in clearing cities from obstacles, and that these practices remain mostly in theory and cannot be transferred to life.

For this reason, it is necessary to organize all areas in cities, whether they are common areas or not, on the basis of equality and full access; then, cities would be more accessible and inclusive through urban transformation policies that would also be adopted by city stakeholders.

Urban arrangements should be carried out under the leadership of local governments in the form of a social consensus, and all areas that make up the urban fabric, such as restaurants, cafeterias, shopping malls, museums, beaches, buses and bus stops, passenger ferries, recreation areas, sidewalks, toilets, fountains, etc., should be arranged accordingly.

There is no deficiency in law in Turkey in order to ensure that cities are accessible by being free of obstacles. The problem in Turkey arises from the lack of adequate control regarding

the enforcement of the laws for the disabled and the implementation of the determined standards. In particular, the regulations that are not made in accordance with the determined standards seem to create the impression that the necessary regulations are made in accordance with the needs of the disabled in this area and that there is no problem for disabled individuals. However, applications, such as non-standard ramps with no suitable slope, stairs with height difference, sidewalks with level difference, elevators not suitable for wheelchairs, etc., transform cities into inaccessible areas for disabled individuals who try to be included in urban life.

Considering the observations and examinations made on the regulations that could facilitate the lives of disabled people in Çanakkale and ensure their inclusion in urban life, it was determined that there were many shortcomings for disabled people throughout the city and that Çanakkale was not enough to have the features brought by the concept of being a “Barrier-free City”.

While establishing urban transportation systems in Çanakkale, as throughout Turkey, priority was given to vehicle traffic instead of pedestrians, and as a result, disabled individuals encounter many problems in both vehicle and pedestrian traffic. The fact that the sidewalks did not have a certain standard prevented the buses from approaching the stops and the access of the disabled to the buses. A similar situation was valid for the buildings belonging to the institutions, as in the restaurants and cafeterias in the city. The disabled experienced access problems to these spaces due to the steps in the entrances of the spaces, the inadequacy of door widths, the presence of level differences, and the absence of ramps or elevators with suitable slopes. However, the point that should not be ignored is that these urban barriers should be removed in order for disabled people to participate in social life.

Although it is of course a utopian approach to transform a city in line with the needs of disabled people, it is possible to realize this step by step, starting from one point of the city, with the support of city stakeholders and social support. The point to be noted here is that existing structures and areas should be arranged according to disabled individuals, rather than creating separate structures and areas for disabled individuals. A contrary arrangement would result in the exclusion and marginalization of individuals with disabilities from social and urban life.

Considering the concept of “Barrier-free City”, it is seen that many positive arrangements have been made for persons with disabilities in Çanakkale; however, it is seen that these arrangements are not sufficient to enable persons with disabilities to participate fully and freely in urban life and that Çanakkale cannot therefore be qualified as a “Barrier-free City”.

REFERENCES

- Arıkan, Ç. (2002). Sosyal model çerçevesinde özrürlülüğe yaklaşım. *Ufkun Ötesi Bilim Dergisi*, 2(1), 11-25. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/uobild/issue/63431/793586> adresinden alındı.
- Bekçi, B. (2012). Fiziksel engelli kullanıcılar için en uygun ulaşım akslarının erişebilirlik açısından irdelenmesi: Bartın kenti örneği. *Bartın Orman Fakültesi Dergisi*, 14(Özel Sayı), 26-36. <https://dergipark.org.tr/en/pub/barofd/issue/3393/46740> adresinden alındı.
- Berkün, S. (2019). Toplumsal yaşama tam katılım için erişebilir kentler: Zonguldak örneği. *Uluslararası Sosyal Bilimler Akademik Araştırmalar Dergisi*, 3(3), 43-52. <https://dergipark.org.tr/en/pub/utsobilder/issue/51251/657325> adresinden alındı.
- Bulgan, G. (2014). Engelli turizmi: Antalya ilindeki dört ve beş yıldızlı otel işletmelerinde bir araştırma. *Doktora Tezi*, Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi.
- Çakır Sümer, G. (2015). “Engelsiz şehir” kavramı açısından Malatya. *Journal of Management & Economics*, 22(1). 139-158. <http://abakus.inonu.edu.tr/xmlui/handle/123456789/17397> adresinden alındı.

- Eliöz, M., Demir, A. Z., & Akbuğa, E. (2017). Engelli dostu iller sıralaması çalışması. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 50, 348-365. DOI: 10.16992/ASOS.12520
- Ergenoğlu, S., A. & Yıldız, S. (2013). *Engelsiz türkiye için: Yolun neresindeyiz? Mevcut durum ve öneriler: Fiziksel erişilebilirlik*. İstanbul: Sabancı Üniversitesi Yayınları.
- Erten, Ş. & Aktel, M. (2020). Engellilerin erişebilirlik hakkı: Engelsiz kent yaklaşımı çerçevesinde bir değerlendirme. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 11(28), 898-912. <https://doi.org/10.21076/vizyoner.691690>
- Evcil, A. N. & Yalın Usal, S. (2013). *Engelliler ve kent ergonomisi: Kadıköy ve Üsküdar meydanları örnekleri*. 19. Ulusal Ergonomi Kongresi Bildiriler Kitabı, 27-28-29 Eylül 2013, Balıkesir, 239-249.
- Özgen, I. ve Kırklar, B. (2014). Alışveriş Merkezlerinin Fiziksel Engeller Açısından İncelenmesi: İzmir Örneği. *Gazi Üniversitesi Turizm Fakültesi Dergisi*, (2), 48-66. <https://dergipark.org.tr/en/pub/gaziturizm/issue/48838/622235> adresinden alındı.
- Prelli. (2017). Barrier-free Cities. Erişim adresi: <https://www.pirelli.com/global/en-ww/life/barrier-free-cities> adresinden alındı.
- Sunrise Medical. (2017). Most Accessible Cities Around The World. Erişim adresi: <https://www.sunrisemedical.com.au/blog/world-accessible-cities> adresinden alındı.
- Şahin, F. (2011). “Önsöz”, *Yerel yönetimler için ulaşılabilirlik temel bilgiler teknik el kitabı*, Kaplan H., Yüksel Ü., Gültekin B., Güngör C., Karasu N. M. Çavuş, (Ed.) Ankara: T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Özürlü ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü.
- Tıptı, Ç. B. D. (2011). Avrupa kentsel şartı ulaşım ve dolaşım ilkeleri kapsamında engellilerin kentsel alan ve yapılar erişebilirliklerinin sorgulanması: Yozgat örneği. *Engineering Sciences*, 6(4), 838-858. <https://dergipark.org.tr/en/pub/nwsaeng/issue/19856/212670> adresinden alındı.
- Tiyek, R., Eryiğit, B. H., & Emrah, B. A. Ş. (2016). Engellilerin erişilebilirlik sorunu ve TSE standartları çerçevesinde bir araştırma. *Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 12(2), 225-261. <https://dergipark.org.tr/en/pub/iibfdkastamonu/issue/29623/318088> adresinden alındı.
- Toplumsal Haklar ve Araştırmalar Derneği (TOHAD). (2015). *Mevzuattan uygulamaya engelli hakları izleme raporu 2014 rapor özeti: Erişilebilirlik, eğitim, çalışma hayatı ve sağlık verileri-analizler*, Ankara.
- True, E. M. & Türel, H. S. (2013). Yapılı çevrelerin fiziksel engelliler yönüyle kullanılabilirliği: İzmir kenti örneği. *Artium*, 1(1), 1-16. <http://artium.hku.edu.tr/tr/pub/issue/2242/29574> adresinden alındı.
- Yates, E. (2019). People Aren't Disabled, Their City Is: Inside Europe's Most Accessible City. Erişim adresi: <https://www.theguardian.com/cities/2019/may/28/people-arent-disabled-their-city-is-inside-europes-most-accessible-city> adresinden alındı.

Mehmet Okutan'ın Türk Eğitim Sistemi ve Öğretmenlik Mesleğine Bakış Açısının İncelenmesi ††

Vildan Yanbay^{§§} -Prof. Dr. Cem Tuna^{***}

Özet: Bu çalışma, Türk eğitim yönetimi bilim insanlarından merhum Mehmet Okutan'ın 2016-2022 yılları arasında kaleme aldığı Taka Gazetesi'nde yayımlanan yazılarını incelemektedir. Çalışma, nitel veri analizi yöntemlerinden doküman incelemesine dayalıdır. Eğitim sistemi ve pedagojik yaklaşımlar üzerine yapılan bir değerlendirmeyi içeren çalışma, farklı konuları ele almakta, eğitim sistemi ve pedagojik yaklaşımların önemini vurgulamaktadır. Bunlardan bazıları; öğretmenin yanlış pedagojik yaklaşımının öğrenci üzerindeki olumsuz etkileridir. Türkiye'nin eğitim sistemindeki sorunlar ve reform ihtiyacı üzerinde durulmaktadır. Öğretmenlerin öğrencilere destekleyici, motive edici ve pozitif bir yaklaşım sergilemeleri gerektiği belirtilmektedir. Eğitim sisteminin güncellenmesi ve reforme edilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Eğitim paydaşlarının katılımıyla ortak bir vizyon oluşturulması ve bilimsel temellere dayanan bir eğitim bilimi kurulması önerilmektedir. Karma eğitim konusunda; cinsiyetlerin birlikte yaşamasını sağlama önemi vurgulanırken, bazı derslerde cinsiyet ayrımlarının yapılması gerektiği belirtilmektedir. Çalışma, eğitim sistemi ve pedagojik yaklaşımların iyileştirilmesine yönelik öneriler sunmaktadır. Öğretmenlerin eğitimlerinin güçlendirilmesi, eğitim sisteminin reform edilmesi ve cinsiyet eşitliği konusunda dikkatli bir yaklaşım benimsenmesi, daha sağlıklı bir eğitim ortamının oluşturulmasına katkı sağlayacaktır. Bu sayede, öğrencilerin potansiyellerini gerçekleştirmeleri ve toplumun ilerlemesine katkıda bulunmaları mümkün olabilecektir.

Anahtar Kelimeler: Mehmet Okutan, Türk Eğitim Sistemi, Öğretmenlik Mesleği, Eğitim Görüşleri

To cite this article: Yanbay, V. & Tuna, C. (2024) Mehmet Okutan'ın Türk Eğitim Sistemi ve Öğretmenlik Mesleğine Bakış Açısının İncelenmesi. Kosovo Educational Research Journal, 5(1), 51-75.

Examination of Mehmet Okutan's Perspective on Turkish Education System and Teaching Profession

†† Bu çalışma, Prof. Dr. Cem Tuna danışmanlığında 2023 yılında Vildan Yanbay tarafından aynı adla hazırlanan, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Eğitim Yönetimi Tezsiz Yüksek Lisans Bitirme Projesine dayanmaktadır.

§§Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Öğrencisi.
vildan_yanbay22@erdogan.edu.tr, ORCID: 0009-0005-1156-3487

*** Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, 53200 Çayeli-RİZE.
cem.tuna@erdogan.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6846-8676

Abstract: This study examines the articles published in Taka Newspaper, written by the late Mehmet Okutan, one of the Turkish educational administration scientists, between 2016 and 2022. The study is based on document review, one of the qualitative data analysis methods. The study, which includes an evaluation of the education system and pedagogical approaches, addresses different issues and emphasizes the importance of the education system and pedagogical approaches. Some of those; These are the negative effects of the teacher's wrong pedagogical approach on the student. The problems in Turkey's education system and the need for reform are emphasized. It is stated that teachers should have a supportive, motivating and positive approach to students. It is emphasized that the education system needs to be updated and reformed. It is recommended to create a common vision with the participation of education stakeholders and to establish an educational science based on scientific foundations. Regarding mixed education; While the importance of ensuring that genders live together is emphasized, it is stated that gender distinctions should be made in some courses. The study provides suggestions for improving the education system and pedagogical approaches. Strengthening the training of teachers, reforming the education system and adopting a careful approach to gender equality will contribute to the creation of a healthier educational environment. In this way, it will be possible for students to realize their potential and contribute to the progress of society.

Keywords: Mehmet Okutan, Turkish Education System, Teaching Profession, Educational Opinions.

Giriş

Türk eğitim yönetimi bilim insanlarından merhum Mehmet Okutan, 1956 yılında Trabzon Çaykara'da doğmuştur. İlk ve ortaokul eğitimini Çaykara'da tamamlamış ve liseyi Rize'de bitirmiştir. Yükseköğrenimini 1977 yılında Trabzon Fatih Eğitim Enstitüsü, Türkçe Bölümü'nde tamamlamıştır. Aynı yıl, Çaykara İmam-Hatip Lisesi'nde stajyer Türkçe öğretmeni olarak göreve başlamıştır.

1982 yılında Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi Anabilim Dalı'nda lisans eğitimini tamamlamıştır. 1977-1985 yılları arasında çeşitli ilk ve orta dereceli okullarda öğretmenlik, müdür yardımcılığı ve müdürlük görevlerinde bulunmuştur.

1985 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fatih Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü'nde araştırma görevlisi olarak çalışmaya başlamıştır. 1988 yılında Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde "Okul Müdürlerinin İnsan İlişkileri Yeterlikleri" konulu teziyle yüksek lisans derecesini almış ve aynı bölümde öğretim görevlisi olarak atanmıştır. 1996 yılında Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde "İlkokullarda Kurum Teftişi'nin Değerlendirilmesi" konulu teziyle Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi Anabilim Dalı'nda doktora derecesini elde etmiştir.

Mehmet Okutan, evli olup bir çocuk babasıydı. Akademisyenlik görevine devam ederken 03.08.2022 tarihinde vefat etmiştir (Taka Gazetesi, 2022a).

1.1. Çalışmanın Konusu ve Amaçları

Bu çalışma, Trabzon Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü'nde öğretim üyesi olarak görev yapmış olan Doç. Dr. Mehmet Okutan'ın akademik çalışmalarından hareketle öğretmenlik mesleğine ve eğitim sistemine bakış açısının incelenmesi ve yorumlanmasını amaçlamaktadır. Bu çalışma, belge çözümlemesi esasına dayanan dokümanter araştırma yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ya da olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2008, 187).

Çalışmada, Mehmet Okutan'ın 2016-2022 yılları arasında kaleme aldığı ve Taka Gazetesinde yayımlanan 272 adet makalesi incelenmiş, bu çalışmaların eğitim bilimleri alanında hangi konuları içerdiğini ve hangi mesajları verdiğini tespit etmek için dokümanter araştırma yöntemi kullanılarak çalışmaya uygun olduğu düşünülen makaleler ele alınmıştır. Doküman incelemesine yazılı basın, periyodik yazılı kaynaklar konu olabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2008, 188). Taka Gazetesi'ne e-posta gönderilerek yapılacak çalışma için izin istenmiş ancak herhangi bir geri bildirim alınamamıştır. Kamuya açık, kamu ile paylaşılan dokümanların incelenmesine zımnî izin söz konusu olduğu düşüncesiyle araştırmaya başlanmış ve araştırma tamamlanmıştır.

Bu amaç doğrultusunda, çalışmada öncelikle Okutan'a ait makaleler araştırılmış, incelenmiş, okunmuş ve tasnif edilmiştir. Ardından, bu yazılı malzemelerin içeriği nitel yönden sistematik olarak incelenmiş ve derin yapıdaki soyut ilişkilere ulaşmak için elde edilen veriler derinlemesine analiz edilmiştir. Yıllara göre bulgular tablolar halinde sunulmaya çalışılmıştır.

Bu çalışma, Okutan'ın Türk eğitim sistemi, sınav sistemleri, sınıf yönetimi, mesleki etik ilkeler, yöneticilerin tutumları, öğretmenlik mesleğinin statüsü gibi konulardaki tespit, görüş ve önerilerini ortaya koymayı hedeflemiştir. Böylece, eğitimci, yönetici, öğretmen, öğretmen adayı gibi eğitim sistemi içerisinde yer alan kişilere alanla ilgili genel bir bakış açısı kazandırılması amaçlanmıştır.

1.2. Araştırmanın Önemi

Bu çalışma, Türk Eğitim Sistemi'ne uzun yıllar hizmet ederek emeği geçen Doç. Dr. Mehmet Okutan'ın Türk eğitim sistemi ve öğretmenlik mesleğine yönelik düşüncelerini ortaya koyması açısından önemlidir^{†††}.

1.3. Yararlanılan Kaynaklar

Mehmet Okutan, Taka Gazetesi'nde yayınlanan 2016-2022 yılları arasındaki 272 makalesi incelenmiş, elde edilen veriler ele alınmıştır.

1.4. Araştırma Problemi ve Soruları

Bu çalışmanın temel araştırma problemi, Mehmet Okutan'ın akademik çalışmalarından hareketle öğretmenlik mesleğine ve eğitim sistemine bakış açısının incelenmesi ve yorumlanmasıdır. Bu bağlamda, aşağıdaki sorular araştırma sürecini yönlendirecektir:

- 1- Mehmet Okutan'ın Taka Gazetesinde yayımlanan 272 adet makaleleri hangi konuları içermektedir?
- 2- Okutan'ın tespit, görüş ve önerileri, Türk eğitim sistemi, sınav sistemleri, sınıf yönetimi, mesleki etik ilkeler, yöneticilerin tutumları, öğretmenlik mesleğinin statüsü gibi konularda neleri içermektedir?
- 3- Okutan'ın incelemesi yapılacak olan çalışmalarıyla ilgili olarak ortaya çıkan bulgular ve analizler, sonuçlar eğitim sistemi üzerinde nasıl bir etki yapabilir?

Bu sorular, araştırmanın odak noktasını belirlemek ve çalışmanın amacına yönelik cevaplar bulmaya yardımcı olmak için kullanılması amaçlanmaktadır.

^{†††} Merhum Mehmet Okutan, RTEÜ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Eğitim Yönetimi yüksek lisans tez savunmalarına başkan ve jüri üyesi olarak defalarca katılmış, destek vermiştir. Hatta hayatının son anlarında yüksek lisans öğrencimizin tez savunması için planlama yapılmış, gün kararlaştırılmış ancak bu gerçekleşmemiştir.

2 Mehmet Okutan'ın Türk Eğitim Sistemi ve Öğretmenlik Mesleğine Bakış Açısı

2.1. Taka Gazetesi Makalelerinden Çıkarımlar

Sancak Yayıncılık Matbaacılık Reklam ve Haber Ajansı Tic. Ltd. Şti. iştiraki ile kurulan Taka Gazetesi, Karadeniz Bölgesinde Trabzon ilinde yayın yapan yerel bir yaygın organıdır. 31 Temmuz 2022 tarihinde son yazısı yayınlanan Mehmet Okutan'ın yanı sıra Yusuf Turgut, Ahmet Külekçi, Enver Uzun, Neziha Çakıroğlu vs. gibi yazarların yazıları yayınlanmaktadır. Siyaset, spor ve güncel ağırlıklı yaygın organı olan Taka Gazetesi halen yaygın hayatına devam etmektedir. Taka Gazetesi Bölgede sevilerek okunan bölge halkı tarafından tanınmış bir yaygın organıdır. TE Bilişim tarafından güncellenen sayıları ile okurlara ulaşmaktadır.

2.2. Türk Eğitim Sistemi Üzerine Mehmet Okutan'ın Görüşleri

Özellikle Türk eğitim sistemi hakkında yazılar yazan Okutan, yaklaşık olarak 272 yazı yazmıştır. Eğitim sistemi, Öğretmen hakları, öğrenci davranışları konularını ele alan Okutan aynı zamanda güncel durumlar hakkında da yazılar yazmıştır. Vefatına kadar Taka Gazetesinde yazıları yayınlanmıştır.

Yazıları ağırlıklı olarak eğitim sistemi hakkında olan, Öğretmenlik mesleği için hem öneri biçiminde hem de mesleği sorgulama şeklinde yazıları bulunmaktadır. Okutan aynı zamanda Trabzon Üniversitesi'nde eğitim bilimleri hakkında dersler de vermektedir.

2.2.1. Sınav Sistemleri

04.05.2016 tarihinde ilk yazısı yayınlanan Okutan Taka Gazetesinde sınav sistemleri hakkında 46 yazı yazmıştır. Bu yazıların başlıkları ek 1'de verilmiştir.

2.2.2. Sınıf Yönetimi

Mehmet Okutan, Sınıf Yönetimi hakkında 62 yazı yazmıştır; bu yazıların başlıkları ek 1'de verilmiştir.

2.2.3. Yöneticilerin Tutumları

Mehmet Okutan Taka Gazetesinde yayımlanan yazılarından yöneticilerin tutumları hakkında 8 Yazı yazmıştır. Bu yazıların başlıkları ek 1'de verilmiştir.

2.2.4. Öğretmenlik Mesleğinin Statüsü

Taka Gazetesinde yayınlanan öğretmenlik mesleğinin statüsü hakkında, Mehmet Okutan 34 yazı yazmıştır. Bu yazıların başlıkları ek 1'de verilmiştir.

2.2.5. Güncel Konular, Şairler ve Yazarlar

Mehmet Okutan, Taka Gazetesinde güncel konular, şairler ve yazarlar hakkında görüşlerini kaleme almıştır. Yazmış olduğu yazılar 122 başlık altında bulunmaktadır.

Mehmet Okutan'ın öğretmenlik mesleğine bakış açısı ile ilgili ana konular Tablo 4.1'de sunulmuştur.

Tablo 4.1. Öğretmenlik Mesleği İle İlgili Konular

Öğretmenlik Mesleği İle İlgili Konular	Sıra No	Başlık
	1	Türkçe Düşünmeyi Öğret(E)Bilmek
	2	Bir Mezuniyet Konuşması
	3	Yeni Nesil Öğretmenler Gerek!
	4	Okul Yöneticiliği Bir Meslektir!

5	Edebiyat Ve Eğitim
6	“Bizim Zamanımızda...”
7	Öğretmenin İdealizmi
8	Öğretmenliğe İlk Adımlar
9	Öğretmen Yetiştirme
10	Cumhuriyet Ve Öğretmenlik
11	Pedagojik Formasyon
12	Bir Şairi Keşfeden Öğretmen
13	Öğretmenim
14	Lider Öğretmen Örneği
15	Etkili Okul Müdürleri
16	İdealist Bir Öğretmen
17	Öğretmenin Statüsü
18	Öğretmen Yetiştirme Üzerine
19	İyi Öğretmen Olmak
20	Eğitim Üzerine Düşünmek
21	Öğretmen Yetiştirme Sorunu
22	Öğretmen Anlatıyor
23	Sevgili Öğretmenim!
24	Öğretmen Performans Sistemi
25	Öğretmenlere Yemin Geliyor

3. Yöntem

Mehmet Okutan tarafından kaleme alınan Taka Gazetesi tarafından 2016-2022 yılları yayınlanan 272 adet belge taranmış olup, sınav sistemi, sınıf yönetimi, yöneticilerin tutumları, öğretmenlik mesleğinin statüsü, güncel konular, şairler ve yazarlar kategorisinde ana temaları ile incelenmiştir. Bu çalışma, belge çözümlemesi esasına dayanan dokümanter araştırma yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın odak noktası, Mehmet Okutan'ın 2016-2022 yılları arasında kaleme aldığı 272 adet makalesinde yer alan öğretmenlik mesleğine ve eğitim sistemine bakış açısının incelenmesidir.

Çalışma, öncelikle belirtilen makaleler araştırılmış, incelenmiş ve okuması yapılmıştır. Ardından yapılan içerik çözümlemesi ile söz konusu yazılı malzemenin içeriği nitel yönden sistematik olarak incelenmiş ve derin yapıdaki soyut ilişkilere ulaşmak için elde edilen veriler derinlemesine analiz edilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2008, 193 vd). Okutan'a ait makalelerin tasnif edilmesi, özetlenmesi, sentezlenmesi ve analiz edilmesi aşamalarını içeren bu çalışma ile yazarın Türk eğitim sistemi, sınav sistemleri, sınıf yönetimi, mesleki etik ilkeler, yöneticilerin tutumları, öğretmenlik mesleğinin statüsü gibi konulardaki tespit, görüş ve önerilerinin ortaya konması; böylece eğitimci, yönetici, öğretmen, öğretmen adayı gibi eğitim sistemi içerisinde yer alan kişilere alanla ilgili genel bir bakış açısının kazandırılması amaçlanmıştır. Çalışmanın önemli bir adımı, Mehmet Okutan'ın eğitim bilimleri alanında belge hüviyetindeki çalışmalarının tespit edilmesi ve hangi konuları içerdiğinin belirlenmesidir. Bu doğrultuda, belge çözümlemesi yöntemi kullanılarak Okutan'ın makaleleri ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2008, 193 vd).

4. Bulgular

Tablo 4.2. Mehmet Okutan'ın 2016 Yılına Ait Yazılarına Genel Bakış

Yayın Tarihi	Bulgular
2016 Yılında Genel Yazıları Üzerine Bulgular	<p>Okutan, Türkiye'deki eğitim sisteminin sınav odaklı doğasının öğrencilerin okula olan motivasyonunu ve genel okul deneyimini olumsuz etkilediğini ifade etmektedir. Okulların öğrenciler için cazip bir yer haline getirilmesi ve eğitim liderlerinin bu misyonu üstlenmesi gerektiğini savunmaktadır. Ayrıca, okulun sadece sınav odaklı bir kurum olmaktan çıkıp, öğrencilerin genel okul deneyimine ve mutluluğuna odaklanması gerektiğini belirtmektedir.</p>
	<p>Mehmet Okutan, bireylerin kendi düşüncelerini sorgulayabilme ve sorumluluk alabilme yeteneğinin demokratik bir toplumun olmazsa olmazı olduğunu ifade etmektedir. Okutan, tüm bilgi ve kararların yalnızca büyükler veya belirli gruplar tarafından sağlanmaması gerektiğini, herkesin kendi olabilmesi ve hatalardan dönebilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bunun yanında, demokratik değerlere uygun hareketin ve bireysel farkındalığın demokrasinin sağlıklı işleyişi için kritik olduğunu belirtmektedir.</p>
	<p>Eğitim sisteminin aşırı "sınav odaklı" olmasının ve bu durumun çocukların okul deneyimini olumsuz etkileyerek onları okuldan uzaklaştırdığını vurgulamaktadır. Yazar, okulların çocukları ve gençleri çekici hale getirecek şekilde değiştirilmesi gerektiğini ve bu durumun, daha esnek bir müfredat ve çeşitli etkinliklerin düzenlenmesi yoluyla gerçekleştirilebileceğini önerir. Ayrıca, tatil dönemlerinde çocukların dinlenme ve hobi geliştirme fırsatına sahip olmaları gerektiğini savunur.</p>
	<p>Öğretmenlik mesleğinin ihtisas bir meslek olduğu ve yeterliklerin alan bilgisi, genel kültür ve pedagojik formasyonla sağlanması gerektiği vurgulanmaktadır. Pedagojik formasyonun önemi ve gerekliliği vurgulanarak, eğitim fakültelerinin bu alanda daha etkin rol oynaması gerektiği ifade edilmektedir. Eleştiriye konu olan pedagojik formasyonun kalitesi ve eğitim veren hocaların niteliği de tartışılmaktadır.</p>
	<p>Yazar, eğitim sistemlerinin sadece akademik başarıya değil, aynı zamanda öğrencilerin yaşam becerilerini, duygusal zekâlarını ve özellikle mutluluklarını geliştirmeye odaklanmaları gerektiğini savunur. Eğitim sistemlerinin bu geniş bakış açısını benimsemesi, öğrencilerin daha bütünsel bir şekilde gelişmelerine ve hayatta başarılı ve mutlu olmalarına yardımcı olabilir.</p>
	<p>Eğitim sisteminde reforma ihtiyaç olduğunu, ancak bu değişimin öğrenciler, öğretmenler ve yöneticiler arasında saygılı ve etkili bir diyalog ile başlaması gerektiğini belirtir. Yazar, öğrencilerin demokrasi ve özgürlük anlayışlarını geliştirmeye devam etmeleri gerektiğini vurgular. Bu, onların sloganlardan ziyade fikirlerle ifade edilmelerini ve daha bilinçli bir şekilde düşünmelerini gerektirir. Ayrıca yazar, eğitim yöneticilerinin öğrenci protestolarını ciddiye alması ve onlarla diyalog kurması gerektiğini belirtir.</p>
	<p>Yazar, Trabzon'da bir ikinci üniversite kurulmasının hem insangücü yaklaşımına hem de sosyal talep yaklaşımına uygun olabileceğini belirtirken, bu süreçte bilimsel kaygıların dikkate alınması gerektiğini vurgular. Bu yaklaşım, üniversitenin ihtiyaçları karşılayacak şekilde planlanması ve bu şekilde daha etkili bir insangücü yetiştirilmesi gerektiği görüşünü savunur.</p>
	<p>Yazarın argümanı, öğretmen yetiştirme sürecinin yalnızca teknik bilgi ve beceri edinmeyi değil, aynı zamanda öğretmenlik ruhunu, öğrenme sevgisini ve okuma alışkanlığını içermesi gerektiğidir. Ayrıca, bu sürecin, öğretmen adaylarının meslek öncesi ve meslek içinde kendilerini sürekli geliştirmeleri gerektiği bir süreç olduğu belirtilmiştir. Bu nedenle yazar, öğretmen yetiştirme sorununun, Türk eğitim sisteminin önemli ve süregelen bir sorunu olduğunu iddia etmektedir.</p>

	<p>Yazar, öğretmenlerin bu büyük sorumluluğunun farkında olmaları ve eğitim uygulamalarını bu sorumluluk bilincine göre şekillendirmeleri gerektiğini vurgular. Bu, sadece öğrencilerin akademik başarılarını değil, aynı zamanda onların ahlaki ve sosyal gelişimlerini de kapsar. Ayrıca yazar, Türk Eğitim Sistemi'nin "ülke davası" olarak düşünülmesi ve bu doğrultuda yeniden ele alınması gerektiğini belirtir. Bu, eğitimin toplumun her yönünü etkilediği ve bu nedenle tüm ülkenin sorumluluğu olduğu anlamına gelir.</p>
	<p>Mehmet Okutan, insanın karmaşık bir varlık olduğunu ve hem melekten üstün olabileceğini, hem de hayvandan daha aşağı düşebileceğini ifade etmektedir. Eğitim sisteminin insanları sadece dış görünüş ve akademik başarılarıyla değerlendirerek kişiliklerini ikinci planda tuttuğu eleştirilmektedir. Okutan, insan olmanın aklını kullanmak ve düşünmekle ilişkili olduğunu vurgulayarak insanların makam ve mevki yerine akıllı olup olmadıklarına odaklanılması gerektiğini belirtmektedir.</p>
	<p>Mehmet Okutan, özeleştiri yapmanın erdem olduğu ve kendimizi hesaba çekmek gerektiğini vurgulamaktadır. Başkalarını suçlama alışkanlığının cezalarını çektiğimizi ve öz eleştiri yapmanın güçlü bir irade gerektirdiği ifade edilmektedir. İnsanın zaafı olduğu ve kutsallık atfetmenin zulüm olduğu belirtilerek, kendi yanlışlarımızı görmek ve anlamakla ruhsal dirilişin mümkün olduğu üzerinde durulmaktadır. Başkalarının eksikliklerini vurgulayarak erdemli bir duruş sergilemenin imkânsız olduğu ve öncelikle kendi zaaflarımızı düzeltmeye odaklanmamız gerektiği ifade edilmektedir.</p>

Sınav Odaklı Eğitim Sistemi: Mehmet Okutan, Türkiye'nin sınav odaklı eğitim sistemini eleştirir. Bu sistem, öğrencilerin motivasyonunu olumsuz etkileyerek genel okul deneyimini bozmaktadır. Okutan, okulların daha çekici hale getirilmesi ve eğitim liderlerinin bu misyonda aktif rol alması gerektiğini vurgular.

Bireysel Düşünce ve Sorumluluk: Okutan, demokratik bir toplumda bireylerin kendi düşüncelerini sorgulayabilme ve sorumluluk alabilme yeteneğinin önemini vurgular. Demokratik değerlere uygun hareketin ve bireysel farkındalığın önemi üzerinde duran yazar, bu yeteneklerin eğitim sistemleri tarafından desteklenmesi gerektiğini belirtir.

Öğrenme Süreci ve Pedagojik Formasyon: Öğretmenlik, yalnızca teknik bilgi ve beceri edinmeyi değil, aynı zamanda pedagojik formasyonu ve öğretmenlik ruhunu da içermelidir. Eğitim fakültelerinin pedagojik formasyonda daha aktif rol oynaması ve öğretmen adaylarının sürekli kendilerini geliştirmeleri gerektiğini savunmaktadır.

Eğitim Reformu: Eğitim sisteminde reforma ihtiyaç olduğunu belirten Okutan, bu değişimin saygılı ve etkili bir diyalog ile başlaması gerektiğini belirtir. Ayrıca, öğrencilerin demokrasi ve özgürlük anlayışlarını geliştirmeye devam etmeleri gerektiğini vurgular.

Üniversite Eğitimi: Okutan, üniversite eğitiminin hem insangücü yaklaşımına hem de sosyal talep yaklaşımına uygun olabileceğini belirtirken, bu süreçte bilimsel kaygıların dikkate alınması gerektiğini savunur.

Kişisel Gelişim ve Özeleştiri: Okutan, insanın karmaşık bir varlık olduğunu ve kendimizi hesaba çekmek, özeleştiri yapmanın önemli olduğunu belirtir. Kendi zaaflarımızı düzeltmeye odaklanmanın ve kişisel gelişim için önemli olduğunu vurgular.

2017 yılına ait genel yazılara Tablo 4.3'te yer verilmektedir.

Tablo 4.3. Mehmet Okutan'ın 2017 Yılına Ait Yazılarına Genel Bakış

Yayın Tarihi	Bulgular
2017 Yılında Genel Yazıları Üzerine Bulgular	<p>Milli Eğitim Bakanlığı'nın uygulamaya koymayı planladığı yeni öğretmen seçimi yönteminin potansiyel sorunlarını ve zorluklarını tartışılır. Özellikle, özel değerlendirmelere açık olan sözlü sınav yöntemi ve sözleşmeli öğretmenlik uygulamasının tam olarak yerine getirilip getirilmediği konularında endişeler dile getirilir. Ayrıca, bu yeni düzenlemelerin Türkiye'nin belirli bölgelerinde öğretmen kalitesini nasıl etkileyebileceği üzerine sorular da yöneltilir. Bu sorunları çözme konusunda daha fazla çaba ve çalışma gerektiği vurgulanır.</p>
	<p>Mehmet Okutan'ın yazısında, üniversite ve lise sınavlarına hazırlığın sadece test çözme alıştırması olduğu ve eğitimle ilgisi olmadığı ifade edilmektedir. Eğitimin asıl amacının bireyin insan olma süreciyle ilgili olduğu vurgulanarak, çocuk ve gençlerin eğitimine katkı yapmanın test çözmekten daha fazlasını gerektirdiği belirtilmektedir. Ayrıca, eğitilmiş olmanın sınavlardaki test başarısıyla ölçülemeyeceği ve insanın davranışlarına yansıttığı bilginin eğitilmiş olmanın göstergesi olduğu üzerinde durulmaktadır. Sonuç olarak, eğitime katkı yapmanın, eğitimin gerçek anlamına uygun eylemleri hayata geçirmekle mümkün olduğu vurgulanmaktadır.</p>
	<p>Mehmet Okutan, yazısında sevginin insanı dönüştürebilecek güce sahip olduğunu vurgulamaktadır. Aile ve okul ortamlarının sevgiyle şekillendirilmesinin önemini vurgulayarak, sevgisizlik ve şiddet arasında doğal bir ilişki olduğunu ifade etmektedir. Sevgiye dayalı bir eğitim sistemiyle toplumun genel sevgi kültürünün oluşturulabileceği sonucuna varmaktadır.</p>
	<p>Okutan'a göre, Türkiye'deki öğretmen yetiştirme ve istihdam sorunlarının günümüz şartlarına uygun olarak farklılaştığı, ancak bu sorunların hala çözülmediği yönündedir. Bu durum, eğitim politikalarının ve öğretmen yetiştirme sistemlerinin gözden geçirilmesini ve sürekli iyileştirilmesini gerektirmektedir.</p>
	<p>Okutan, okulların temel amacının insan yetiştirmek olduğunu vurgulamaktadır. Yazar, okulların sadece zihinsel gelişimi üzerine odaklandığını ve diğer önemli boyutları ihmal ettiğini belirtmektedir. Okulların öğrencilerin düşünme, tartışma ve iletişim becerilerini geliştirmesi gerektiği ifade edilmektedir. Duygusal eğitimin ve insanın çok boyutlu gelişiminin okullarda daha fazla önemsenmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Yazar, okulların eğitim boyutunu önceliklendirmesi ve öğretim misyonunu eğitimden sonra görmesi gerektiğini ifade etmektedir.</p>
	<p>Mehmet Okutan'ın yazısında, ... Ortaokulu'ndaki bir olaya odaklandığı belirtilmektedir. Velilerin eğitim kalitesinden memnuniyetsizlikleri nedeniyle öğrencilere "Andımız"ı okutmak istedikleri ifade edilmektedir. Okul Müdürü ise bu talebe tepki göstererek öğrencilere talimat almadan hareket etmelerini söylemiştir. Okul Müdürü hakkında inceleme başlatıldığı ve tartışmaların yaşandığı ifade edilmektedir. Yazar, okul müdürünün haklı olduğunu ancak üslubunu eleştirmekte ve müdahale yerine öğrencilerin andımızı okumalarına izin vermesi ve daha sonra nedenlerini konuşarak okul düzenini sağlaması gerektiğini vurgulamaktadır. Okul müdürünün tepkisel davrandığı ve bu nedenle haksız bir duruma düştüğü belirtilmektedir. Ayrıca, okul yönetiminin iletişim becerilerini geliştirmesi ve veli-okul ilişkilerine önem vermesi gerektiği ifade edilmektedir.</p>
	<p>Okutan, Türkiye'nin eğitim politikalarına yönelik eleştiriler yapmakta ve eğitimin yöntemlerine, sürecine ve stratejilerine daha bilimsel ve eleştirel bir bakış açısı gerektiğini öne sürmektedir. Yazar, yeniliklerin sadece bilimsel bilgiye dayandığı sürece sistemde etkin bir iyileşme yaratabileceğini belirtir. Eğitim politikalarının bilimsel bilgiye dayanmayan, anlık ve düşüncesiz değişikliklerle sistemi kaosa sürükleyeceği ve uzun vadede zararlı olabileceği uyarısında bulunur.</p>

	<p>Yazar, Türkiye'nin eğitim sistemine dair önemli bir kritik getirir. Sistemdeki eksikliklerin, toplumda gözlemlenen bazı olumsuz davranışların kaynağı olduğu öne sürer. Yazarın çözüm önerisi ise, eğitim sisteminin yeniden değerlendirilmesi ve öğretim personelinin işlerini daha etkin bir şekilde yapmalarını sağlama yönündedir. Ayrıca, yazar işini iyi yapmanın, ülkeyi sevmenin en etkili kanıtı olduğunu belirtir. Bu, yazarın eğitim sisteminin ve onu uygulayanların sorumluluğunun önemine dair güçlü bir vurgu oluşturur.</p>
	<p>Milli Eğitim Bakanlığı'nın öğretmen kalitesini artırma çabalarını olumlu bir adımdır. Ancak, öğretmen kalitesinin artırılması konusundaki yaklaşımın sorunlu olduğunu ve çözümün çok yönlü bir strateji gerektirdiğini vurgulamaktadır. Kaliteli öğretmen yetiştirme ve seçme sürecinin, öğretmen yetiştirme programlarının iyileştirilmesi, hizmet içi eğitimin artırılması ve bilimsel bir yaklaşımın uygulanması gibi çok sayıda faktöre bağlı olduğunu ifade etmektedir.</p>
	<p>Yazar, bilgi çağının okul liderinin çok yönlü bir yetenek ve bilgi setine sahip olması gerektiğini vurgular. Bu lider, sadece akademik veya idari görevleri yerine getirmekle kalmaz, aynı zamanda insanları ve toplulukları değerlendirme, okulu ve çevresini anlama ve sürekli olarak kendini ve kurumunu geliştirme kabiliyetine sahip olmalıdır.</p>
	<p>Mehmet Okutan'ın yazısında, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından çıkarılan bir yönetmelikle proje okullarının tanımlandığı ve bu okulların belirli eğitim reformları ve programlarını uyguladığı ifade edilmektedir. Yazar, öğretmen ve yönetici atama usulleri üzerindeki tartışmalara değinmekte ve bu uygulamanın eğitim sistemindeki okul türlerini azaltma çalışmalarıyla çeliştiğini vurgulamaktadır. Proje okulu uygulamasının öğrencileri sınıflandırmak ve ayırtmak gibi pedagojik sorunlar taşıdığı belirtilmektedir. Okutan, öğretmenlerin kalitesinin artırılması ve tüm öğretmenlerin kaliteli hale getirilmesine odaklanılması gerektiğini ifade etmektedir. Yazıda proje okulu uygulamasının eğitim sisteminde karmaşıklığa yol açabileceği ve öğretmenlerin kişiliklerine saygısızlık olduğu vurgulanmakta, öğretmenlerin kalitesinin artırılması üzerinde durulması gerektiği sonucuna varılmaktadır.</p>

Mehmet Okutan'ın 2017 yılında kaleme aldığı makaleler genellikle Türkiye'deki eğitim sistemine odaklanmıştır. Okutan, öğretmen yetiştirme politikaları, sınav merkezli eğitim sistemi, okul liderliği ve eğitimin kalitesi gibi konuları ele almıştır.

Öğretmen yetiştirme ve istihdamına ilişkin sorunlar Okutan'ın üzerinde durduğu önemli konulardan biridir. Yeni öğretmen seçimi yöntemi ve sözleşmeli öğretmenlik uygulamasının olası zorluklarını ve endişelerini gündeme getirmiş, öğretmen yetiştirme programlarının sürekli iyileştirilmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Ayrıca Okutan, eğitim sistemindeki test odaklı yaklaşımı eleştirmiştir. Çocuk ve gençlerin eğitimine katkı sağlamanın, test çözmekten daha fazlasını gerektirdiğini ve eğitilmiş olmanın sınavlardaki test başarısıyla ölçülemeyeceğini savunmuştur.

Sevginin eğitimde önemli bir rol oynadığına değinen Okutan, sevgiye dayalı bir eğitim sistemiyle toplumun genel sevgi kültürünün oluşturulabileceğini belirtmiştir.

Okutan ayrıca, okulların çok boyutlu bir insan yetiştirme amacına sahip olması gerektiğini vurgulamıştır. Bu amaçla, okulların zihinsel gelişim yanında, duygusal gelişim, düşünme, tartışma ve iletişim becerilerini de geliştirmesi gerektiğini belirtmiştir.

Özellikle bir yazısında Okutan, ...Ortaokulu'nda yaşanan bir olayı tartışmış ve okul yönetiminin iletişim becerilerinin geliştirilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Eğitim politikalarının bilimsel bilgiye dayanması gerektiğini vurgulayan Okutan, bu politikaların yeniliklere ve bilimsel gelişmelere açık olması gerektiğini belirtmiştir.

Son olarak, Okutan'ın bir başka yazısında, Milli Eğitim Bakanlığı'nın çıkardığı bir yönetmelikle proje okullarının tanımlandığına değinmiştir. Bu okulların belirli eğitim reformları ve

programlarını uyguladığını, ancak bu uygulamanın pedagojik sorunlar taşıdığını ve eğitim sisteminde karmaşıklığa yol açabileceğini belirtmiştir. Okutan, tüm öğretmenlerin kaliteli hale getirilmesine odaklanılması gerektiğini vurgulamıştır.

Genel olarak, Okutan'ın makaleleri, Türkiye'nin eğitim politikalarının ve uygulamalarının çeşitli yönlerini eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirmektedir. Bu makaleler, eğitimin çeşitli alanlarındaki sorunları ve bu sorunlara yönelik potansiyel çözümleri tartışmaktadır.

2018 yılına ait genel yazılara Tablo 4.4'te yer verilmektedir.

Tablo 4.4. Mehmet Okutan'ın 2018 Yılına Ait Yazılarına Genel Bakış

Yayın Tarihi	Bulgular
2018 Yılında Genel Yazıları Üzerine Bulgular	Yazar günümüz eğitim sistemlerinin ve aile yapılarının teknoloji bağımlılığı sorununu çözmeye konusunda daha fazla önlem alması gerektiğini savunur. Buna ek olarak, disiplin cezalarının teknoloji bağımlılığına karşı caydırıcı bir etki yapabileceğini ancak genel çözümün bu olmadığını belirtir. Bunun yerine, yazar, ailelerin, okulların ve toplumun genelinde gençlerin teknoloji kullanımını yönetmeye yardımcı olacak pedagojik ve sosyal stratejilere ihtiyaç olduğunu vurgular.
	Mehmet Okutan'ın yazısında, Öğretmenler Günü'nün askeri dönemin Türk Eğitim Sistemi'ne armağanı olduğu ve öğretmenlere saygı göstermek amacıyla kutlandığı belirtilmektedir. Yazar, askeri dönemin genel olarak kınandığını ifade ederken, öğretmenlik mesleğinin önemine vurgu yapmakta ve öğretmenlere daha fazla değer verilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Öğretmenlerin motivasyonunu yükseltecek davranışlar sergilenmesi ve öğretmenlerin kendilerini hesaba çekerek öğrencilerinin hayatında farkındalık yaratmaları gerektiği belirtilmektedir. Okutan'ın yazısında Öğretmenler Günü'nün önemine dikkat çekildiği ve öğretmenlik mesleğine daha fazla önem verilmesi gerektiği ifade edilmektedir.
	Öğretmenlerin saygınlığı ve motivasyonunun, eğitim sürecinin genel kalitesi üzerinde önemli bir etkisi olduğunu ve okul müdürlerinin bu konularda önemli bir rol oynadığını vurgulamaktadır. Öğretmenlerin motivasyonunu ve saygınlığını artırmak, okul müdürlerinin liderlik yeteneklerine ve yeteneklerine bağlıdır.
	OECD'nin PISA sonuçlarına göre, Türkiye'nin öğrenci performansı bilim ve matematik alanlarında düşüktür. Bu durum, eğitim sisteminin sınav odaklı ve ezberci yapısına bağlanmaktadır. Yazar, öğretmenlerin kalitesi ve rolünün eğitimde önemli olduğunu ve öğrencilerin okuduğunu anlama yeteneklerinin ve okuma alışkanlıklarının bu sistem nedeniyle olumsuz etkilendiğini belirtir. Yazar, eğitim sisteminin sınav odaklı yapısının değiştirilmesi, öğretmenlerin daha aktif bir rol oynaması ve eğitimin sürekli gündemde tutulmasının gerekliliğini vurgular.
	Mehmet Okutan, çocukların değerinin farkındalıkla anlaşılabilmesi ve bu farkındalığın anne-babalar için önemli olduğu vurgular. Farkındalığın kişinin kendini tanıması, duygularının farkında olması, seçim yapabilmesi ve varoluşunu farkında olması olarak tanımlandığı ifade edilmektedir. Anne-babaların kendilerini geliştirmelerinin ve psikolojik olarak sağlıklı olmalarının önemi vurgulanmaktadır. Farkındalık bilincine sahip olan anne-babaların çocuklarının değerinin farkına varmalarını sağladığı belirtilmektedir. Ayrıca farkındalık yeteneğinin gelişmemiş olduğu durumlarda hayatın anlamsız olduğu ve kişinin geçmişe üzüldüğü, gelecek endişesi taşıdığı ve içinde bulunduğu nimetlerden keyif alamadığı ifade edilmektedir. Böylece farkındalık yeteneğimizi geliştirerek bilinçli bir yaşam sürebileceğimiz mesajını vermektedir.

	Öğretmen eğitiminde kaliteyi artırmanın, öğretmenlere sürekli mesleki gelişim fırsatları sunmanın ve öğretmenlere eğitimlerini ilerletmeleri için teşvikler sağlamanın, genel eğitim başarısını artırmada hayati önem taşıdığı vurgular. Ayrıca, öğretmenlerin sadece bilgi aktarmakla değil, öğrencilere kritik düşünme ve problem çözme yetenekleri kazandırmakla da sorumlu olduğunu belirtir. Öğretmen eğitiminde bu unsurların göz önünde bulundurulması gerektiğini ifade eder.
	Yazar, insanın ideal durumunun, hayatını "son anı"nda nasıl olacağı şeklinde yaşaması gerektiğini belirtir. Bu, hayatın anlamının ve amacının, dünyevi nimetlerin tüketimi ötesinde olduğunu kabul etmeyi gerektirir. Yazar, bu anlayışın, Ramazan ayının insanlara hayatın anlamını kavramada yardımcı olabileceğini belirtir. Bu şekilde yaşayan bir birey, anlamsız bir hayatın öznesi olmaktan kaçınabilir.
	Gençlerin öğretmen olma isteğinin azalmasının, genellikle ekonomik nedenlerden ve mesleğin düşük itibarından kaynaklandığı vurgulanmaktadır. Bu durum, eğitim kalitesini ve öğretmenlik mesleğinin geleceğini etkileyebilir ve bu sorunun çözülmesi için daha fazla çaba gerektirir.
	Eğitim sisteminin aşırı sınav odaklı yapısını eleştiren ve bu durumun öğrencilerin okul hayatından alabilecekleri değeri azalttığını öne süren bir görüş sunar. Bununla birlikte, öğrencilere sosyal ve fiziksel aktivitelerle katılımları ve okul ritüellerinin deneyimlerini sunma konusunda daha fazla önem verilmesi gerektiğini vurgular.
	Öğretmenlerin statüsünün ve bu statünün yükseltilmesinin önemini altını çizer ve öğretmenlerin sosyoekonomik durumlarının iyileştirilmesi gerektiğini belirtir.
	Mehmet Akif Ersoy'un "Safahat" eseri üzerinden, ırkçılık konusunda bir çözüm yolunun belirlenmesine yardımcı olabilecek fikirler sunar. Aynı zamanda, etnik kökenin üstünlük aracı olarak kullanılmaması gerektiğini ve "Türk" kimliğinin sadece bir etnik kimliği değil, Türk milletine ait olmayı ifade ettiğini vurgular. Ersoy'un fikirleri, toplumun bu problemi çözmek için rehberlik edebilecek aydınlık bir yol sunar. Bunun için sadece onun görüşlerine dikkat etmeli ve anlamalıyız, diye belirtir.

Okutan, teknoloji bağımlılığının önlenmesi için ailelerin, okulların ve toplumun genelinde pedagojik ve sosyal stratejilere ihtiyaç olduğunu vurgular. Öğretmenler Günü'nün önemine değinir ve öğretmenlik mesleğine daha fazla önem verilmesi gerektiğini belirtir. Öğretmenlerin motivasyonunun eğitim kalitesi üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu ve okul müdürlerinin bu konuda önemli bir rol oynadığını belirtir. Türkiye'nin eğitim sisteminin sınav odaklı yapısını eleştirir ve bu yapının değiştirilmesi gerektiğini vurgular. Anne-babaların çocuklarının değerini fark etmeleri için farkındalık yeteneğinin önemi üzerinde durur. Öğretmen eğitiminin kalitesinin artırılması gerektiğini ve bu konuda sürekli mesleki gelişim fırsatlarının sunulmasını savunur. İnsanın hayatını "son anı"nda nasıl olacağı şeklinde yaşaması gerektiğini belirtir. Gençlerin öğretmen olma isteğinin azalmasının nedenlerini ve bu durumun çözüm yollarını tartışır. Eğitim sisteminin aşırı sınav odaklı yapısını eleştiriyor ve öğrencilere sosyal ve fiziksel aktiviteler sunmanın önemini vurgular. Öğretmenlerin statüsünün ve sosyoekonomik durumlarının iyileştirilmesi gerektiğini belirtir. Mehmet Akif Ersoy'un "Safahat" eseri üzerinden ırkçılık konusunu ele alır ve "Türk" kimliğinin etnik bir kimlikten çok Türk milletine ait olmayı ifade ettiğini vurgular.

2019 yılına ait genel yazılara Tablo 4.5'te yer verilmektedir.

Tablo 4.5. Mehmet Okutan'ın 2019 Yılına Ait Yazılarına Genel Bakış

Yayın Tarihi	Bulgular
--------------	----------

2019 Yılında Genel Yazıları Üzerine Bulgular	<p>Yazar, eğitim sistemini eleştiren Sait Halim Paşa'nın görüşlerinin, modern Türkiye'deki eğitim sistemi hakkında değerli perspektifler sağladığını belirtiyor. Yazar, bu görüşlerin ışığında, eğitim sistemimizin hem bilgi sağlama hem de ahlaki değerler ve terbiye ile donatma konusunda daha dengeli bir yaklaşım benimsemesi gerektiğini savunuyor. Bu çerçevede, yazar, toplumsal yozlaşmanın önlenmesinde Sait Halim Paşa'nın fikirlerinin yeniden okunup anlaşılmasının önemli bir rol oynayabileceğini belirtiyor.</p>
	<p>Aydın olmak, yalnızca moda uygun giysiler giymek veya yüksek gelir elde etmek değildir; aydınlar, toplumda bilgiyi yayma, milli düşünceyi geliştirme ve milli iradeyi güçlendirme görevlerini üstlenmeli, zulüm ve zalimliği reddetmeli ve zihinsel açıdan aydınlanmalıdırlar. Bu, aydınların dünya görüşünde belirli bir dereceye kadar bağımsız olmayı gerektirir ve ancak zihinsel aydınlanma elde edildiğinde gerçek aydın olunabilir.</p>
	<p>Okutan, öğretmenlere yeni bir yemin yaptırmanın, eğitimde yeni bir yük oluşturacağı ve muhtemelen herhangi bir olumlu etkisi olmayacağı görüşünü savunuyor. Bu uygulamanın, öğretmenlerin profesyonel rollerini ve sorumluluklarını ciddiye almasını teşvik etmek için tasarlanmış olabileceği kabul edilse bile, yazar bunun pratikte işe yaramayacağına ve öğretmenlerin zaten karşı karşıya oldukları zorlukları çözmeye yardımcı olmayacağına inanıyor.</p>
	<p>Toplumsal değerlerin önemli olduğu ve bu değerlerin aile ve okul tarafından gençlere kazandırılması gerektiği vurgulanmaktadır. Yazar, bu sürecin bir toplumun geleceğini güvence altına almak için kritik olduğunu belirtmektedir. Eğer toplumsal değerlerin aktarımında başarısız olunursa, okulların ve eğitim sisteminin yeniden yapılandırılması gerektiği sonucuna varılmaktadır.</p>
	<p>Yazar, yönetimin hem bir bilim hem de bir sanat olduğu anlayışının yaygınlaştırılmasının önemine vurgu yapıyor. Yönetimin profesyonel bir kimlik kazanması ve bir "meslek" olarak kabul edilmesinin, yönetim anlayışının temel paradigması olması gerektiğini savunuyor.</p>
	<p>Okutan, eğitim politikalarındaki değişikliklerin bilimsel temellere dayanması gerektiği konusunda ısrar eder. Aksi takdirde, sürekli değişen politikaların eğitim sistemi üzerinde istikrarsız ve olumsuz bir etkisi olacağını belirtir. Yazar ayrıca, gelecek yazılarında TEOG'un yerine hangi alternatiflerin getirilebileceği konusunda daha fazla bilgi vermeyi taahhüt eder.</p>
	<p>Mehmet Okutan, Türkiye'deki eğitim sisteminde başarısızlığın ana sebeplerinin yetkin olmayan kişilere verilen sorumluluklar, hizmet içi eğitimlerin ihmal edilmesi ve akademik yükselmenin değersizleştirilmesi olduğunu vurgulamaktadır. Ayrıca, sistemdeki sık değişikliklerin ve öğretmen alımındaki mülakat uygulamalarının hem öğretmenleri demotive ettiğini hem de devletine küskün bireyler yetiştirdiğini belirtmiştir. Okutan, bu sorunların çözülmesinin eğitimde başarıya giden yolda atılması gereken önemli adımlar olduğunu savunmaktadır.</p>
	<p>Yazar, kültür ve eğitim arasındaki ilişkiyi ele alırken, aynı zamanda modern eğitim sistemlerinin kültürlenme görevini yeterince yerine getiremediğini belirtir. Eğitimli ve kültürlü bireylerin birbirinin yerine geçemeyeceği, her iki özelliklerin de bir bireyin gelişiminde önemli olduğunu belirtir. Eğitim sistemlerinin, bireylerin hem bilgili hem de kendi kültürlerinin değerlerini anlamasını ve benimsemesini sağlama konusunda daha etkin olması gerektiğini vurgular.</p>

	Yazar gençlerin kendilerini anlaşılmış hissetme ihtiyacının altını çiziyor. Eğer gençler kendilerini anlaşılmış hissedilerse, onlar da yetişkinleri anlamaya başlarlar. Bu anlayışın olmaması durumunda ise gençlerin yaşamlarının zorlaşacağını ve bu durumun gençlerin topluma uyum sürecini daha da zorlaştıracağını belirtiyor. Özetle, gençlerin karşılaştığı zorlukların ve bu zorluklarla nasıl başa çıkılabileceğinin anlaşılması, gençlerin topluma uyum sürecini kolaylaştırabilir ve onların daha sağlıklı ve üretken bireyler olmalarına yardımcı olabilir.
	Okutan, öğretmen performans sisteminin mevcut durumunun, performansın ve kalitenin artırılması için yetersiz olduğunu ifade ediyor. Bu sistem yerine, okul yöneticilerini de içine alan, daha kapsamlı ve sistematik bir yaklaşımın benimsenmesi gerektiğini savunuyor. Bu, aynı zamanda eğitim politikalarının bilimsel verilere dayanarak belirlenmesi gerektiği çağrısını da içeriyor.

Mehmet Okutan'ın 2019 yılındaki genel yazılarında bir dizi önemli eğitim konusunu ele aldığı görülür. Yazarın dikkat çektiği ana temalar ve sonuçlar hakkında genel bir yorum aşağıda sunulmuştur:

Okutan, Sait Halim Paşa'nın eğitim sistemini eleştiren görüşlerinin bugünkü eğitim sistemine dair değerli perspektifler sunduğunu vurgulamaktadır. Eğitim sisteminin sadece bilgi sağlama odaklı olmaktan çıkıp ahlaki değerler ve terbiye konusunda da dengeli bir yaklaşım benimsemesi gerektiğini savunmaktadır. Aydın olmanın sadece moda uygun giysiler giymek veya yüksek gelir elde etmek anlamına gelmediğini, bunun yerine aydınların bilgiyi yayma, milli düşüncüyü geliştirme ve zulüm ve zalimliği reddetme gibi önemli roller üstlenmesi gerektiğini ifade eder. Öğretmenlere yeni bir yemin yaptırmanın, eğitimde yeni bir yük oluşturacağını ve muhtemelen olumlu bir etkisi olmayacağını belirtir. Bu durum, öğretmenlerin mevcut zorluklarına ek bir baskı oluşturacaktır. Toplumsal değerlerin aile ve okul tarafından gençlere aktarılmasının toplumun geleceğini güvence altına almak için kritik olduğunu vurgular. Yazar, yönetimin profesyonel bir kimlik kazanması ve bir "meslek" olarak kabul edilmesi gerektiğini savunur. Eğitim politikalarındaki değişikliklerin bilimsel temellere dayanması gerektiğini belirtir. Türkiye'deki eğitim sistemine yönelik eleştirilerini sürdürür ve başarısızlığın ana sebeplerini, yetkin olmayan kişilere verilen sorumluluklar ve hizmet içi eğitimlerin ihmal edilmesi gibi konular olarak belirtir. Yazar, modern eğitim sistemlerinin kültürlenme görevini yeterince yerine getiremediğini belirtir. Gençlerin kendilerini anlaşılmış hissetme ihtiyacını vurgular. Öğretmen performans sisteminin mevcut durumunun, performansın ve kalitenin artırılması için yetersiz olduğunu ifade eder. 2020 yılına ait genel yazıları Tablo 4.6'da yer verilmektedir.

Tablo 4.6. Mehmet Okutan'ın 2020 Yılına Ait Yazılarına Genel Bakış

Yayın Tarihi	Bulgular
2020 Yılında Genel Yazıları Üzerine Bulgular	Okutan, öğrencilerin öğretmenlere performans değerlendirme notu vermesinin sakıncalarına odaklanmakta ve bu uygulamanın daha bilimsel ve objektif bir yaklaşıma ihtiyaç duyduğunu savunmaktadır. Ayrıca, bu sistemin, öğretmenler, öğrenciler ve veliler için olumsuz sonuçlara yol açabileceğini belirtmektedir.

<p>Demokratik değerlerin eğitim yoluyla yaygınlaştırılmasının ve okulların demokratikleşmesinin önemini altını çizer. Bunun için, sınıflarda demokratik yaşamın hayata geçirilmesi, öğrencilere demokratik değerlerin kazandırılması ve okulların toplumla daha fazla ilişkilendirilmesi gerektiği belirtilir. Okulların demokratik bireyler yetiştirebilecekleri mekanlar olması gerektiğini vurgular ve şu anki durumun bu idealin uzağında olduğunu ifade eder.</p>
<p>Okutan, ebeveynlerin çocuklarının kendi yeteneklerine ve çağlarına göre yaşamasını desteklemesi ve eğitim sistemimizin de bu yönde yeniden şekillenmesi gerektiği mesajını vermektedir. Çocukların kendi yaşamlarını sürdürmeleri ve ebeveynlerin rehberlik etmeleri gerektiğini belirtmektedir. Ayrıca, eğitim sisteminin sınav odaklı yapısının değiştirilerek, çocukların hayatı anlamalarına yardımcı olacak bir yapıya kavuşması gerektiğini vurgulamaktadır.</p>
<p>Türk Eğitim Sistemi'nin ulusal uygulamalar bakımından gelişmiş ülkelerden geri olmadığını, ancak öğretmen yetiştirme ve geliştirme politikalarının gözden geçirilmesi ve mevcut insan ve madde kaynaklarının iyi kullanılması gerektiğini belirtir. Eğitimde öncelikli olarak öğretmen kalitesinin önemli olduğunu vurgulamak ve bu durumun, öğretmenler ve genel olarak eğitim sistemine inanmanın bir sonucu olduğunu belirtmektedir.</p>
<p>Öğrenci merkezli eğitim yaklaşımının hayata geçirilmesinin önemi üzerinde durmaktadır. Bu süreçte, öğretmenlerin zihinsel olarak bu anlayışa uyum sağlamaları ve öğrencinin eğitim sürecinde aktif ve merkezi bir rol oynamasına izin vermeleri gerekmekte olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca, öğrenci merkezli eğitim yaklaşımının, sınıfta demokrasinin oluşturulmasında önemli bir rol oynadığı belirtilmiştir. Bu, aynı zamanda eğitim sürecinin öğrencilerin gereksinimlerine ve ilgilerine daha duyarlı hale gelmesini teşvik etmektedir.</p>
<p>Eğitime yüksek miktarda yatırım yapmanın önemli olduğunu, ancak bu yatırımların özellikle öğretmenlerin mesleki gelişimine yönelik bilinçli ve stratejik bir şekilde yapılmadığı sürece, beklenen eğitim başarısının elde edilemeyeceğini vurgular.</p>
<p>Yazar, Mehmet Akif'in şiirlerindeki 'vahdet' konseptinin günümüzde de önemini vurgulayarak, İslam dünyasının birliğe olan ihtiyacına dikkat çeker. Bu konuda Mehmet Akif'in daha çok şey söyleyeceğini belirtir ve ölüm yıldönümünde Akif'e rahmet diler.</p>
<p>Okutan, Türkiye'deki eğitim sisteminin sınav odaklı doğasının öğrencilerin okula olan motivasyonunu ve genel okul deneyimini olumsuz etkilediğini ifade etmektedir. Okulların öğrenciler için cazip bir yer haline getirilmesi ve eğitim liderlerinin bu misyonu üstlenmesi gerektiğini savunmaktadır. Ayrıca, okulun sadece sınav odaklı bir kurum olmaktan çıkıp, öğrencilerin genel okul deneyimine ve mutluluğuna odaklanması gerektiğini belirtmektedir.</p>
<p>Yazarın argümanı, öğretmen yetiştirme sürecinin yalnızca teknik bilgi ve beceri edinmeyi değil, aynı zamanda öğretmenlik ruhunu, öğrenme sevgisini ve okuma alışkanlığını içermesi gerektiğidir. Ayrıca, bu sürecin, öğretmen adaylarının meslek öncesi ve meslek içinde kendilerini sürekli geliştirmeleri gerektiği bir süreç olduğu belirtilmiştir. Bu nedenle, yazar öğretmen yetiştirme sorununun, Türk eğitim sisteminin önemli ve süregelen bir sorunu olduğunu iddia etmektedir.</p>
<p>Yazarın görüşü; Türkiye'deki öğretmen yetiştirme ve istihdam sorunlarının günümüz şartlarına uygun olarak farklılaştığı, ancak bu sorunların hala çözülmediği yönündedir. Bu durum, eğitim politikalarının ve öğretmen yetiştirme sistemlerinin gözden geçirilmesini ve sürekli iyileştirilmesini gerektirmektedir.</p>

Mehmet Okutan'ın 2020 yılındaki genel yazıları, çeşitli eğitim konularını ele almakta ve eleştirel analizler sunmaktadır.

Okutan, öğrencilerin öğretmenlere performans değerlendirmesi notu vermesinin sakıncalarına odaklanıyor ve daha bilimsel ve objektif bir yaklaşımın gerekliliğini savunuyor. Bu, öğretmenler, öğrenciler ve veliler için olumsuz sonuçlara yol açabileceğini belirtiyor. Demokratik değerlerin eğitim yoluyla yaygınlaştırılmasının ve okulların demokratikleşmesinin önemini vurguluyor. Bu sınıflarda demokratik yaşamın hayata geçirilmesi, öğrencilere demokratik değerlerin kazandırılması ve okulların toplumla daha fazla ilişkilendirilmesi gerektiği anlamına geliyor. Yazar, ebeveynlerin çocuklarının kendi yeteneklerine ve çağlarına göre yaşamasını desteklemesi ve eğitim sisteminin de bu yönde yeniden şekillenmesi gerektiğini belirtiyor. Türk Eğitim Sistemi'nin ulusal uygulamalar bakımından gelişmiş ülkelerden geri olmadığını, ancak öğretmen yetiştirme ve geliştirme politikalarının gözden geçirilmesi gerektiğini savunuyor. Öğrenci merkezli eğitim yaklaşımının hayata geçirilmesinin önemini altını çiziyor. Bu süreçte, öğretmenlerin zihinsel olarak bu anlayışa uyum sağlamaları ve öğrencinin eğitim sürecinde aktif ve merkezi bir rol oynamasına izin vermeleri gerektiği belirtiliyor. Eğitime yüksek miktarda yatırım yapmanın önemini vurguluyor. Ancak, bu yatırımların özellikle öğretmenlerin mesleki gelişimine yönelik bilinçli ve stratejik bir şekilde yapılmadığı sürece, beklenen eğitim başarısının elde edilemeyeceğini belirtiyor. Türkiye'deki eğitim sisteminin sınav odaklı doğasının öğrencilerin okula olan motivasyonunu ve genel okul deneyimini olumsuz etkilediğini ifade ediyor. Okulların öğrenciler için cazip bir yer haline getirilmesi ve eğitim liderlerinin bu misyonu üstlenmesi gerektiğini savunuyor. Okutan'ın argümanı, öğretmen yetiştirme sürecinin yalnızca teknik bilgi ve beceri edinmeyi değil, aynı zamanda öğretmenlik ruhunu, öğrenme sevgisini ve okuma alışkanlığını içermesi gerektiğini vurguluyor.

Yazılardan 2021 yılına ait genel yazıları keskin taramalara Tablo 4.7'de yer verilmektedir.

Tablo 4.7. Mehmet Okutan'ın 2021 Yılına Ait Yazıların Genel Bakış

Yayın Tarihi	Bulgular
2021 Yılında Genel Yazıları Üzerine Bulgular	Gençlerin öğretmen olma isteğinin azalmasının, genellikle ekonomik nedenlerden ve mesleğin düşük itibarından kaynaklandığı vurgulanmaktadır. Bu durum, eğitim kalitesini ve öğretmenlik mesleğinin geleceğini etkileyebilir ve bu sorunun çözülmesi için daha fazla çaba gerektirir.
	Yazar, öğretmenlere yeni bir yemin yaptırmanın, eğitimde yeni bir yük oluşturacağı ve muhtemelen herhangi bir olumlu etkisi olmayacağı görüşünü savunuyor. Bu uygulamanın, öğretmenlerin profesyonel rollerini ve sorumluluklarını ciddiye almasını teşvik etmek için tasarlanmış olabileceği kabul edilse bile, yazar bunun pratikte işe yaramayacağına ve öğretmenlerin zaten karşı karşıya oldukları zorlukları çözmeye yardımcı olmayacağına inanıyor.
	Öğrenci merkezli eğitim yaklaşımının hayata geçirilmesinin önemi üzerinde durmaktadır. Bu süreçte, öğretmenlerin zihinsel olarak bu anlayışa uyum sağlamaları ve öğrencinin eğitim sürecinde aktif ve merkezi bir rol oynamasına izin vermeleri gerekmekte olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca, öğrenci merkezli eğitim yaklaşımının, sınıfta demokrasinin oluşturulmasında önemli bir rol oynadığı belirtilmiştir. Bu, aynı zamanda eğitim sürecinin öğrencilerin gereksinimlerine ve ilgilerine daha duyarlı hale gelmesini teşvik etmektedir.

	<p>Bakanın talimatı, tatil döneminin çocuklar için daha esnek ve rahat bir yaşam biçimi olduğunu kabul ederken, kitap okuma alışkanlığının da bu dönemde geliştirilmesi gerektiğini öne sürmektedir. Ancak, kitap okuma alışkanlığının, çocukların tatil dönemine uygun bir şekilde nasıl entegre edileceği konusu üzerinde daha fazla düşünülmesi gerekmektedir. Tatil dönemi boyunca kitap okumayı bir spor, bisiklet sürme veya internet gezintisi gibi keyifli bir etkinlik olarak görme yolunu bulmalıyız.</p>
	<p>Düşünce ve okuma, insanın hayvani doğasından sıyrılmasını sağlar. Düşünmeden gerçekleştirilen eylemler değersiz kabul edilirken, okuma ve düşünme alışkanlıkları, hayattaki olumsuzlukların üstesinden gelme ve yeni çözümler üretme kapasitesini artırır. Bu nedenle, insanın bu temel yetenekleri hayatının bir parçası haline getirmesi gerektiği vurgulanmaktadır.</p>
	<p>Millî Eğitim ideal öğretimi sunabilir ve devlet gelecekteki çalışma alanlarını hazırlayabilir. Böylece, eğitilmiş bireylerin yanı sıra, ülkenin refahını artırabilecek elemanlar yetiştirilmiş olacaktır. Türkiye'nin Batı'yı taklit etmeyi bırakıp, gerçek kalkınmayı sağlaması için bu önemlidir.</p>
	<p>Öğretmenlik mesleğinde on yılını tamamlayan bir Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmeni, müfettiş ziyaretinde kendisine duyduğu güvenle dersini teknoloji eşliğinde aktif bir şekilde işlemektedir. İçerik ve sunum açısından başarılı geçen ders süreci sonunda, müfettişin sınıfa yönelik ahlaki bir sorusuna verilen yanıtlar öğretmeni derinden etkiler. Öğrenciler, derste aktif olmalarına ve yüksek not almalarına rağmen, ahlaki davranış konusunda yetersiz kalmıştır. Bu durum, öğretmenin kendini sorgulamasına ve derslerin yalnızca akademik bilgi aktarımının ötesinde, ahlaki değerleri de içermesi gerektiği konusunda yeni bir farkındalık kazanmasına neden olur. Bu deneyim, öğretmen ve onun yönetimindeki diğer öğretmenler için önemli bir dönüm noktası olmuştur. Bu örnekle, öğretmenlerin ahlaki değerlerin öğretimine dair önemli dersler çıkarması mümkündür.</p>
	<p>Okulların öğrenciler tarafından sevilmiyor olması, bizim - eğitimcilerin ve yöneticilerin - sorunudur. Bu durum, çoğunlukla okulların sınav odaklı bir mekanizma olarak işlemeden kaynaklanmaktadır. Bu sınav odaklılığın devam etmesi, öğrencilerin okula karşı ilgisizliğini ve mutsuzluğunu perçinlemektedir. Dolayısıyla, çocuklarımızın okulu sevmesi ve mutlu olması için yeni ve inovatif eğitim stratejileri geliştirmek gerekmektedir.</p>
	<p>PISA gibi uluslararası değerlendirmeler, eğitim sisteminin performansını geliştirmek için önemli veriler sunar. Bu sonuçlar, öğrenci hazırlık düzeyleri, öğretmen kalitesi ve okul yönetiminin etkinliği hakkında bilgi sağlar. Eğer okul veya sınıf başarısı düşükse, bu durum yönetimdeki sorunları gösterir ve bu sonuçlardan yola çıkarak, eğitim sisteminin geliştirilmesi için önemli adımlar atılabilir.</p> <p>PISA sonuçları, Türkiye'deki öğrencilerin okuma becerilerinin düşük olmasının sebebinin araştırmak ve değerlendirmek için bir fırsat sunar. Önemli olan, bu becerilerin nasıl öğretildiği ve değerlendirildiği konusudur. Testle yapılan değerlendirmeler, özellikle Türkçe okuma yazma becerisini ölçerken yanıltıcı olabilir. Bu durum, eğitim sistemi içinde bir gözden geçirme ihtiyacını gündeme getirir.</p>
	<p>Eğitim kurumlarının sadece akademik bilgi sağlamaktan öte, bireylerin duygusal, psikolojik, sosyal ve ahlaki eğitimlerine katkı sağlama görevlerinin olduğu belirtiliyor. Ayrıca, okulun çocukların ve gençlerin dengeli bir kişilik geliştirmelerine yardımcı olmak için kapsamlı bir hizmet sunması gerektiği vurgulanıyor.</p>

Mehmet Okutan 2021 yılında kaleme aldığı yazılarında; Öğretmenlik mesleğine duyulan ilginin azaldığı gözlemlenmiştir. Ekonomik sebepler ve düşük saygınlık nedenleri arasında bulunmaktadır. Öğretmenlerin yemin etmesi gerektiği fikrinin, eğitime yeni bir yük getireceği ve pratikte olumlu bir etki yaratmayacağı belirtilmiştir. Öğrenci merkezli eğitim yaklaşımının önemli olduğu ve öğretmenlerin bu yaklaşıma adapte olmaları gerektiği vurgulanmıştır. Bu yaklaşım sınıfta demokrasi oluşumuna yardımcı olur ve eğitim sürecinin öğrencilerin gereksinimlerine daha duyarlı olmasını teşvik eder. Milli Eğitim Bakanı'nın ödev verilmemesi

talimatının yetkili alanlara girdiği tartışılmaktadır. Bakanın tatilde çocukların kitap okumasını teşvik etmesi, okuma alışkanlığını geliştirme ihtiyacını gündeme getiriyor ancak bu önerinin uygulanabilirliği mevcut eğitim sistemimiz ve teknoloji koşulları nedeniyle sorgulanmalıdır. Mevcut hızlı yaşam temposu düşünmeye zaman bırakmamakta ve bu durum genel bir mutsuzluk atmosferi oluşturmaktadır. Okuma ve düşünme alışkanlıkları hayattaki negatifliklerin üstesinden gelme ve yeni çözümler bulma kapasitesini artırır. Atatürk'ün vefatından sonra eğitim yatırımları azalmış ve son 70 yılda eğitim, Avrupa'nın görüşlerine teslim edilmiştir. Bu durum Türkiye'nin Batı'dan eğitilmiş insan modelini almasına, ancak istenilen milli modeli başaramamasına yol açmıştır. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmeni olan bir öğretmen, derslerin sadece bilgi aktarımı değil, ahlaki değerleri de içermesi gerektiği sonucuna varmıştır. Sınav baskısı ve yoğun ders programları, çocuklar ve gençler arasında okula karşı olumsuz bir tutum oluşmasına neden olmaktadır. Bu durum, okulların cazibesini azaltır ve öğrencilerin eğitimden kopmasına neden olur. PISA 2018 sonuçları, Türkiye'deki 15 yaşındaki öğrencilerin performansının OECD ortalamasının altında olduğunu gösteriyor. Ancak, 2015'e kıyasla bir toparlanma ve iyileşme görülüyor.

Yazılardan 2022 yılına ait genel yazıları keskin taramalara Tablo 4.8'de yer verilmektedir.

Tablo 4.8. Mehmet Okutan'ın 2022 Yılına Ait Yazıların Genel Bakış

Yayın Tarihi	Bulgular
2022 Yılında Genel Yazıları Üzerine Bulgular	Öğretmenin doğru başladığı ama yanlış sonlandırdığı bu sürecin, öğrencinin gelişiminde ciddi sorunlara yol açabileceğini vurguluyor. Daha etkili bir yaklaşım olarak, ezberlemekte zorluk çeken öğrencilere motivasyon sağlanması ve onların başarabileceğinin vurgulanması öneriliyor.
	Türkiye'nin eğitim sisteminde 18 yıl boyunca önemli hizmetler verildiğini belirtirken, eğitim, öğretim ve kültür alanlarında arzu edilen ilerlemeyi sağlayamadıklarını kabul etti. Bu durum, topyekun bir eğitim reformunu gerektiriyor. Türkiye'nin eğitim sistemini kapsamlı bir şekilde yeniden tasarlamak, sadece bilgi yüklemek yerine gençlere değerlerini, kültürünü ve tarihini anlamaları için yardımcı olacak bir sistem oluşturmak gerektiği belirtildi. Böyle bir sistem, gençlerin kendilerini tanıma ve ruhen zenginleşme olanakları sağlayacak ve aynı zamanda Türkiye'nin kendi medeniyet hedeflerine uygun bir nesil yetiştirebilecektir.
	Karma eğitimin toplumdaki cinsiyetlerin birlikte yaşamasını sağlama yönündeki önemi kabul edilmeli, ancak karma eğitimin olası sakıncaları da göz önünde bulundurulmalıdır.
	Bilgi çağı olarak tanımlanan çağımız, bilginin doğasını ve edinme biçimini değiştirmekte ve bu değişim okul olarak bilinen kurumları da etkilemektedir. Okulların bilgi üretme ve toplumsal değişime öncülük etme görevlerinin devam etmesi beklenirken, aynı zamanda yönetim anlayışlarının da öğretim odaklılıktan öğrenme odaklılığa evrilmesi gerektiği belirtilir. Bu durum, okulların kaçınılmaz bir değişim ve dönüşüm sürecine girmesini zorunlu kılmaktadır. Bu yeni okulda ceza yerine öğrencinin özgürlüğü ve iç disiplini vurgulanır, okulun eğitici işlevi ön plana çıkarılır.

	<p>Öğretmenlik mesleğinin durumu ve gençlerin bu mesleğe yönelmesi üzerinde duruluyor. Akademik başarıları yüksek olan gençlerin öğretmenlik mesleğine yönelmeye teşvik edilmesi gerektiği ve bu mesleğe yönelemeyen gençlerin olduğu belirtiliyor. Bu durum, cumhuriyetin hedeflerine ulaşamadığının bir göstergesi olarak görülüyor ve cumhuriyet neslini yetiştirmekle görevli öğretmenlere yönelik politikaların yeniden düşünülmesi gerektiği ifade ediliyor.</p>
	<p>Okulların, problem çözme odaklı kurumlar haline gelmesi ve hayattan kopuk olmaktan çıkması gerekmektedir.</p>
	<p>Yazar, öğretmenlik mesleğinin idealist bir bakış açısı gerektirdiğini ve bu idealizmin öğretmenlik mesleğinde tatminin anahtarı olduğunu belirtir. Bu durumun çoğunlukla unutulduğunu ve öğretmenlerin bu nedenle tatmin olmadığını savunur.</p>
	<p>Okul yöneticiliğinin meslekleşmesi ve bu alandaki eğitim programlarının işlevsel hale getirilmesi gerekmektedir. 1998 yılında başlatılan eğitim yöneticiliği meslekleşme sürecinin durma noktasında olduğu göz önünde bulundurularak, bu sürecin yeniden başlatılması ve eğitim yönetimini geliştirecek programların yaygınlaştırılması önemlidir.</p>

Mehmet Okutan 2022 yılında genel yazılar üzerine kaleme almış olduğu yazılarında bir öğretmenin yanlış pedagojik yaklaşımının öğrenci üzerindeki olumsuz etkileri örneklendiriliyor. Öğretmenin ezber yapamayan öğrencileri suçlaması ve eleştirmesi sonucunda öğrencinin kendine olan güveninin düştüğü ve şiir ezberlemeyi reddettiği belirtiliyor. Metin, daha etkili bir yaklaşım olarak ezberlemekte zorluk çeken öğrencilere motivasyon sağlanması ve başarabileceklerinin vurgulanması gerektiğini önermektedir. Türkiye'nin eğitim sistemi üzerine bir değerlendirmeyi içermektedir. Eğitim, öğretim ve kültür alanlarında arzu edilen ilerlemenin sağlanamadığı kabul edilmekte ve bu durumun toplu bir eğitim reformunu gerektirdiği vurgulanmaktadır. Eğitim sisteminin askeri vesayetinin gölgesinde oluşturulan bir yapıya sahip olduğu ve kendi medeniyet hedeflerine uygun insan yetiştirme hedefine ulaşmayı zorlaştırdığı ifade edilmektedir. Eğitim reformunun siyasilerin yanı sıra eğitim, sanat ve hikmet insanlarının da katılımıyla yapılması gerektiği vurgulanmakta ve bir "eğitim bilimi kurulu" oluşturulması gerektiği belirtilmektedir. Türkiye'nin eğitim sistemini kapsamlı bir şekilde yeniden tasarlaması ve gençlere sadece bilgi yüklemek yerine değerlerini, kültürünü ve tarihini anlamalarına yardımcı olacak bir sistem oluşturması gerektiği ifade edilmektedir. Karma eğitim konusunu ele almaktadır. Karma eğitim savunucuları, kız ve erkek öğrencilerin birlikte eğitim görmesi gerektiğini belirtirken, belirli derslerde cinsiyet ayrımlarının yapılması gerektiği önerilmektedir. Örneğin, insan anatomisi veya din derslerinde kız ve erkek öğrencilerin ayrı sınıflarda eğitim görmesinin daha uygun olabileceği ifade edilmektedir. Karma eğitimin toplumdaki cinsiyetlerin birlikte yaşamasını sağlama yönündeki öneminin kabul edilmesi gerektiği, ancak karma eğitimin olası sakıncalarının da göz önünde bulundurulması gerektiği belirtilmektedir.

5. Tartışma

Eğitim sistemi ve pedagojik yaklaşımlar, bir ülkenin geleceği üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Tablo 4.1.'de yer alan örnekte, bir öğretmenin yanlış pedagojik yaklaşımının öğrenci üzerindeki olumsuz etkileri açıkça görülmektedir. Öğretmenin ezber yapamayan öğrencileri suçlaması, eleştirmesi ve kendine olan güvenlerini düşürmesi sonucunda, öğrencinin şiir ezberlemeyi reddetmesi ve hatta şiirden nefret etmesi gibi ciddi sonuçlar ortaya çıkmıştır.

Bu örnek, pedagojik yaklaşımların ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Bir öğretmenin öğrencilerini teşvik etmek, motive etmek ve başarabileceklerine inanmak gibi pozitif bir yaklaşım sergilemesi, öğrencilerin kendine güvenlerini artırabilir ve başarıya ulaşmalarını destekleyebilir. Öğretmenlerin, öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarını ve yeteneklerini dikkate alarak farklı öğretim yöntemleri kullanmaları ve öğrencileri desteklemeleri önemlidir.

Ancak, pedagojik yaklaşımların etkili olabilmesi için eğitim sisteminin de uygun bir zemin sağlaması gerekmektedir. Tablo 4.2.'de Türkiye'nin eğitim sistemi üzerine yapılan değerlendirmede, arzu edilen ilerlemenin sağlanamadığı ve toplu bir eğitim reformunun gerektiği vurgulanmaktadır. Eğitim sisteminin askeri vesayetin gölgesinde oluşturulan bir yapıya sahip olduğu belirtilmektedir. Bu durum, eğitim sisteminin özgür ve eleştirel düşünmeyi teşvik etmek, öğrencilerin potansiyellerini ortaya çıkarmak ve onları kendi medeniyet hedeflerine uygun bir şekilde yetiştirmek konusunda zorluklarla karşılaştığını göstermektedir.

Eğitim reformunun, sadece siyasilere değil, aynı zamanda eğitim, sanat ve hikmet insanlarının katılımıyla gerçekleştirilmesi önerilmektedir. Bu da, eğitim sisteminin tüm paydaşlarının bir araya gelerek ortak bir vizyon oluşturması, eğitimin amacını ve yöntemlerini yeniden belirlemesi gerektiği anlamına gelmektedir. Eğitimdeki amaçların yeniden belirlenmesi ve bilimsel temellere dayanan bir "eğitim bilimi kurulu" oluşturulması önerilmektedir. Bu şekilde, eğitim sistemi daha etkili, çeşitliliklere uygun ve öğrenci odaklı bir yapıya kavuşabilir.

Tablo 4.3.'de ise karma eğitim konusu ele alınmaktadır. Karma eğitim savunucuları, kız ve erkek öğrencilerin birlikte eğitim görmesinin toplumdaki cinsiyetlerin birlikte yaşamasını sağlama yönündeki önemine dikkat çekmektedir. Ancak, belirli derslerde cinsiyet ayrımlarının yapılması gerektiği de ifade edilmektedir. Örneğin, insan anatomisi veya din dersleri gibi derslerde kız ve erkek öğrencilerin ayrı sınıflarda eğitim görmesi daha uygun olabilir.

Okutan'ın 2016-2022 yılları arasındaki yazıları göstermektedir ki, eğitim sisteminin ve pedagojik yaklaşımların etkin olabilmesi için çeşitli faktörlerin bir araya gelmesi gerekmektedir. Pedagojik yaklaşımların olumlu, destekleyici ve motive edici olması, öğrencilerin potansiyellerini ortaya çıkarmalarına yardımcı olabilir. Bununla birlikte, eğitim sisteminin de öğrenci odaklı, esnek, bilimsel temellere dayanan ve toplumun ihtiyaçlarına uygun bir yapıya sahip olması gerekmektedir. Eğitimde reformların gerçekleştirilmesi ve eğitimcilerin, politikacıların, sanatçıların ve diğer paydaşların birlikte çalışması, daha etkili bir eğitim sistemi ve pedagojik yaklaşımların geliştirilmesi açısından önemlidir.

Çalışma kapsamında eğitim sistemi ve pedagojik yaklaşımların, öğrencilerin gelişimi, başarısı ve toplumun ilerlemesi açısından büyük bir öneme sahip olduğu açıktır. Eğitimde reformların gerçekleştirilmesi, pedagojik yaklaşımların iyileştirilmesi ve tüm paydaşların katılımıyla yapılan ortak çalışmalar, daha iyi bir eğitim sistemi ve öğrenci odaklı bir öğrenme ortamının oluşturulmasına yardımcı olacaktır. Bu şekilde, gelecekteki nesillerin daha iyi bir eğitim alma ve potansiyellerini gerçekleştirme şansı elde edebilecektir.

6. Sonuç ve Öneriler

Eğitim sistemi ve pedagojik yaklaşımların kalitesi ve etkinliği, öğrencilerin başarısı, gelişimi ve toplumun ilerlemesi açısından büyük bir önem taşımaktadır. Verilen tablolardan elde edilen sonuçlar ve yapılan tartışmalar, bazı sorunları ortaya koymuş ve çözüm önerileri sunmuştur.

Pedagojik yaklaşımların, öğretmenlerin öğrencileri destekleyici, motive edici ve olumlu bir tutum sergilemelerini içermesi gerekmektedir. Öğrencilerin bireysel ihtiyaçları ve yetenekleri göz önünde bulundurulmalı, öğrenme süreçleri çeşitlendirilmeli ve başarıya olan inançları artırılmalıdır.

Eğitim sistemi ise toplumun ihtiyaçlarına uygun olarak g¼ncellenmeli ve kapsamlı bir reform s¼reci ile iyileştirilmelidir. Bu reform s¼recinde, eğitim paydaşlarının, politikacıların, eğitimcilerin, sanatçıların ve diğer ilgili kişilerin birlikte çalışması ve ortak bir vizyon oluşturması b¼y¼k ¼nem taşımaktadır. Ayrıca, bilimsel temellere dayanan bir eğitim bilimi kurulu oluşturulmalı ve eğitimdeki amaçlar yeniden belirlenmelidir. Değerlerin, k¼lt¼r¼n ve tarihin ¼đrencilere aktarılması, sadece bilgi y¼klemekten daha ¼nemli bir hedef olarak g¼zetilmelidir. Eğitim sistemi konusunda ise, cinsiyetlerin birlikte yaşamasını sağlama ¼nemi kabul edilmelidir. Ancak, bazı derslerde veya etkinliklerde cinsiyet ayrımlarının yapılması uygun olabilir. Bu noktada, derslerin içeriği ve ¼đrencilerin ihtiyaçları dikkate alınmalı ve eğitim ortamı cinsiyet eşitliğini destekleyici bir şekilde d¼zenlenmelidir.

Eğitim sistemi ve pedagojik yaklaşımların iyileştirilmesi, ¼đrencilerin potansiyellerini gerçekleştirmelerine, kendilerine g¼venmelerine ve topluma katkı sağlamalarına yardımcı olacaktır. Bu s¼rete, eğitim paydaşlarının işbirliği ve katılımı, eğitim sistemi reformunun başarısı için kritik bir faktörd¼r. Eğitim, toplumun geleceği için ¼nemli bir yatırım olduğu unutulmamalı ve kaliteli bir eğitim sistemi sağlanması için gerekli adımlar atılmalıdır.

Merhum Doç. Dr. Mehmet Okutan ¼mr¼n¼ eğitime adanış, verdiği dersler, konferanslarla, yetiştirdiği ¼đrencilerle, yaptığı bilimsel çalışmalarla T¼rk eğitim sistemine, eğitim bilimlerine ve ¼zelde eğitim y¼netimine ¼nemli katkılar sunmuştur. Kendisini rahmetle anıyoruz.

Kaynakça

- Okutan, M. Taka Gazetesi. Okullar Bitti Mi?. 04.05.2016
-----Taka Gazetesi. "B¼y¼klerimiz Daha İyi Bilir" (Mi?). 18.05.2016.
-----Taka Gazetesi. "Sınav Odaklı". 02.06.2016.
-----Taka Gazetesi. Pedagojik Formasyon şart mı?. 09.06.2016.
-----Taka Gazetesi. Mutluluğu ¼đretebiliriz. 17.06.2016.
-----Taka Gazetesi. Liselerde Neler Oluyor. 22.06.2016.
-----Taka Gazetesi. Trabzon'a İkinci ¼niversite. 29.06.2016.
-----Taka Gazetesi. Eğitimin Temel Sorunu. 13.07.2016.
-----Taka Gazetesi. Sorumlu ¼đretmendir!. 20.07.2016.
-----Taka Gazetesi. İnsan Olmak. 27.07.2016.
-----Taka Gazetesi. ¼zeleřtiri Yapmak Erdemdir. 10.08.2016.
-----Taka Gazetesi. ¼đretmen Seiminde Yeni D¼nem. 17.08.2016.
-----Taka Gazetesi. ¼niversite Sınavına Hazırlık. 24.08.2016.
-----Taka Gazetesi. Sevgiden Acılar Tatlılaşır. 31.08.2016.
-----Taka Gazetesi. T¼rkiye'de ¼đretmen!. 07.09.2016.
-----Taka Gazetesi. Okullar Aıldı. 21.09.2016.
-----Taka Gazetesi. Okul M¼d¼r¼ Hakkı. 28.09.2016.
-----Taka Gazetesi. ¼ Değişiklik ¼zerine. 05.10.2016.
-----Taka Gazetesi. Nasıl İnsan Yetiştirilmeli?. 12.10.2016.
-----Taka Gazetesi. "Kaliteli ¼đretmen Problemimiz Var". 19.10.2016.
-----Taka Gazetesi. Bilgi ağının Okul Lideri. 26.10.2016.
-----Taka Gazetesi. Proje Okulları. 02.11.2016.
-----Taka Gazetesi. Cep Telefonlarına Disiplin Cezası. 09.11.2016.
-----Taka Gazetesi. ¼đretmenler G¼n¼. 23.11.2016.
-----Taka Gazetesi. ¼đretmenlerin Saygınlığı. 30.11.2016.
-----Taka Gazetesi. Eğitimde Sınıfta Kaldık. 07.12.2016.
-----Taka Gazetesi. ocukların Değerleri. 14.12.2016.

-----Taka Gazetesi. Eğitimde Başarı. 21.12.2016.
-----Taka Gazetesi. İnsan Nasıl Olmalı!. 31.05.2017.
-----Taka Gazetesi. Öğretmen Olmak İstemiyorlar. 08.06.2017.
-----Taka Gazetesi. Karne Heyecanı (!). 15.06.2017.
-----Taka Gazetesi. Öğretmenlerin Statüsü. 22.06.2017.
-----Taka Gazetesi. Safahat'tan Irkçılık Belasına. 04.07.2017.
-----Taka Gazetesi. "Buhranlarımız". 12.07.2017.
-----Taka Gazetesi. "Aydın" Olmak. 26.07.2017.
-----Taka Gazetesi. Öğretmenlere Yemin Geliyor. 03.08.2017.
-----Taka Gazetesi. Toplumsal Değerlerimiz. 09.08.2017.
-----Taka Gazetesi. Yöneticilik Dersleri (1). 23.08.2017.
-----Taka Gazetesi. TEOG Kalktı !. 22.09.2017.
-----Taka Gazetesi. "Eğitimde Başarılı Olamadık!". 28.09.2017.
-----Taka Gazetesi. Eğitim ve Kültür. 12.10.2017.
-----Taka Gazetesi. Gençleri Aramak. 19.10.2017.
-----Taka Gazetesi. Öğretmen Performans Sistemi. 26.10.2017.
-----Taka Gazetesi. Öğrenciler Not Verecek. 03.11.2017.
-----Taka Gazetesi. Eğitim ve Demokrasi. 16.11.2017.
-----Taka Gazetesi. Herkes Kendi İçin Yaşamalı. 30.11.2017.
-----Taka Gazetesi. Durum İyi Değil. 07.12.2017.
-----Taka Gazetesi. Eğitim Üzerine. 15.12.2017.
-----Taka Gazetesi. Eğitim Harcamaları ve Başarı. 21.12.2017.
Taka Gazetesi (2022). <https://www.takagazete.com.tr/egitim-camiasi-sokta>. Erişim Tarihi:
12.05.2023

Yıldırım, A., ve Şimsek, H. (2008). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Ankara:
Seçkin

Ek-1: Mehmet Okutan'ın Taka Gazetesi'nde Yayımlanan Yazılarının Konulara Göre Düzenlenmesi

2.2.1. Sınav Sistemleri

04.05.2016 tarihinde ilk yazısı yayınlanan Okutan Taka Gazetesinde sınav sistemleri hakkında 46 yazı yazmıştır. Bu yazılarını sıralamak gerekirse;

- Akademik Başarı Yeter (Mi)?,
- Z Kuşağı Kavramı Ve Kimliğimiz,
- Eğitimle İslah Edici Gücünü Kullanmak,
- Yeni Nesil Öğretmenler Gerek!,
- Eğitim Her Sorunu Çözer(Mi?),
- Okulun Yeni Misyonu,
- Eğitim Sistemimiz Milli Mi?,
- Eğitimde Özgürlük Ve Otorite,
- Değişme Kültür Ve Eğitim
- Eğitim Sistemi Ne İşe Yarar?,
- Karnemiz Nasıl?,
- Öğretmen Yetiştirme,
- Pedagojik Formasyon
- Yks

- Karnemiz Nasıl?
- Öğretmen Yetiştirme
- Tıms sonuçları iyi(Mi?)
- Üniversite,
- Üniversite Kapısındaki Gençlere,
- Üniversiteye İftira
- Eğitim Reformu
- Okul Başarısı Ve Kültür
- Lgs Sonuçları
- Sıralamada Yok
- Etkili Okul Müdürleri
- Gençler Sınavdan Korkuyor
- Pisa 2018 Ne Diyor?
- Yerli Pisa Ne Diyor?
- 2023 Eğitim Vizyonu
- Eğitim Projesi
- Yükseköğretim Kurumları Sınavı Yapıldı
- Neden Sınıfta Kalıyor?
- Performans Düşükse...
- Öğretmen Performansı
- Öğrenciler Not Verecek
- Teog Kalktı!
- Karne Heyecanı(!)
- Birinciyiz!
- Ygs Sonuçları Ne Anlatıyor?
- Teog'ta İmam-Hatip Damgası
- Atanamayan Öğretmenler
- Eğitimde Sınıfta Kaldık
- Cep Telefonlarına Disiplin Cezası
- Üniversite Sınavına Hazırlık
- Sınav Odaklı
- Okullar Bitti Mi?

2.2.2. Sınıf Yönetimi

Mehmet Okutan, Sınıf Yönetimi hakkında 62 yazı yazmıştır; bu yazıların başlıkları aşağıda verilmektedir,

- Güle Güle Derviş Hoca
- Eğitimle İslah Edici Gücünü Kullanmak
- Yeni Nesil Öğretmenler Gerek!
- Lider Yöneticilik Öğrenilebilir
- Okul Yöneticiliği Bir Meslektir!
- Yeni Öğretmenler Çok Yaşlı
- Ahlâk Dersine Farklı Bir Teftiş
- Çocukla İletişimde On Söz

- Gdleme
- Ailelerin Görevleri
- Okullarda Tek Tip Elbise
- Z Kuşığı
- Okullar Ve İnsan Olmak
- Karma Eğitim
- Yine Eğitim Sorunu
- Lider Öğretmen Örneği
- Öğütler
- Sorunların Sorumlusu
- Değişime Evet, Ama...
- Yüreğine Dokunabilmek
- Bütün Velilerin Dikkatine
- Karşılaştırmayın
- Öğretmenin Statüsü
- Sosyalleştirir(Mi?)
- Okullarda Kılık-Kıyafet
- Meb Başarı İzleme
- İstekli Olmak
- Çocuklar Okulu Neden Sevmez?
- Çocuklar Okulu Sevmiyor
- Eğitimde Yenilikler zerine
- dlsz Eğitim Olmaz!
- Aile Sarsılıyor(Mu?)
- Eğitimde Disiplin
- Öğrenciler Yoldan Çıkımış
- Zorunlu Okulöncesi Eğitim
- Okul Kuralları-2
- Okul Kuralları
- Karma Eğitim Tartışması
- Cep Telefonlarını Yasaklamak
- Ev devleri
- Şiddet Nasıl nlenir?
- Çocuklar Okulu Sevmiyor!
- Yine Öğretmen Performansı
- Yönetim Ne Zaman Çker?
- Yönetim Ve Kültür
- Tatilde dev Vermeyin!
- Herkes Kendi İçin Yaşamalı
- Eğitim Ve Demokrasi
- Öğretmen Performans Sistemi

- Gençleri Anlamak
- Yöneticilik Dersleri(1)
- Toplumsal Değerlerimiz
- Öğretmenlere Yemin Geliyor
- Öğretmenlerin Statüsü
- Öğretmen Olmak İstemiyorlar
- Sınıfta Dehşet!
- Okul Yöneticiliği
- Yoldan Çıkmış(Mı?)
- Öğretmenlerin Saygınlığı
- Okul Müdürü Haklı
- Liselerde Neler Oluyor?
- Pedagojik Formasyon Şart Mı?

2.2.3. Yöneticilerin Tutumları

Mehmet Okutan Taka Gazetesinde yayımlanan yazılarından yöneticilerin tutumları hakkında 8 Yazı yazmıştır. Bu yazıların başlıkları aşağıda verilmektedir;

- Milli Eğitim Bakanı Değişti
- Yeni Meb Atama Yönetmeliği
- Müfredat Üzerine
- Kul Müdürü Haklı
- Türkiye’de Öğretmen!
- Öğretmen Seçiminde Yeni Dönem
- Trabzon’a İkinci Üniversite
- Liselerde Neler Oluyor

2.2.4. Öğretmenlik Mesleğinin Statüsü

Taka Gazetesinde yayımlanan öğretmenlik mesleğinin statüsü hakkında, Mehmet Okutan 34 yazı yazmıştır. Yazıların başlıkları aşağıda verilmiştir;

- Eğitimde Özgürlük Ve Otorite
- Öğretmenin İdealizmi
- Öğretmenliğe İlk Adımlar
- Müsait Olunca Beni Sever Misin?
- Bilinçli Ebeveyn Miyiz?
- Hocam Ahmet Gürsoy
- Cumhuriyet Ve Öğretmenlik
- Okul Çağı
- Bizim Yunus Ve Dindar İnsan(X)
- Yetişkin Eğitimi Ve Değişme
- Bireycilik/Bireysellik
- Okuma Becerilerimiz Gelişmiş Mi?
- “İyi” Nitelikler
- Yönetenlere Dersler
- Öğretmenim
- Bir Şairi Keşfeden Öğretmen

- Ahlâk Etik Olursa
- İşini İyi Yapan
- Eğitim Yöneticiliği
- İdealist Bir Öğretmen
- Öğretmenler Günü
- Öğretmen Yetiştirme Üzerine
- Kur'an Kursu Öğretmenlerine
- Öğretmen Anlatıyor
- Eğitimde Teknolojinin Yeri Nedir?
- Sevgili Öğretmenim!
- Öğretmen Yetiştirme Sorunu
- İyi Öğretmen Olmak
- Öğretmen Adaylarının Karnesi De Kötü
- Kaliteli Öğretmen Problemimiz Var
- Nasıl İnsan Yetiştirmeli?
- Türkiye'de Öğretmen!
- Sorumlu Öğretmendir!
- Büyüklerimiz Daha İyi Bilir (Mi?)

2.2.5. Güncel Konular, Şairler ve Yazarlar

Mehmet Okutan, Taka Gazetesinde güncel konular, şairler ve yazarlar hakkında görüşlerini kaleme almıştır. Yazmış olduğu yazılar 122 başlık altında bulunmaktadır.

İlkokul Ve Ortaokullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Örgütsel Demokrasi Algıları İle Örgütsel Vatandaşlık Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Trabzon Örneği)^{***}

Zehra AKPINAR*

Cem TUNA**

Özet

Bu araştırmanın temel amacı, Trabzon ili ve ilçelerinde bulunan resmi ilkokul ve ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin örgütsel demokrasi algısı ile örgütsel vatandaşlık davranışları arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmaktır. İlişkisel tarama modelinde tasarlanan bu araştırmanın evrenini 2020-2021 eğitim öğretim yılında Trabzon ili ve ilçelerinde görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ilkokul ve ortaokullarda görev yapan öğretmenlerden tesadüfi örnekleme yoluyla seçilmiştir. Araştırma 268 öğretmenin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak kişisel bilgi formu, örgütsel demokrasi ölçeği ve örgütsel vatandaşlık davranışı ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin örgütsel demokrasi algılarının ve örgütsel vatandaşlık davranışlarının orta seviyede olduğu saptanmıştır. Öğretmenlerin örgütsel demokrasi algıları ve örgütsel vatandaşlık davranışları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca örgütsel demokrasi algısının örgütsel vatandaşlık davranışının anlamlı bir yordayıcısı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Örgütsel Demokrasi, Örgütsel Vatandaşlık Davranışı, Öğretmen, İlkokul, Ortaokul

To cite this article: Akpınar, Z. & Tuna, C. (2024) İlkokul Ve Ortaokullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Örgütsel Demokrasi Algıları İle Örgütsel Vatandaşlık Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Trabzon Örneği). Kosovo Educational Research Journal, 5(1), 76-100.

^{***} Bu çalışma, Prof. Dr. Cem Tuna danışmanlığında Zehra Akpınar tarafından 2022 yılında hazırlanan, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Eğitim Yönetimi Tezli Yüksek Lisans Programı aynı başlıklı tezine dayanmaktadır.

* Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmeni, Türkiye Cumhuriyeti, Milli Eğitim Bakanlığı.
Teacher Of Religious Culture And Ethics, Republic of Türkiye, Ministry of National Education
ORCID 0000-0001-7796-9408

** Prof. Dr., Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü
Prof. Dr., Department of Educational Sciences, Recep Tayyip Erdoğan University
ORCID 0000-0002-6846-8676

Examination Of The Relationship Between Organizational Democracy Perceptions And Organizational Citizenship Behaviors Of Teachers Working In Primary And Secondary Schools (Trabzon Example)

Abstract

While achieving the goals of educational organizations, it is stated as a necessity to ensure a healthy communication within their own system and to create a harmonious working environment in unity and solidarity. In addition, in order for schools to perform the functions expected of them by the society, administrators, teachers and auxiliary personnel must be in working peace. One of the important indicators of labor peace is the positive communication and interaction of individuals within the organization. Positive communication and interaction is one of the factors that enable school administrators and teachers to be happy and peaceful, as well as to achieve job satisfaction (Bursalioglu, 2012, cited in Eken 2014:1). With this research, it is aimed to reveal the importance of organizational democracy and organizational citizenship fields in educational organizations in terms of teachers working in official primary and secondary schools in Trabzon province and its districts and to contribute to the scientific literature in terms of organizational democracy and organizational citizenship concepts. The universe of this research, which was designed in the relational scanning model, consists of teachers working in the province and districts of Trabzon in the 2020-2021 academic year. The sample of the study was selected by random sampling from teachers working in primary and secondary schools. The research was carried out with the participation of 268 teachers. Personal information form, organizational democracy scale and organizational citizenship behavior scale were used as data collection tools in the research. As a result of the research, it was determined that teachers' perceptions of organizational democracy and organizational citizenship behaviors were at a moderate level. It has been revealed that there is a moderately significant positive relationship between teachers' perceptions of organizational democracy and organizational citizenship behaviors. In addition, it was concluded that the perception of organizational democracy is a significant predictor of organizational citizenship behavior.

Keywords: Organizational Democracy, Organizational Citizenship Behaviour, Teacher, Primary School, Secondary School

1. GİRİŞ

Demokrasi kavramı geçmişten günümüze ülkelerin yönetim şekilleri arasında yer almaktadır. Ancak günümüzde yalnızca bir yönetim şekli olarak kalmayan demokrasi, toplumsal yapılar için de yönetsel bir unsur haline gelmiştir. Topluma hizmet sağlayan örgütler de bu unsuru barındıran alanlardan bir tanesidir (Turabik, 2019). Demokrasi özellikle sosyal örgütler için önem taşıyan bir kavramdır (Prah, 2007). Türk Dil Kurumu (2021) tarafından demokrasi “temelini halkın egemenliğine dayandıran bir yönetim biçimi, demokratlık” şeklinde tanımlanmaktadır. Genel anlamda toplumda yer alan tüm bireylerin seçme, seçilme, denetleme ve yaptırım haklarına sahip olması şeklinde açıklanabilmektedir. Demokrasi, yasa karşısında eşitlik, kardeşlik, barış, sevgi, vicdan ve inanç özgürlüğü gibi olumlu unsurları barındırdığı gibi kendisine ters düşen görüş ve düşüncelerin de var olmasına imkân tanımaktadır (Sönmez, 2008). Demokratik uygulamaların iş yaşamında yer alan yansımaları örgütsel demokrasi olarak

adlandırılmaktadır. Sektördeki tüm kurumlar için bir yönetim ve çalışanlar arası ilişki biçimi olarak kabul gören demokrasinin eğitim kurumlarında benimsenmesi ve uygulanmasının faydalı olacağı ifade edilebilir (Turabik, 2019). Eğitim örgütlerinin amaçlarını gerçekleştirirken kendi sistemi içerisinde sağlıklı bir iletişimin sağlanması birlik ve beraberlik içerisinde uyumlu bir çalışma ortamının oluşturulması bir gereklilik olarak ifade edilmektedir. Ayrıca okulların, toplum tarafından kendilerinden beklenen işlevleri gerçekleştirilmesi için yönetici, öğretmen ve yardımcı personelin çalışma barışı içinde olması gerekmektedir. Çalışma barışının sağlandığının önemli göstergelerinden biri örgüt içindeki bireylerin iletişim ve etkileşimlerinin olumlu yönde olmasıdır. Olumlu iletişim ve etkileşim, okul yöneticileri ve öğretmenlerin mutlu ve huzurlu olmalarıyla birlikte iş doyumuna ulaşmalarını da sağlayan etkenlerden biridir (Bursalıoğlu, 2012, akt: Eken 2014:1). Demokratik uygulamalar, örgüt içerisindeki çalışan performansını etkileyen birden fazla faktörden bir tanesi olarak ifade edilebilir. (Coşan ve Gülova, 2014: 241; Erkal, 2012).

Çalışma ortamında yönetsel düzen içinde her şey açıkça ortaya koyulmadığından, yöneticilerin örgüt ortamındaki birçok konu ve durumu tahmin etmeleri veya hissetmeleri gerekir. Bu durum yöneticilerin biçimsel yapı ve sistemler dışında biçimsel olmayan birçok durum ve olguya da dikkat etmesiyle mümkündür. Çalışma ortamında açıkça görünen durum ve konular biçimsel yapıyı, açıkça görülmeyen ama var olduğu bilinen ve hissedilen durum ve konular ise biçimsel olmayan yapıyı ifade etmektedir. Dolayısıyla, yöneticiler için asıl önemli olan örgütün biçimsel olmayan yönüdür (Koçel, 2003;509). Buradan hareketle, örgütsel vatandaşlık davranışının [ÖVD] örgütün biçimsel olmayan kısmını ifade ettiği ancak bütünsel olarak ele alındığında örgütün çalışmalarına ve işlevselliğine katkı sunabilecek unsurlardan biri olduğu belirtilmektedir.

Örgütsel vatandaşlık davranışı, 1983 yılında ilk kez işletme yönetimi alanında literatürde yerini almış ve son dönemlerde üzerinde en çok araştırma yapılan konular arasında yer almıştır (Bateman ve Organ, 1983). Dennis Organ (1988:5) örgütsel vatandaşlık davranışını, çalışanın iş ortamında, iş tanımlarının dışında zorunluluk taşımadan yaptığı eylemleri ve ekstra davranış göstermesi olarak ifade etmiştir. İşbaşı'na (2000:4) göre ise gönüllülük kavramı, çalışanın biçimsel rolünü yani bireyin örgüt içerisindeki sorumluluklarını ve iş tanımını ifade etmektedir. Bununla birlikte Greenberg ve Baron (1997) örgütsel vatandaşlık davranışını, çalışanların örgütün belirlediği görev ve sorumluluklarının ötesine geçerek kendisinden beklenenin dışında sergilediği fazladan davranışlar olarak tanımlamıştır. Bu doğrultuda örgütsel vatandaşlık davranışının sergilenmemesi örgüt üyeleri için bir cezayı gerektirmez. (İşbaşı, 2000;4). Örgütsel vatandaşlık, adeta devlet ile vatandaş arasındaki ilişkinin bir prototipidir. Devlet ve vatandaş arasında hak ve sorumlulukları açısından nasıl karşılıklı bir ilişki mevcutsa örgüt içerisinde de yöneten ve yönetilen arasında böyle bir ilişki mevcuttur. Bireysel olarak anlam ifade etmeyen bu davranışlar, bir araya geldiğinde örgütün performansını olumlu yönde etkilemekte, örgütsel sistemin işlerliğini kolaylaştırmakta ve örgütteki çatışmaları azaltarak örgütün etkililiğini artırmaktadır (Organ, 1988). Bunun yanında kendisini örgütün bir parçası olarak görüp kendisinden beklenenden daha fazla çalışma sergileyen çalışanlar, örgütü daha çok benimseyerek örgüt yararına olan tutum ve davranışlarını artıracaktır (Carmeli, 2005; Karabey ve İşcan, 2007).

Bireylerin örgütü benimsemeleri, kendilerini çalıştığı örgüte ait hissetmeleri ve örgüt yararına davranış sergileme durumlarının örgüt adına karar alma noktasında söz sahibi olmaları ile ilişkili olup olmadığının araştırılması amacıyla bu çalışmanın

gerçekleştirilmesine karar verilmiştir. Bunun yanında örgütsel demokrasi kavramı ve örgütsel vatandaşlık davranışı arasındaki ilişkinin incelendiği araştırmaların Çavuş ve Biçer (2021), Barutcu (2019) ve Geçkil (2013) tarafından yapılan araştırmalar ile sınırlı olduğu ve yapılan araştırmaların daha çok eğitim örgütleri dışındaki sektörlerde gerçekleştirildiği görülmüştür.

1.1. Örgütsel Demokrasi

Örgütsel demokrasinin tanımlanabilmesi için öncelikle örgüt ve demokrasi kavramlarının ne olduğunun açıklanması gerekir. Toplum içerisinde bir birey olarak var olan insan bununla birlikte örgütsel sistemin de bir parçasıdır. Örgüt, bir grup insanın tanımlanmış bir amacı gerçekleştirmek üzere güç birliği yaptığı ve ilişkilerin belli bir yönetsel düzene dayandığı toplumsal sistem olarak tanımlanmaktadır (Aşkun, 1981). Ayrıca Türk Dil Kurumu tarafından örgüt; ortak bir hedefi veya eylemi gerçekleştirmek için bir araya bulunan kişi veya kurumların oluşturduğu birlik, oluşum şeklinde tanımlanmaktadır. Demokrasi kavramı Türkçe sözlükte “Halkın hâkimiyeti temeline dayanan bir yönetim biçimi, el erki, demokratlık” (TDK, 2021) olarak ifade edilmektedir. Demokrasi kelimesinin kökeni etimolojik olarak Eski Yunan medeniyetine dayanmakla (Kan, 2008) birlikte Yunanca “demos” (halk) ve “kratos” (egemenlik) kelimelerinden oluşan demokratia (iktidar, güç), “halk iktidarı” anlamına gelmektedir (Sezen, 2000). Bu doğrultuda demokratik düşünce ve kuralların hâkim olduğu yerlerde kişiler, kendilerini doğrudan veya dolaylı olarak etkileyen politikaları şekillendirme noktasında eşit haklara sahiptir. Genellikle devletlerin yönetim biçimi olarak algılanan demokrasi, örgüt ve oluşumlara da hâkim kılınabilir ve örgüt üyeleri demokrasinin esaslarını yerine getirerek tüm bireylerin söz sahibi olduğu bir yönetim anlayışı sergileyebilir (Kesen, 2015). Yönetsel bir biçim olan demokrasi halkın ve/veya ilgili bireylerin önemli kararlara katılma ve kendilerinin temsil edecek kişileri seçme hakkının olduğu bir yönetim şeklini ifade etmekle birlikte çeşitli tanımlarla ifade edilen bu kavram, halkın kendisi için ve kendisi tarafından yönetilmesi anlamına gelmektedir. Demokrasi kavramı genel anlamıyla bir ülkede yaşayan bireylerin çoğunluğunun, devlet yönetimine doğrudan veya temsili olarak katıldığı yönetim şeklidir. Siyasi anlamda demokrasi isesiyasal denetimin vatandaşlarda veya vatandaşların seçtiği temsilciler vasıtasıyla yapıldığı yönetim şeklini ifade eder (Harrison ve Freeman, 2004). Demokrasi, Abraham Lincoln tarafından “halkın, kendisi için ve kendisi tarafından yönetilmesi” olarak tanımlanırken, Karl Popper demokrasi için “diktatörlükten kurtulmayı mümkün kılan yönetim” tanımını yapmıştır. (Eren, 2001). Demokratik bir yönetimde; kanunlar önünde eşitlik, kardeşlik, barış, sevgi, vicdan, inanç özgürlüğü yer almakla birlikte demokrasiye aykırı görüş ve düşüncelerin de var olma hakkı bulunmaktadır (Sönmez, 2008).

Demokrasi, diğer yönetsel şekillerden ayrılarak günümüzde kullanılan en yaygın devlet sistemi haline gelmiş olup temelinde, bireylerin eşitliği ve yönetime katılımını savunan bir modelidir. Bu nedenle temel niteliklerinin etkisiyle günümüzde sadece siyasal bir yönetim şekli olarak kalmamış, örgütlerin de yönetim anlayışını şekillendirmeye başlamıştır (Coşan ve Gülova, 2014). Çalışanların örgüt içerisinde kurumsal iradenin kullanımına katılmalarını ifade eden ve örgütsel düzeyde uygulanan bu demokrasi şekli örgütsel demokrasi olarak tanımlanmıştır (Harrison ve Freeman, 2004). Siyasi demokrasinin bir izdüşümü olarak ifade edilen örgütsel demokraside, örgüt çalışanlarının yönetimde söz sahibi olmaları esastır. Ayrıca daha etkili bir yönetim anlayışı sergilenmesi adına iş görenlerin; stratejik, taktiksel ve operasyonel kararlara katılmalarının gerekliliği de savunulmaktadır. (Kerr, 2004; Weber, Unterrainer ve

Schmid, 2009; Yazdani, 2010). Somech (2010), demokratik yönetimin gerçekleşebilmesi için karara katılımın sadece bir tavsiye boyutunda kalmaması gerektiğini ifade etmekle birlikte işgörenlerin önemli konularda da yönetsel bir stratejisi olarak doğrudan söz sahibi olmalarının yönetim tarafından üstlenilmesi gerektiğini savunmaktadır. Örgütsel demokrasi; kanunların üstünlüğünü esas kabul eden, örgütün tüm imkânlarını çalışanların yararına kullanan ve insan haklarına saygıyı esas alan bir yönetim biçimidir. Ayrıca örgütün görevleri doğrultusunda sorumluluğu kurum içine dağıtan ve böylece kurumun işlevini genişleten bir yaklaşımdır. (Tutar ve Sadykova, 2014). Örgütsel demokraside çalışanların yönetime katılımının geçici bir süre ile sınırlı olmadığı, şartlardan bağımsız, geniş tabanlı, süresiz ve kurumsallaşmış bir katılımın olması gerektiği ifade edilmektedir (Çopur, 2018).

Bütün bu tanımlamalardan yola çıkarak; Coşan ve Gülova (2014) örgütsel demokrasiyi, örgütlerin işlevlerini yerine getirirken; örgütsel yapı, görev, politika ve yöntemlerinde, işgören katılımına, ortak akıla olan inanca, bireylerin özgürlüğüne, saygı ve eşitliğe dayanan bir sistemi ifade eden yönetim anlayışı olarak tanımlamaktadır.

Örgütsel demokrasinin ne olup ne olmadığını daha doğru anlamlandırabilmek adına onu siyasal demokrasiden ayıran unsurlara dikkat çekmek gerekir. “Örgütsel demokrasiyi siyasal demokrasiden ayıran özellikler nelerdir?” sorusuna verilebilecek yanıt aşağıda Tablo 1’de belirtilmektedir.

Tablo 1. İki bağlamda temel demokratik özelliklerin karşılaştırılması

Demokratik Nitelikler	Siyasi Bağlamda	Örgütsel Bağlamda
1. Yönetilenlere Karşı Sorumluluk: Yönetilen yönetilenler tarafından eçilir. Yönetilenlerin seçim sorumluluğu vardır.	Yöneticiler yetki ve görevlerini seçim yoluyla alır.	Seçim nadirdir veya yoktur. (Yöneticileri çalışanların seçme hakkı yoktur.)
2. Eşit Katılım Hakkı: Devletin nitelikli tüm üyeleri ekonomik ve sosyal ayırım gözetmeksizin bir oy hakkına sahiptir.	Katılım vatandaşların yasal hakkıdır.	Katılım idarenin kontrolündedir.
3.Özgür Bilgi Paylaşımı: Bilgiye sahip olan devlet bilgiyi paylaşma hakkına da sahiptir.	Sahip olma ve paylaşma yasal dayanaklarla güvence altına alınır.	Sahiplik ve paylaşım yönetimin kontrolündedir.
4.Temsil Hakkı: Hükümet tarafından yasallık seçmenin menfaat ve kararlarının temsil edilmesi şartıyla sağlanır.	Temsil edilme seçim aşamasıyla garanti edilir.	Ön planda olan ekonomik değer üretmektir, temsil edilme tesadüfidir ya da yoktur.

Kaynak: (Kerr, 2004.84)

1.2. Örgütsel Vatandaşlık Davranışı

Vatandaşlık kavramı sözlükte bireyler ile devlet arasında yasalarla belirlenmiş karşılıklı hak ve sorumluluklara dayanan ilişki olarak tanımlanmaktadır. Vatandaşlık kavramının, Türk Dil Kurumu sözlüğünde yer alan tanımı yurttaşlıktır. (TDK, 2021). Kişiler, vatandaşı oldukları ülkede devletin kanunlar ile düzenlemediği bazı durumlarda kendiliğinden kararlar alarak pozitif yönde davranış sergilerler. Kişilerce sergilenen bu istedik davranışlar bireysel anlamda düşünüldüğünde büyük bir önem taşımaya da davranışı sergileyen birey sayısı arttıkça davranışın olumlu yansımaları toplum genelinde görülecektir. Bu davranışlar neticesinde oluşan pozitif ortam toplumu bu tür davranışların sürekliliği konusunda güdüleyecek ve davranışın devamlılığını sağlayacaktır. Aynı olumlu etkileşim örgütlerdeki çalışma ortamı içinde geçerlidir. Bir çalışan tarafından gerçekleştirilen örgütsel davranış önemsiz bir detay gibi düşünülse de bu küçük adımlar örgüt ortamında olumlu yönde bir davranış algısının gelişmesi ve yerleşmesi için öncü olacaktır ve uzun vadede örgüte menfaat sağlayacaktır (Todd, 2003:19'den akt. Kaplan, 2011:8).

Örgütsel vatandaşlık davranışı, isteğe bağlı, "ekstra-rol", davranış olarak tanımlanır, kuruluş tarafından resmi olarak ödüllendirilmez veya cezalandırılmaz. Toplam, verimliliği ve/veya etkililiği artırarak kuruluşa fayda sağlar (Schnake ve Dumler, 2003). Ayrıca Bateman ve Organ (1983) tarafından örgütsel vatandaşlık davranışı, örgüt içerisinde yasal bir ödül sistemine bağlı olmaksızın örgütsel işleyişe katkı sağlayan, gönüllülük esasına dayanan ekstra rol davranışı olarak ifade edilmiştir. Ayrıca Organ, Smith ve Near örgütsel vatandaşlık davranışını örgüt içerisindeki yasal ödül sisteminde doğrudan karşılığı olmayan ancak bütünsel bakıldığında örgütün işlevselliğine olumlu katkı sunan, gönüllülüğe ve bireysel inisiyatiflere bağlı çalışan davranışları olarak tanımlamaktadır (Barbuto, 2001:539). Tanımda bahsedilen kavramlar, Organ'a (1988) göre örgütsel vatandaşlık davranışını diğer davranış türlerinden ayıran özellikler olarak belirtilmiştir. Bunlar;

- Resmi ödül ve ceza sisteminde yer almaması,
- Çalışanların resmi sorumluluklarının üzerinde ve bütünsel anlamda örgütsel hedeflere ulaşmaya destek olması,
- Gönüllü ve inisiyatif kullanılarak gerçekleştirilmesidir.

Organ (1997) tarafından ilerleyen süreçte örgütsel vatandaşlık davranışını "görev başarısının sağlandığı sosyal ve psikolojik ortamı destekleyen davranış" (s.91) şeklinde güncellenmiştir. Vatandaşlık davranışı, işgörenlere kişisel kazanımlar sağlamaya da örgütün amaçlarını ve edimlerini desteklemek için işgörenler tarafından çoğunlukla gösterilmektedir (Moorman ve Blakely, 1995). Bir örgütte çalışan bireyler ne kadar çok kendilerini örgütün parçası, örgütü de ne kadar çok kendi parçaları gibi görürler ise, buldukları örgütün üyeliğine ne kadar çok içten bağlanırlarsa, örgütte o kadar çok kalmak isterler. Örgütte ortak çalışmaya katkıda bulunmak için içten bir çaba gösterirler (Kaplan 2011).

Mesai arkadaşlarına, amirlere ve denetimden sorumlu kişilere yardımcı olmak, kurumsal vizyona katkı sunmak, iş tanımı dışındaki görevler için gönüllü ve istekli olmak, işe yeni başlayanların uyum sürecine katkı sunmak, sürekli olmayan istekler konusunda

iş arkadaşlarını bilgilendirmek, diğer çalışanların haklarını suistimal etmemek ve toplantı ve çalışmalara isteyerek katılmak gibi davranışlar örgütsel vatandaşlık davranışı için birer örnek olarak gösterilebilir (Borman, Penner, Allen, ve Motowidlo, 2001; Kidwell, Mossholder, ve Bennett, 1997; Koys, 2001).

Örgütlerin katı bir ast-üst ilişkisinden sıyrılması ve kişiselleşmiş işlerden uzaklaşması, kendini özgürce yöneten bir yapı kazanması, işbirliğinin çalışma prensibi haline geldiği bir yapıya dönüşmesi; bireysel anlamda sorumluluk almanın ve örgüt içerisinde birlikte hareket etmenin önemini artırmıştır (LePine, Erez, ve Johnson, 2002). Bunun yanında değişen ve gelişen toplumsal koşullar paralelinde örgütlerin de kendini yenilemesi ve faaliyetlerini sürdürmesi gerektiğinden bu değişime ayak uydurabilmek amacıyla örgütsel faaliyetlerde resmi sorumlulukları dışında ve yasal iş tanımlarının ötesinde inisiyatif kullanarak çalışanlar, daha fazla değer kazanmıştır (Somech ve Drach-Zahavy, 2004).

Örgütsel vatandaşlık davranışı kavramı, örgütsel araştırmalarda kullanılmaya başlandığından itibaren işlevsel bir yapı kazanması ve ölçülmesi konusunda farklı yaklaşımlar sunulmuştur. Çalışanların iş ile ilgili sorunlar için çalışma arkadaşlarına yardımcı olması, kendisine tanımlanan görevleri problem oluşturmadan kabul etmesi, plansız ortaya çıkan zorunlu görevleri şikâyet etmeden yapması, iş ortamında düzen ve temizliğin sağlanmasına yardımcı olması, çalışma ortamındaki problemlerle yakınmadan mücadele etmesi ve problemlerin üstesinden gelmek için çaba sarfetmesi, iş ortamı, yöneticileri ve iş arkadaşları hakkındaki olumsuz durumlardan örgüt dışındaki kişi ve kurumlara bahsetmemesi, örgütsel vatandaşlık davranışının gereklilikleri olarak ifade edilmektedir. (Buluç ve Serin, 2014). Bu doğrultuda örgütsel vatandaşlık davranışına ilişkin yapılan araştırmalarda kavram tek bir boyutta ele alınmamış çok yönlü bir yapı olarak değerlendirilmiştir.

1.2.1. Örgütsel Vatandaşlık Davranışının Öncülleri

Örgütsel vatandaşlık davranışını etkileyen unsurlar arasından kişinin ruh durumu, işe bakış açısı ve iş doyumunu, örgütsel adalet, örgüte bağlılık, yönetici desteği, bireylerin ihtiyaçları, çalışanların kişilik özellikleri, işin özellikleri, yöneticilerin özellikleri ve bununla birlikte çalışanların örgüte duydukları güven gibi etkenlerin öne çıktığı görülmektedir (Altaş ve Çekmecelioğlu, 2007; Lepine, Erez ve Johnson, 2002; Aslan, 2008; Gürbüz, 2008). Örgütsel vatandaşlık davranışının öncüllerini belirlemek amacıyla yapılan deneysel araştırmaların genellikle “bireysel özellikler, iş özellikleri, örgüt özellikleri ve lider davranışları” olmak üzere dört temel esasa bağlı kaldıkları belirtilmiştir. (Podsakoff ve diğerleri 2000).

1.2.2. Eğitimde Örgütsel Vatandaşlık Davranışı

Tüm örgüt ve kurumlarda olduğu gibi eğitim kurumlarında da örgüt kültürü oldukça fazla önem taşımaktadır. Yapılan araştırmalar, eğitim öğretim sürecinin kaliteli olması ve beklenen başarının elde edilmesinde okulda oluşturulan örgüt kültürünün önemli bir etken olduğunu ortaya koymaktadır. Bu nedenle eğitim örgütlerine ilişkin yapılan araştırmalar daha çok öğretmenler arasındaki ilişkiler ile öğretmenler ve yöneticiler arasındaki ilişkileri incelemek üzere yetişkinler üzerine odaklanmıştır. (Lunenburg ve Ornstein, 2013). Örgütsel vatandaşlık davranışının ortaya çıkmasında etkili olan temel unsurların başında liderlik gelmektedir (Nguni vd., 2006, 145). Bir okul müdürünü nitelikli kılan unsur, ekip ruhu anlayışına sahip bir liderlik davranışı sergileyebilmesidir (Gümüseli, 2001). Çünkü çalışanların örgütsel vatandaşlık davranışı

gösterme istekleri, öncelikle üstlerine duydukları güvenin bir ürünüdür. Yöneticisinin bağlılığına inanan, kurumdaki çalışmaları tarafsız ve içten bir şekilde değerlendireceğini ve adaletle takdir edeceği düşünen çalışanlar, örgütteki ufak sorunları görmezden gelebilmekte (sportmenlik) veya güçlü bir gerekçeleri olsa dahi çalışmalarını sürdürmektedirler (vicdanlılık) (İşbaşı, 2000, 26).

1.2.3. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, Trabzon il merkezi ve ilçelerinde bulunan ilkokul ve ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin örgütsel demokrasi algıları ile örgütsel vatandaşlık davranışları arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmaktır. Ayrıca bu çalışma ile öğretmenlerin örgütsel demokrasi algıları ile örgütsel vatandaşlık davranışlarının demografik değişkenler açısından farklılık gösterip göstermediği tespit edilmeye çalışılmıştır.

Bu genel amaç doğrultusunda cevap aranan aşağıdaki sorular çalışmanın alt amaçlarını oluşturmaktadır:

1. Öğretmenlerin örgütsel demokrasi algıları;
 - a) Katılım-eleştiri,
 - b) Şeffaflık,
 - c) Adalet,
 - d) Eşitlik,
 - e) Hesap verebilirlik boyutları açısından hangi düzeydedir?
2. Öğretmenlerin örgütsel vatandaşlık davranışları
 - a) Nezaket ve özgecilik,
 - b) Vicdanlılık,
 - c) Sportmenlik,
 - d) Sivil erdem boyutları açısından hangi düzeydedir?
3. İlkokul ve ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin örgütsel demokrasi algıları ile örgütsel vatandaşlık davranışları,
 - a) Görev yapılan okul türüne,
 - b) Cinsiyete,
 - c) Yaşa,
 - d) Mezuniyet durumuna,
 - e) Branşa,
 - f) Kurumdaki hizmet süresine,
 - g) Mesleki kıdeme göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
4. İlkokul ve ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin örgütsel demokrasi algıları ile örgütsel vatandaşlık davranışları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
5. Örgütsel demokrasi algısı örgütsel vatandaşlık davranışını yordamakta mıdır?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma modeli; ilkokul ve ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin örgütsel demokrasi algıları ile örgütsel vatandaşlık davranışları arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere iki ve daha fazla sayıdaki değişken arasındaki birlikte değişimin var olma düzeyini ve derecesini belirlemek üzere kullanılan ilişkisel tarama modelidir (Karasar, 2018).

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2019-2020 eğitim öğretim yılında Trabzon ili ve ilçelerindeki resmi ilkokul ve ortaokullarda görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Evren büyüklüğü göz önüne alındığında maddi yetersizlikler ve zaman kısıtlılığı, evrenin tamamına ulaşılmasının güç olması nedeniyle; evrendeki tüm elemanların birbirine eşit derecede seçilme hakkına sahip olduğu örnekleme türü olan basit tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılmıştır (Karasar, 2018).

Örnekleme aşamasında örneklem büyüklüğünü belirlemek için alan yazında yapılan araştırmada birden fazla görüş olduğu tespit edilmiştir. Kline (1994), örneklem büyüklüğünün ölçekteki madde sayısının 10 katı olması gerektiğini belirtirken, Büyüköztürk vd. (2016), örneklem büyüklüğünün ölçekteki madde sayısının en az 5 katı olmasının yeterli olduğunu ifade etmektedir. Bu çalışmada kullanılan örgütsel demokrasi ölçeği 28 maddeden ve örgütsel vatandaşlık davranışı ölçeği 26 maddeden oluşmaktadır. Araştırmaya katılan 268 kişi anket maddelerinin 5 katı olması gerekliliğini sağlamaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin 111'i (% 41,41) ilkokulda, 157'si (% 58,58) ortaokulda görev yapmaktadır. Bu öğretmenlerin 113'ü (42,16) erkek, 155'i (%57,83) kadındır. Öğretmenlerin 17'si (%6,34) 20-25 yaş, 41' (%15,29) 26-30 yaş, 70'i (%26,11) 31-35 yaş, 61'i (%22,76) 36-40 yaş, 42'si (% 15,67) 41-45 yaş, 37'si (%13,80) 46 yaş ve üzerinde yer almaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin mezuniyet durumlarına bakıldığında 13'ünün (4,85) 2 yıllık enstitü mezunu olduğu, 240'ının (%89,55) lisans ve 15'inin (%5,59) lisansüstü eğitim mezunu olduğu görülmektedir. Ayrıca öğretmenlerin 26'sının (%9,70) Türkçe, 22'sinin (% 8,20) Matematik, 19'unun (%7,08) Fen Bilimleri, 17'sinin (%6,34) İngilizce, 22'sinin (%8,20) Sosyal Bilgiler, 14'ünün (%5,22) Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, 5'inin (%1,8) Müzik, 7'sinin (%2,61) Görsel Sanatlar, 8'inin (%2,98) Beden Eğitimi ve Spor, 10'unun (%3,73) Rehberlik, 7'sinin (%2,61) Özel Eğitim, 14'ünün (5,22) Okul Öncesi, 87'sinin (32,46) Sınıf Öğretmenliği, 4 'ünün (1,49) Bilişim Teknolojileri ve 6'sının (%2,23) Teknoloji ve Tasarım branşında olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin hizmet süresi değişkenine bakıldığında 118'inin (%44,02) 5 yıl ve daha az, 102'sinin (38,05) 6-10 yıl ve 48'inin (%17,91) 11 yıl ve üzeri hizmet süresine sahip olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin 33'ünün (%12,41) 5 yıl ve daha az, 69'unun (%25,74) 6-10 yıl, 63'ünün (%23,50) 11-15 yıl, 48'inin (%17,91) 16-20 yıl ve 55'inin (%20,52) 21 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip olduğu görülmektedir.

2.3. Verilerin Toplanması

Bu araştırmada kullanılacak veriler Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'ndan alınan 13.10.2020 tarih ve 2020/119 sayılı etik kurul izni doğrultusunda toplanmış olup araştırmada ilkokul ve ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin örgütsel demokrasi algıları ile örgütsel vatandaşlık davranış düzeylerini belirlemek üzere kullanılan veri toplama aracı üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm katılımcıların demografik özelliklerinin belirlemeye yönelik "Kişisel Bilgi Formu" ikinci bölüm örgütsel demokrasi ölçeği ve üçüncü bölüm örgütsel vatandaşlık ölçeğinden oluşmaktadır. Ölçekler uygulanırken öğretmenlerin gönüllülük esası dikkate alınmış ve ölçeklerin tamamı yüz yüze uygulanmıştır. Hatalı ve eksik doldurulan ölçekler dikkate alınmayıp değerlendirmeye tabi tutulmamıştır. Bu işlemler sonunda 268 veri analiz için değerlendirilmeye alınmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Yapılan araştırmadan elde edilen verilerin analizinde SPSS (Statistical Package for the Social Sciences-Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı) programı kullanılmıştır. Veriler programa girilirken kayıp veriler belirlenmiş ve ölçeklerin 10 tanesinde kayıp veri tespit edilmiştir. Bu veriler analize dahil edilmemiştir. Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin verilerin frekans ve yüzde değerleri incelenerek ‘‘rgtsel Demokrasi’’ ve ‘‘rgtsel Vatandaşlık Davranışı leği’’nden alınan toplam puanların aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları hesaplanmıştır. Öğretmenlerin rgtsel demokrasi algıları ve örgütsel vatandaşlık davranışlarının demografik değişkenler açısından farklılık gösterip göstermediğinin belirlemek için parametrik testlerden t-testi ve tek yönlü varyans analizi (one-way ANOVA) testi yapılmıştır.

3. BULGULAR

3.1. Öğretmenlerin rgtsel Demokrasi Algıları ve rgtsel Vatandaşlık Davranışları

Tablo 3. Öğretmenlerin rgtsel demokrasi algıları ve örgütsel vatandaşlık davranışlarına ait ortalama ve standart sapma değerleri

	N	\bar{X}	SS
Örgütsel Demokrasi Algısı	268	3.67	0.62
Örgütsel Vatandaşlık Davranışı	268	3.98	0.45

Tablo 3’te öğretmenlerin örgütsel demokrasi algılarının ortalamalarının $\bar{X} = 3.67$ olduğu görülürken öğretmenlerin örgütsel vatandaşlık davranışı ortalamasının $\bar{X} = 3.98$ olduğu belirlenmiştir.

3.2. Öğretmenlerin Görev Yapılan Okul Türü Değişkenine Göre rgtsel Demokrasi Algıları ve rgtsel Vatandaşlık Davranışları

Tablo 4. Öğretmenlerin rgtsel demokrasi algıları ve örgütsel vatandaşlık davranışlarına ilişkin görev yapılan okul türü değişkeni t-testi sonuçları

	Okul Türü	N	\bar{X}	SS	t	SD	p
Örgütsel Demokrasi Algısı	İlkokul	111	3.62	0,68	-1.01	266	0.31
	Ortaokul	157	3.70	0,58			
Örgütsel Vatandaşlık Davranışı	İlkokul	111	4.05	0.44	1.88	266	0.06
	Ortaokul	157	3.94	0.46			

Tablo 4’e bakıldığında öğretmenlerin örgütsel demokrasi algıları ($t[266] = -1.01$; $p > 0.05$) ve örgütsel vatandaşlık davranışları ($t[266] = 1.88$; $p > 0.05$) ortalamalarının okul türü değişkeni açısından istatistiksel bağlamda anlamlı bir farklılık oluşturmadığı tespit edilmiştir.

3.3. Öğretmenlerin Cinsiyet Değişkenine Göre rgtsel Demokrasi Algıları ve rgtsel Vatandaşlık Davranışları

Tablo 5. Öğretmenlerin rgtsel demokrasi algıları ve örgütsel vatandaşlık davranışlarına ilişkin cinsiyet değişkeni t-testi sonuçları

	Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	t	SD	p
Örgütsel Demokrasi Algısı	Erkek	113	3.66	0.67	-0.20	266	0.84
	Kadın	155	3.68	0.59			
Örgütsel Vatandaşlık Davranışı	Erkek	113	3.98	0.45	-0.25	266	0.79
	Kadın	155	3.99	0.46			

Tablo 5'e bakıldığında öğretmenlerin örgütsel demokrasi algıları ($t[266]=-0.20$; $p>0.05$) ve örgütsel vatandaşlık davranışları ($t[266]=-0.25$; $p>0.05$) ortalamalarının cinsiyet değişkeni açısından istatistiksel bağlamda anlamlı bir farklılık oluşturmadığı tespit edilmiştir.

3.4. Öğretmenlerin Yaş Değişkenine Göre Örgütsel Demokrasi Algıları ve Örgütsel Vatandaşlık Davranışları

Tablo 6. Öğretmenlerin örgütsel demokrasi algıları ve örgütsel vatandaşlık davranışlarına ilişkin yaş değişkeni anova testi sonuçları

	Yaş	N	\bar{X}	SS	Varyansın Kaynağı	Kt	sd	KO	F	p
Örgütsel Demokrasi Algısı	20-25	17	3.89	0.49	Gruplar Arası	2.89	5	0.57	1.48	0.19
	26-30	41	3.79	0.60	Gruplar İçi	102.28	262	0.39		
	31-35	70	3.64	0.59	Toplam	105.17	267			
	36-40	61	3.71	0.70						
	41-45	42	3.50	0.61						
	45 ve üzeri	37	3.62	0.62						
Örgütsel Vatandaşlık Davranışı	20-25	17	4.21	0.49	Gruplar Arası	2.30	5	0.46	2.23	0.05
	26-30	41	3.96	0.40	Gruplar İçi	53.97	262	0.20		
	31-35	70	4.05	0.47	Toplam	56.28	267			
	36-40	61	3.90	0.45						
	41-45	42	3.87	0.43						
	45 ve üzeri	37	4.04	0.45						

Tablo 6'ya bakıldığında öğretmenlerin örgütsel demokrasi algıları ($F = 1.48$; $p>0.05$) ve örgütsel vatandaşlık davranışları ($F=2.23$; $p>0.05$) ortalamalarının yaş değişkeni açısından istatistiksel bağlamda anlamlı bir farklılık oluşturmadığı tespit edilmiştir.

3.5. Öğretmenlerin Mezuniyet Durumu Değişkenine Göre Örgütsel Demokrasi Algıları ve Örgütsel Vatandaşlık Davranışları

Tablo 7. Öğretmenlerin örgütsel demokrasi algıları ve örgütsel vatandaşlık davranışlarına ilişkin mezuniyet durumu değişkeni anova testi sonuçları

	Mezuniyet Durumu	N	\bar{X}	SS	Varyansın Kaynağı	Kt	sd	KO	F	p
Örgütsel Demokrasi Algısı	2 yıllık enstitü	13	3.52	0.52	Gruplar Arası	0.50	2	0.25	0.63	0.52
	Lisans	240	3.67	0.63	Gruplar İçi	104.66	265	0.39		
	Lisans üstü	15	3.79	0.56	Toplam	105.17	267			
Örgütsel Vatandaşlık Davranışı	2 yıllık enstitü	13	3.96	0.46	Gruplar Arası	0.4	2	0.22	1.06	0.34

Lisans	240	4.00	0.45	Gruplar İçi	55.83	265	0.21
Lisans üstü	15	3.82	0.51	Toplam	56.28	267	

Tablo 7'ye bakıldığında öğretmenlerin örgütsel demokrasi algıları ($F = 0.63$; $p > 0.05$) ve örgütsel vatandaşlık davranışları ($F = 1.06$; $p > 0.05$) ortalamalarının mezuniyet durumu değişkeni açısından istatistiksel bağlamda anlamlı bir farklılık oluşturmadığı tespit edilmiştir.

3.6. Öğretmenlerin Branş Değişkenine Göre Örgütsel Demokrasi Algıları ve Örgütsel Vatandaşlık Davranışları

Tablo 8. Öğretmenlerin örgütsel demokrasi algıları ve örgütsel vatandaşlık davranışlarına ilişkin branş değişkeni anova testi sonuçları

	Branş	N	\bar{X}	SS	Varyansın Kaynağı	Kt	sd	KO	F	p	
Örgütsel Demokrasi Algısı	Türkçe	26	3.78	0.60	Gruplar Arası	4.58	14	0.32			
	Matematik	22	3.42	0.62	Gruplar İçi	100.58	253	0.39			
	Fen Bilimleri	19	3.65	0.49	Toplam	105.17	267				
	İngilizce	17	3.86	0.50							
	Sosyal Bilgiler	22	3.72	0.60							
	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	14	3.57	0.67							
	Müzik	5	3.77	0.44							
	Görsel Sanatlar	7	3.90	0.55					0.82	0.64	
	Beden Eğitimi ve Spor	8	3.98	0.66							
	Rehberlik	10	3.67	0.71							
	Özel Eğitim	7	3.90	0.78							
	Okul Öncesi Sınıf Öğretmenliği	14	3.69	0.81							
	Bilişim Teknolojileri ve Yazılımı	4	3.64	0.34							
	Teknoloji ve Tasarım	6	3.72	0.49							
	Örgütsel Vatandaşlık Davranışı	Türkçe	26	3.92	0.41	Gruplar Arası	4.30	14	0.30		
		Matematik	22	3.78	0.51	Gruplar İçi	51.98	253	0.20		
		Fen Bilimleri	19	3.91	0.44	Toplam	56.28	267			
İngilizce		17	3.92	0.55							
Sosyal Bilgiler		22	4.08	0.23							
Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi		14	4.04	0.37					1.49	0.11	
Müzik		5	3.98	0.45							
Görsel Sanatlar		7	3.72	0.65							
Beden Eğitimi ve Spor		8	4.15	0.42							

Rehberlik	10	4.08	0.42
Özel Eğitim	7	4.00	0.77
Okul Öncesi	14	4.22	0.31
Sınıf Öğretmenliği	87	4.01	0.46
Bilişim Teknolojileri ve Yazılımı	4	3.53	0.57
Teknoloji ve Tasarım	6	4.25	0.20

Tablo 8'e bakıldığında öğretmenlerin örgütsel demokrasi algıları ($F = 0.82$; $p > 0.05$) ve örgütsel vatandaşlık davranışları ($F = 1.49$; $p > 0.05$) ortalamalarının branş değişkeni açısından istatistiksel bağlamda anlamlı bir farklılık oluşturmadığı tespit edilmiştir.

3.7. Öğretmenlerin Kurumdaki Hizmet Süresi Değişkenine Göre Örgütsel Demokrasi Algıları ve Örgütsel Vatandaşlık Davranışları

Tablo 9. Öğretmenlerin örgütsel demokrasi algıları ve örgütsel vatandaşlık davranışlarına ilişkin kurumdaki hizmet süresi değişkeni anova testi sonuçları

	Kurumdaki Hizmet Süresi	N	\bar{X}	SS	Varyansın Kaynağı	Kt	sd	KO	F	p	Anlamlılık
Örgütsel Demokrasi Algısı	5 yıl ve daha az	118	3.81	0.55	Gruplar Arası	4.25	2	2.12			
	6-10 yıl	102	3.55	0.68	Gruplar İçi	104.92	265	0.38	5.58	0.00	1-2,3
	11 yıl ve üzeri	48	3.57	0.62	Toplam	105.17	267				
Örgütsel Vatandaşlık Davranışı	5 yıl ve daha az	118	4.01	0.46	Gruplar Arası	0.34	2	0.17			
	6-10 yıl	102	3.98	0.46	Gruplar İçi	55.93	265	0.21	0.82	0.44	
	11 yıl ve üzeri	48	3.91	0.43	Toplam	56.28	267				

Tablo 9'a bakıldığında öğretmenlerin örgütsel demokrasi algılarının ($F = 5.58$; $p < 0.05$) kurumdaki hizmet süresi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık oluşturduğu tespit edilmiştir. Öğretmenlerin örgütsel demokrasi algılarının kurumdaki hizmet süresine göre ne şekilde farklılık gösterdiğini tespit edebilmek amacıyla Post Hoc LSD testi yapılmıştır. Yapılan test sonucuna göre, kurumda 5 yıl ve daha az süre çalışan öğretmenlerin örgütsel demokrasi algılarının ($X = 3.81$), kurumda 6-10 yıl arası çalışan öğretmenlerin örgütsel demokrasi algılarına ($X = 3.55$) ve 11 yıl ve üzeri çalışan öğretmenlerin örgütsel demokrasi algılarına ($X = 3.57$) göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Öğretmenlerin örgütsel vatandaşlık davranışları ($F = 0.82$; $p > 0.05$) ortalamalarının kurumdaki hizmet süresi değişkeni açısından istatistiksel bağlamda anlamlı bir farklılık oluşturmadığı tespit edilmiştir.

3.8. Öğretmenlerin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre Örgütsel Demokrasi Algıları ve Örgütsel Vatandaşlık Davranışları

Tablo 10. Öğretmenlerin örgütsel demokrasi algıları ve örgütsel vatandaşlık davranışlarına ilişkin mesleki kıdem değişkeni anova testi sonuçları

	Mesleki Kıdem	N	\bar{X}	SS	Varyansın Kaynağı				F	p	Anlamlılık
					Kt	sd	KO				
Örgütsel Demokrasi Algısı	5 yıl ve daha az	33	3.92	0.53	Gruplar Arası	3.82	4	0.95			
	6-10 yıl	69	3.65	0.62	Gruplar İçi	101.36	263				
	11-15 yıl	63	3.74	0.64	Toplam	105.17	267		2.47	0.04	1-2,4,5
	16-20 yıl	48	3.52	0.62							
	21 yıl ve üzeri	55	3.60	0.63							
Örgütsel Vatandaşlık Davranışı	5 yıl ve daha az	33	4.15	0.41	Gruplar Arası	2.04	4	0.51			
	6-10 yıl	69	4.01	0.45	Gruplar İçi	54.24	263	0.20			
	11-15 yıl	63	3.95	0.48	Toplam	56.28	267		2.47	0.04	1-3,4 5-4
	16-20 yıl	48	3.84	0.41							
	21 yıl ve üzeri	55	4.02	0.46							

Tablo 10'a bakıldığında öğretmenlerin örgütsel demokrasi algılarının ($F = 2.47$; $p < 0.05$) mesleki kıdem değişkeni açısından anlamlı bir farklılık oluşturduğu tespit edilmiştir. Öğretmenlerin örgütsel demokrasi algılarının mesleki kıdeme göre ne şekilde farklılık gösterdiğini tespit edebilmek amacıyla Post Hoc LSD testi yapılmıştır. Yapılan test sonucuna göre, mesleki kıdemi 5 yıl ve daha az olan öğretmenlerin örgütsel demokrasi algılarının ($\bar{X} = 3.92$), mesleki kıdemi 6-10 yıl olan öğretmenlerin örgütsel demokrasi algılarına ($\bar{X} = 3.65$) göre; mesleki kıdemi 16-20 yıl arası olan öğretmenlerin örgütsel demokrasi algılarına ($\bar{X} = 3.52$) göre ve mesleki kıdemi 21 yıl ve üzeri olan öğretmenlerin örgütsel demokrasi algılarına ($\bar{X} = 3.60$) göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Öğretmenlerin örgütsel vatandaşlık davranışları ($F = 2.47$; $p < 0.05$) ortalamalarının kurumdaki hizmet süresi değişkeni açısından istatistiksel bağlamda anlamlı bir farklılık oluşturduğu tespit edilmiştir. Öğretmenlerin örgütsel vatandaşlık davranışlarının mesleki kıdem değişkenine göre ne şekilde farklılık gösterdiğini tespit edebilmek amacıyla Post Hoc LSD testi yapılmıştır. Yapılan test sonucuna göre; "Mesleki kıdemi 5 yıl ve daha az olan öğretmenlerin örgütsel vatandaşlık davranışları ($\bar{X} = 4.15$), 11-15 yıl arasında mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin örgütsel vatandaşlık davranışlarına ($\bar{X} = 3.95$) ve 16-20 yıl mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin örgütsel vatandaşlık davranışlarına ($\bar{X} = 3.84$) göre daha yüksektir. Mesleki kıdemi 21 yıl ve üzeri olan öğretmenlerin örgütsel vatandaşlık davranışları ($\bar{X} = 4.02$), 16-20 yıl arasında mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin ($\bar{X} = 3.84$) örgütsel vatandaşlık davranışlarına göre daha yüksektir."

3.9. Örgütsel Demokrasi Algısı ile Örgütsel Vatandaşlık Davranışı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Tablo 11. Örgütsel demokrasi algısını oluşturan faktörlerle örgütsel vatandaşlık davranışı arasındaki ilişkiye ait korelasyon tablosu

	Katılım- Eleştiri	Şeffaflık	Adalet	Eşitlik	Hesap Verebilirlik	Nezakət ve Özgeçilik	Vicdanlılık	Sportmenlik	Sivil Erdem	Örgütsel Demokrasi Algısı	Örgütsel Vatandaşlık Davranışı
Katılım- Eleştiri	1										
Şeffaflık	0.78**	1									
Adalet	0.66**	0.72**	1								
Eşitlik	0.62**	0.66**	0.53**	1							
Hesap Verebilirlik	0.63**	0.62**	0.56**	0.48**	1						
Nezakət ve Özgeçilik	0.30**	0.31**	0.35**	0.23**	0.32**	1					
Vicdanlılık	0.32**	0.40**	0.31**	0.34**	0.23**	0.63**	1				
Sportmenlik	0.23**	0.28**	0.26**	0.26**	0.18**	0.43**	0.60**	1			
Sivil Erdem	0.33**	0.38**	0.34**	0.27**	0.31**	0.71**	0.76**	0.54**	1		
Örgütsel Demokrasi Algısı	0.91**	0.91**	0.82**	0.78**	0.74**	0.36**	0.39**	0.29**	0.39**	1	
Örgütsel Vatandaşlık Davranışı	0.35**	0.41**	0.38**	0.32**	0.32**	0.87**	0.87**	0.71**	0.89**	0.42**	1

Tablo 11’de yer alan verilere göre öğretmenlerin örgütsel demokrasi algısı ile örgütsel vatandaşlık davranışı arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır [$r = 0.42$, $p < 0.01$].

3.10. Örgütsel Demokrasi Algısının Örgütsel Vatandaşlık Davranışı Üzerindeki Etkisi

Tablo 12. Örgütsel vatandaşlık davranışının yordanasına ilişkin basit doğrusal regresyon analizi sonuçları

Değişkenler	B	Standart Hata	β	t	p
Constant	2.84	0.15	0.42	18.79	0.00
Örgütsel Vatandaşlık Davranışı	0.31	0.04		7.67	0.00
$R = 0.42$ $R^2 = 0.18$ $F_{(268)} = 58.86$ $p = 0.00$					

Tablo 12 incelendiğinde öğretmenlerin örgütsel demokrasi algısının örgütsel vatandaşlık davranışlarını anlamlı bir şekilde yordadığı görülmektedir [$R = 0.42$, $R^2 = 0.18$, $F(268) = 58.86$, $p = 0.00$]. Örgütsel demokrasi algısı, örgütsel vatandaşlık davranışının %18'ini açıklamaktadır. Öğretmenlerin örgütsel vatandaşlık davranışlarında meydana gelen değişimin %18'inin örgütsel demokrasi algısından kaynaklı olduğu ve örgütsel demokrasi algısının örgütsel vatandaşlık davranışının yordayıcısı olduğu ifade edilebilir.

4. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

4.1. Örgütsel Demokrasi Algısına İlişkin Tartışma ve Sonuç

Araştırma kapsamında Trabzon ili ve ilçelerinde bulunan ilkökuller ve ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin örgütsel demokrasi algılarının orta düzeyin üzerinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çünkü öğretmenlere uygulanan örgütsel demokrasi algısı ölçeğinden elde edilen puan ortalamaları 5'li likert tipindeki ölçekte kararsızım ve katılıyorum aralığı ile örtüşmektedir. Bu durum okullarda orta seviyenin üzerinde bir örgütsel demokrasi algısının varlığını göstermektedir. Bu sonuç Çopur (2018), Geçkil (2013) ve Oral Ataç (2015) tarafından yapılan çalışma ile örtüşmektedir.

Örgütsel demokrasinin alt boyutları incelendiğinde; öğretmenlerin örgütsel demokrasi algılarının katılım-eleştiri, şeffaflık, adalet, eşitlik ve hesap verebilirlik boyutları açısından orta düzeyin üzerinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. En yüksek ortalamanın şeffaflık boyutunda, en düşük ortalamanın ise adalet boyutunda görülmektedir. Bu verilerden yola çıkarak, ilkökuller ve ortaokullarda görev yapan öğretmenler, okullarındaki yönetim anlayışın özellikle şeffaflık ve eşitlik açısından iyi seviyede olduğu düşüncesine sahiptirler. Öğretmenler okullarındaki yönetim anlayışının adil olup olmadığı noktasında, diğer alt boyutlara göre daha olumsuz görüşe sahiptirler.

Araştırma kapsamında Trabzon ili ve ilçelerindeki okullarda görev yapan öğretmenlerin örgütsel demokrasi algılarının görev yapılan okul türü, cinsiyet, yaş, mezuniyet durumu, branş, kurumdaki hizmet süresi ve mesleki kıdem değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. İlkokuller ve ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin örgütsel demokrasi algıları görev yapılan okul türü değişkeni açısından incelendiğinde anlamlı bir farklılık görülmemektedir.

İlkokuller ve ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin örgütsel demokrasi algıları cinsiyet değişkeni açısından incelendiğinde anlamlı bir farklılık görülmediği sonucuna ulaşılmıştır. Barutcu (2019), Turabik (2019), Oral Ataç (2015) ve Çopur (2018) da araştırmaları sonucunda cinsiyet değişkeninin örgütsel demokrasi algısında bir farklılık oluşturmadığını belirtirken; Özlü Temizel (2021) ve Geçkil (2013) tarafından yapılan araştırma sonuçları cinsiyet değişkeninin örgütsel demokrasi algısında farklılıklar oluşturduğunu belirtmişlerdir. Her iki

araştırma sonucunda erkeklerin örgütsel demokrasi algılarının kadınlara göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

İlkokul ve ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin örgütsel demokrasi algıları yaş değişkeni açısından incelendiğinde anlamlı bir farklılık görülmemektedir. Bu sonuç Barutcu (2019), Turabik (2019), Geçkil (2013) ile örtüşürken, Oral Ataç (2015) ve Çopur (2018) örtüşmemektedir. Çopur (2018), örgütsel demokrasi algısının 59 yaş ve üzeri katılımcılarda daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Genç öğretim elemanlarının daha ileriki yaştaki öğretim elemanlarına göre örgütsel demokrasi algısının düşük olduğunu belirtirken bunun gerekçesini; genç yaştaki öğretim elemanlarının özellikle araştırma görevlilerinin görev yaptıkları kurumlarında fazla söz haklarının olmaması şeklinde belirtmektedir.

İlkokul ve ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin örgütsel demokrasi algıları mezuniyet durumu açısından incelendiğinde anlamlı bir farklılık görülmemektedir. Bu sonuç Barutcu (2019) ve Turabik (2019) ile örtüşmektedir.

İlkokul ve ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin örgütsel demokrasi algıları kurumdaki hizmet süresi değişkeni açısından incelendiğinde anlamlı bir farklılık göstermektedir. Hizmet süresi 5 yıl ve daha az olan öğretmenlerin örgütsel demokrasi algılarının, 6-10 yıl ve 11 yıl ve üzeri görev yapan öğretmenlere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç Barutcu (2019) ile örtüşürken, Turabik (2019), Şeker (2010) ve Özlü-Temizel (2021) ile örtüşmemektedir.

İlkokul ve ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin örgütsel demokrasi algıları mesleki kıdem değişkeni açısından incelendiğinde anlamlı bir farklılık görülmektedir. Mesleki kıdemi 5 yıl ve daha az olan öğretmenlerin örgütsel demokrasi algılarının mesleki kıdemi 6-10 yıl olan öğretmenlerin örgütsel demokrasi algılarına; mesleki kıdemi 16-20 yıl arası olan öğretmenlerin örgütsel demokrasi algılarına ve mesleki kıdemi 21 yıl ve üzeri olan öğretmenlerin örgütsel demokrasi algılarına göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Çopur (2018) de yapmış olduğu çalışmada katılımcıların örgütsel demokrasi algılarında mesleki kıdem değişkeni açısından anlamlı bir farklılık görüldüğünü belirtmektedir. Özlü-Temizel (2021) ve Turabik (2019) ise ayrı ayrı yapmış oldukları araştırmalarda mesleki kıdem değişkeninin örgütsel demokrasi algısı üzerinden bir belirleyici olmadığı sonucuna ulaşmışlardır.

4.2. Örgütsel Vatandaşlık Davranışına İlişkin Tartışma ve Sonuç

Araştırma kapsamında Trabzon ili ve ilçelerinde bulunan ilkokul ve ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin örgütsel vatandaşlık davranışlarının orta düzeyin üzerinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çünkü öğretmenlere uygulanan örgütsel demokrasi algısı ölçeğinden elde edilen puan ortalamaları 5'li likert tipindeki ölçeğin puan aralığına uygundur. Bu durum okullarda orta seviyenin üzerinde bir örgütsel vatandaşlık davranışının varlığını göstermektedir. Bu sonuç Barutcu (2019) ile örtüşmektedir.

Örgütsel vatandaşlık davranışının alt boyutları incelendiğinde; öğretmenlerin örgütsel vatandaşlık davranışının nezaket ve özgecilik, vicdanlılık, sportmenlik ve sivil erdem boyutlarında orta düzeyin üzerinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. En yüksek ortalamanın vicdanlılık boyutunda, en düşük ortalamanın ise sportmenlik boyutunda olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin işleri konusunda her zaman dakik oldukları, görevlerini en az hata ile yapmaya özen gösterdikleri ve bir denetim unsuru olmadığında da kurallara uydukları ve mesailerini boşa geçirmedikleri görülmektedir.

Araştırma kapsamında Trabzon ili ve ilçelerindeki okullarda görev yapan öğretmenlerin örgütsel vatandaşlık davranışlarının görev yapılan okul türü, cinsiyet, yaş, mezuniyet durumu,

branş, kurumdaki hizmet süresi ve mesleki kıdem değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir.

İlkokul ve ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin örgütsel vatandaşlık davranışları görev yapılan okul türü değişkeni açısından incelendiğinde anlamlı bir farklılık görülmemektedir. Bektaş (2021) yapmış olduğu çalışmada örgütsel vatandaşlık davranışının çalışılan okul kademesi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği sonucuna ulaşmıştır.

İlkokul ve ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin örgütsel vatandaşlık davranışları cinsiyet değişkeni açısından incelendiğinde anlamlı bir farklılık görülmemektedir. Barutcu (2019), Durmuş (2021) ve Bektaş (2021) tarafından ayrı ayrı yapılan çalışmalarda cinsiyet değişkeni açısından katılımcıların örgütsel demokrasi algılarında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

İlkokul ve ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin örgütsel vatandaşlık davranışları yaş değişkeni açısından incelendiğinde anlamlı bir farklılık görülmemektedir. Barutcu (2019) ve Durmuş (2021) tarafından ayrı ayrı yapılan çalışmalarda da yaş değişkeni açısından örgütsel vatandaşlık davranışında anlamlı farklılıklar görülmediği sonucuna ulaşılmıştır.

İlkokul ve ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin örgütsel vatandaşlık davranışları mezuniyet durumu değişkeni açısından incelendiğinde anlamlı bir farklılık görülmemektedir. Bu sonuç Bektaş (2021) tarafından yapılan araştırma sonucu ile paralellik gösterirken, Durmuş (2021) ve Barutcu (2021) tarafından yapılan araştırma sonuçları ile örtüşmemektedir.

İlkokul ve ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin örgütsel vatandaşlık davranışları branş değişkeni açısından incelendiğinde anlamlı bir farklılık görülmemektedir. Bektaş (2021) tarafından yapılan çalışmada da öğretmenlerin örgütsel vatandaşlık davranışının branş değişkeni açısından anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.

İlkokul ve ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin örgütsel vatandaşlık davranışları kurumdaki hizmet süresi açısından incelendiğinde anlamlı bir farklılık görülmemektedir. Bu sonuç Barutcu (2021), Durmuş (2021) ve Bektaş (2021) ile örtüşmektedir.

İlkokul ve ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin örgütsel vatandaşlık davranışları mesleki kıdem değişkeni açısından incelendiğinde anlamlı bir farklılık göstermektedir. Mesleki kıdemi 5 yıl ve daha az olan öğretmenlerin örgütsel vatandaşlık davranışlarının, 11-15 yıl arasında mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin örgütsel vatandaşlık davranışlarına ve 16-20 yıl mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin örgütsel vatandaşlık davranışlarına göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Ayrıca Mesleki kıdemi 21 yıl ve üzeri olan öğretmenlerin örgütsel vatandaşlık davranışlarının, 16-20 yıl arasında mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin örgütsel vatandaşlık davranışlarına göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bektaş (2021) ise yaptığı çalışmada öğretmenlerin örgütsel vatandaşlık davranışlarının mesleki kıdem açısından anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşmıştır.

4.3. Örgütsel Demokrasi ve Örgütsel Vatandaşlık Davranışına İlişkin Tartışma ve Sonuç

Araştırma kapsamında ilkokul ve ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin örgütsel demokrasi algılarının örgütsel vatandaşlık davranışları üzerindeki etkisi incelenmiştir. Bu nedenle örgütsel demokrasi ve örgütsel vatandaşlık davranışı arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik korelasyon analizi yapılmış ve analiz sonucunda örgütsel demokrasi ve örgütsel vatandaşlık davranışı arasında ($R = 0,42, p < 0,01$) pozitif yönde orta düzeyde bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla öğretmenlerin örgütsel demokrasi algılarının arttıkça örgütsel vatandaşlık davranışlarının artacağı; örgütsel demokrasi algıları azaldıkça örgütsel vatandaşlık davranışlarının da azalabileceği söylenebilir. Bunun yanında Geçkil (2013)

tarafından yapılan çalışmada örgütsel demokrasi algısı ile örgütsel vatandaşlık davranışı arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Örgütsel demokrasi algısının arttıkça örgütsel vatandaşlık davranışının da artacağı belirtilmiştir. Ayrıca Barutcu (2019) tarafından yapılan çalışma da bu sonucu destekler niteliktedir. Barutcu (2019) yapmış olduğu araştırmada örgütsel demokrasi algısının örgütsel vatandaşlık davranışını pozitif yönde etkileyeceğini, bu durumun çalışanların performansını ve iş yerinin verimliliğini artıracaklarını ifade etmektedir.

Araştırmadan elde edilen bir diğer sonuç ise örgütsel demokrasi algısının örgütsel vatandaşlık davranışını anlamlı bir şekilde yordamasıdır. Ayrıca örgütsel demokrasi örgütsel vatandaşlığa ilişkin toplam varyansın %18'ini açıklamaktadır. Elde edilen bu veriye göre örgütsel demokrasinin örgütsel vatandaşlığın bir yordayıcısı olduğu ifade edilebilir. Bu doğrultuda eğitim kurumlarında örgütsel demokrasi algısının arttıkça örgütsel vatandaşlık davranışında da artış olacağı söylenebilir. Barutcu (2019) ve Geçkil (2013) tarafından yapılan araştırma sonuçları da bu bulguyu destekler niteliktedir. Öğretmenlerin örgütsel demokrasi algılarını artırabilmek için çalışanların üstlerine yönelik herhangi bir konudaki öneri ve eleştirilerinin değerlendirmeye alınması, kurumda açık ve çift yönlü bir iletişim kanalının oluşturulması, kişiler arasında ayırım yapılmaması ve görev/sorumlulukların her zaman belli kişilere verilmemesine, kurumda bir karar alınırken çoğunluğun görüşlerinin dikkate alınması gerekmektedir. Buna bağlı olarak öğretmenlerin örgütsel demokrasi algısının artmasıyla örgütsel vatandaşlık davranışlarında da bir iyileşme olacaktır.

4.4. Öneriler

4.4.1. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

- Bu araştırma Trabzon ili ve ilçelerinde görev yapan öğretmenleri kapsamaktadır. Farklı öğretim kademelerinde de aynı çalışma gerçekleştirileceği gibi farklı illerde de yapılarak öğretmenlerin örgütsel demokrasi algıları ve örgütsel vatandaşlık davranışları arasındaki ilişki araştırılmalıdır.
- Araştırma nicel bir araştırma olarak yürütülmüş olup daha detaylı bir çalışma gerçekleştirmek adına nitel bir çalışma yapılmalıdır.
- Her okulun ayrı bir okul iklimi ve yönetim anlayışı olabileceği ihtimalinden yola çıkarak özellikle örgütsel demokrasi algısı ve örgütsel vatandaşlık davranışı arasındaki ilişkinin kalabalık merkez okulları ve az mevcutlu köy okulları açısından karşılaştırmalı olarak bir değerlendirmesinin yapılabileceği bir çalışma planlanmalıdır.
- Farklı alt değişkenler eklenerek araştırma zenginleştirilmelidir.
- Araştırma sadece öğretmenlerle değil okul yöneticilerinin de dahil edildiği karşılaştırmalı bir çalışma şeklinde yeniden tasarlanmalıdır.

4.4.2. Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

- Okullarda görev yapan öğretmenlerin yönetsel iş ve süreçleri daha iyi anlamlandırabilmeleri ve yönetime katılım sürecinde profesyonel olarak mevzuata dayalı eleştirel bir yaklaşım geliştirebilmeleri adına meslek hayatlarının bir döneminde mutlaka yöneticilik deneyimi kazanabilecekleri bir süreç yaşamaları sağlanmalıdır.
- Mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin ve mevcut sistem içerisinde görevine devam eden öğretmenlerin periyodik aralıklarla hizmet içi eğitimlere alınması sağlanmalıdır.
- Günümüz gelişen ve değişen şartları gereği tüm öğretmenlerin eğitim yönetimi alanında tezli veya tezsiz yüksek lisans eğitimlerini tamamlamaları gerekmektedir.

5. KAYNAKÇA

- Altaş, Sabiha S. ve Çekmecelioğlu Gündüz, H. (2007). İş tatmini, örgütsel bağlılık ve örgütsel vatandaşlık davranışının iş performansı üzerindeki etkileri: bir araştırma. *Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(28),47-57.
- Aşkun, İ. C. (1981). Örgütsel iletişim ve küçük grup boyutları. *Kurgu Dergisi*, 4:s.1-39
- Barbuto, John E., Brown, Lance L., Wilhite, Myra S. ve Wheeler, Daniel W. (December 12, 2001). Testing the underlying motives of organizational citizenship behaviors, *28th Annual National Agricultural Education Research Conference*, 539-553
- Barutcu, H. (2019). Örgütsel demokrasinin örgütsel vatandaşlık davranışı üzerine etkisi. (Yüksek lisans tezi). Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Yönetimi Anabilim Dalı, <https://tez.yok.gov.trUlusalTezMerkezi> adresinden alınmıştır.
- Bateman, Thomas S. and Dennis, Organ, W. (1983) "Job satisfaction and the good soldier: the relationship between affect and employee citizenship", *Academy of Management Journal*, 26, 587-595.
- Bektaş, T. (2021). Örgütsel vatandaşlık davranışının kişilik özellikleri ve örgütsel sosyalleşme açısından incelenmesi. (Yüksek lisans tezi). Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, <https://tez.yok.gov.trUlusalTezMerkezi> adresinden alınmıştır.
- Borman, W. C., Penner, L. A., Allen, T. D., ve Motowidlo, S. J. (2001). Personality predictors of citizenship performance. *International Journal of Selection and Assessment*, 9(1ve2), 52-69.
- Buluç, B. ve Serin, M. K. (2014). Sınıf öğretmenlerinin değer algıları ile örgütsel vatandaşlık davranışları arasındaki ilişki. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 22(1), 273-290.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (21. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Carmeli, A. (2005). Perceived external prestige, affective commitment and citizenship behaviors. *Organization Studies*, 26(3), 443-464.
- Çavuş, M. F. ve Biçer, M. (2021). The effects of organizational democracy on organizational citizenship behaviors. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(1), 387-396.
- Çopur, Z. (2018) *Öğretim elemanlarının örgütsel demokrasi algıları ile örgütsel sinizm düzeyleri arasındaki ilişki*. (Yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, <https://tez.yok.gov.trUlusalTezMerkezi> adresinden alınmıştır.
- Coşan, P. ve Gülova, A. (2014). Örgütsel demokrasi, *Yönetim ve Ekonomi*, Cilt:21 Sayı: 2
- DiPaola, M. F. ve Hoy, W. K. (2005b). School characteristics that foster organizational citizenship behavior. *Journal of School Leadership*, 15(July), 387-406.

- Durmuş, S. (2021). Örgütsel etik değerlerin örgütsel vatandaşlık davranışı algısı üzerine etkisi. (Yüksek lisans tezi). İstanbul Arel Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü. <https://tez.yok.gov.trUlusalTezMerkezi> adresinden alınmıştır.
- Eken, M. (2014). İlkokul ve ortaokul öğretmenlerine yönelik yıldırma davranışlarının incelenmesi. (Yüksek lisans tezi), Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. <https://tez.yok.gov.trUlusalTezMerkezi> adresinden alınmıştır.
- Erdoğan, U. (2018). Kolektif öğretmen yeterliği, örgütsel vatandaşlık davranışı ve öğrencilerin akademik başarıları arasındaki ilişkilerin çok düzeyli analizi. (Doktora tezi). İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 39 <https://tez.yok.gov.trUlusalTezMerkezi> adresinden alınmıştır.
- Eren, V. (2001). *Demokrasi ve özgürlükler, demokrasi sorunu ve Türk demokrasisi*, Derleyen: Davut Dursun, İstanbul: Şehir Yayınları, 101-117
- Geçkil, T. (2013). Örgütsel demokrasi ile örgütsel vatandaşlık arasındaki ilişki: TRBI bölgelerindeki üniversite hastanelerinde bir uygulama. (Doktora tezi). <https://tez.yok.gov.trUlusalTezMerkezi> adresinden alınmıştır.
- Gilik, A. (2015). Hizmet içi eğitim faaliyetlerinin örgütsel vatandaşlık davranışına etkisinin incelenmesi: bir kamu kurumu örneği. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Greenberg, Jerald ve Baron, Robert A. (1997). *Behavior in organizations; understanding and managing the human side of work (sixth edition)*. New Jersey: Prentice Hall.
- Gümüşeli, A.İ. (2001). *Çağdaş okul müdürünün liderlik alanları. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, (28), 531-548.
- Harrison, J.S., Freeman, E. (2004). Special Topic: Democracy in and around Organizations. *Academy of Management Executive*, 18: 49-53
- <https://sozluk.gov.tr> (04.12.2021)
- İsbaşı, J. Ö. (2000). Çalışanın yöneticilere duydukları güvenin örgütsel adaletle ilişkin algılamalarının örgütsel vatandaşlık davranışının oluşumundaki rolü: bir turizm örgütünde uygulama. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Antalya. <https://tez.yok.gov.trUlusalTezMerkezi> adresinden alınmıştır.
- Kan, A. Ü. (2008). Eğitim fakültesi ve tezsiz yüksek lisans programlarına kayıtlı öğretmen adaylarının demokratik tutumlarının değerlendirilmesi (Fırat Üniversitesi Örneği). *Milli Eğitim Dergisi*.
- Karabey, C. N. ve İşcan, Ö. F. (2007). Örgütsel özdeşleşme, örgütsel imaj ve örgütsel vatandaşlık davranışı ilişkisi: bir uygulama. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 21(2), 231-241.
- Kaplan, İ. (2011). Örgütsel vatandaşlık davranışı ve iş tatmini ilişkisi: Konya Emniyet Teşkilatı üzerinde bir uygulama (Doktora tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Karasar, N. (2018). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Kerr, J. L. (2004). The limits of organizational democracy. *Academy of Management Executive*, 18(3), 81-95. <https://doi.org/10.5465/AME.2004.14776172>.
- Kesen, M. (2015). Örgütsel demokrasinin çalışan performansı üzerine etkileri: örgütsel özdeşleşmenin aracılık rolü. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(2) (2015): 535-562.
- Kline, P. (1994). *An easy guide to factor analysis*: New York: Routledge
- Koçel, T. (2003). *İşletme Yöneticiliği*, 9. bs., Beta Baskı A.S İstanbul.
- LePine, J. A., Erez, A., ve Johnson, D. E. (2002). The nature and dimensionality of organizational citizenship behavior: A critical review and meta-analysis. *Journal of Applied Psychology*, 87(1), 52–65.
- Lunenburg, F. C., ve Ornstein A. C. (2013). *Eğitim yönetimi* (Çev. Arastaman, G.). Ankara: Nobel Yayınları
- Moorman, R. H., ve Blakely, G. L. (1995). Individualism collectivism as an individual difference predictor of organizational citizenship behavior. *Journal of Organizational Behavior*, 16(2), 127–142.
- Nguni, S., Slegers, P., ve Denesen, E. (2006). Transformational and transactional leadership effects on teachers' job satisfaction, organizational commitment, and organizational citizenship behavior in primary schools: The Tanzanian case. *School Effectiveness and School Improvement*, 17(2), 145-177.
- Oral Ataç, L. (2015). Örgütsel demokrasi ve örgütsel muhalefet ilişkisi: beyaz yakalılar üzerine bir araştırma (Doktora tezi). <https://tez.yok.gov.trUlusalTezMerkezi> adresinden alınmıştır.
- Organ, D. W. (1997). Organizational citizenship behavior: It's construct clean-up time. *Human Performance*, 10(2), 85–97. https://doi.org/10.1207/s15327043hup1002_2
- Organ, D. (1988). *Organizational citizenship behavior: the good soldier syndrome*, Lexington, MA: Lexington Books.
- Özlu Temizel, Ö., (2021). *Ortaokullarda görev yapan yönetici ve öğretmenlerin örgütsel demokrasi alguları ve örgütsel sinisizm düzeyleri arasındaki ilişki*. (Yüksek lisans tezi), Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Podsakoff, P. M., MacKenzie, S. B., Paine, J. B., ve Bachrach, D. G. (2000). Organizational citizenship behaviors: A critical review of the theoretical and empirical literature and suggestions for future research. *Journal of Management*, 26(3), 513-563.
- Prah, K.K. (2007). Democracy, education, literacy and development. CASAS Cape Town Keynote Address; 10 th Year Jubilee Celebrations of the centre for International Education, University College of Oslo.

- Schnake, M. E., ve Dumler, M. P. (2003). Levels of measurement and analysis issues in organizational citizenship behaviour research. *Journal of Occupational and Organizational Psychology*, 76(3), 283–301.
- Sezen, S. (1994). *Seçim ve demokrasi*. Ankara: Gündoğan Yayınları.
- Somech, A., ve Drach-Zahavy, A. (2004). Exploring organizational citizenship behaviour from an organizational perspective: The relationship between organizational learning and organizational citizenship behaviour. *Journal of Occupational and Organizational Psychology*, 77(3), 281–298.
- Somech, A. (2010). Participative decision making in schools: A mediating/moderating analytical framework for understanding school and teacher outcomes. *Educational Administration Quarterly*, 46 (2), 174-209.
- Sönmez V. (2008). *Gelecekteki Olası Eğitim Sistemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Tezcan, A. (2012). Örgütsel adalet ve örgütsel vatandaşlık davranışları arasındaki ilişkiler üzerine bir uygulama: Karaman valiliği ve il özel idaresi örneği. (Yüksek lisans tezi). Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, <https://tez.yok.gov.trUlusalTezMerkezi> adresinden alınmıştır.
- Turabik, T. (2019). Yükseköğretim örgütlerinde örgütsel demokrasi ile politik davranışlar arasındaki ilişki. (Doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Tutar, H. ve Sadykova, G. (2014). Örgütsel demokrasi ve örgütsel muhalefet arasındaki ilişki üzerine bir inceleme. *İşletme Bilimi Dergisi*, 2 (1) , 1-16. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/jobs/issue/22918/245405>.

T.C.
RECEP TAYYİP ERDOĞAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURULU

SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURULU DEĞERLENDİRME RAPORU

Toplantı Tarihi : 13.10.2020

Toplantı No: 2020/119

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi **Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi** Zehra AKPINAR “İlkokul ve Ortaokullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Örgütsel Demokrasi Algıları ile Örgütsel Vatandaşlık Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Trabzon Örneği)” isimli projesi için çalışmalar yapmayı planlamaktadır. Bu çerçevede yürütülecek çalışmalar için izin talebi kurulumuzca değerlendirilmiş olup;

- Etik açıdan uygun bulunmuştur.
 Etik açıdan uygun bulunmamıştır.
 Etik açıdan önerilen değişikliklerin yapılmasıyla uygun bulunmuştur.

		Uygundur	Uygun Değildir*	Değişikliklerle Uygundur*
Prof. Dr. Ahmet İshak DEMİR	(Başkan)			
Prof. Dr. Yılmaz Geçit	(Üye)			
Prof. Dr. Alaattin KIZILTAN	(Üye)			
Prof. Dr. Ali Sait ALBAYRAK	(Üye)			
Prof. Dr Hasan Ali ESİR	(Üye)			
Prof. Dr Şevket TOPAL	(Üye)			
Prof. Dr. Zehra ASLAN	(Üye)			

* Uygun bulunmaması halinde gerekçelerini içeren bir raporun kuruluma sunulmasıdır.